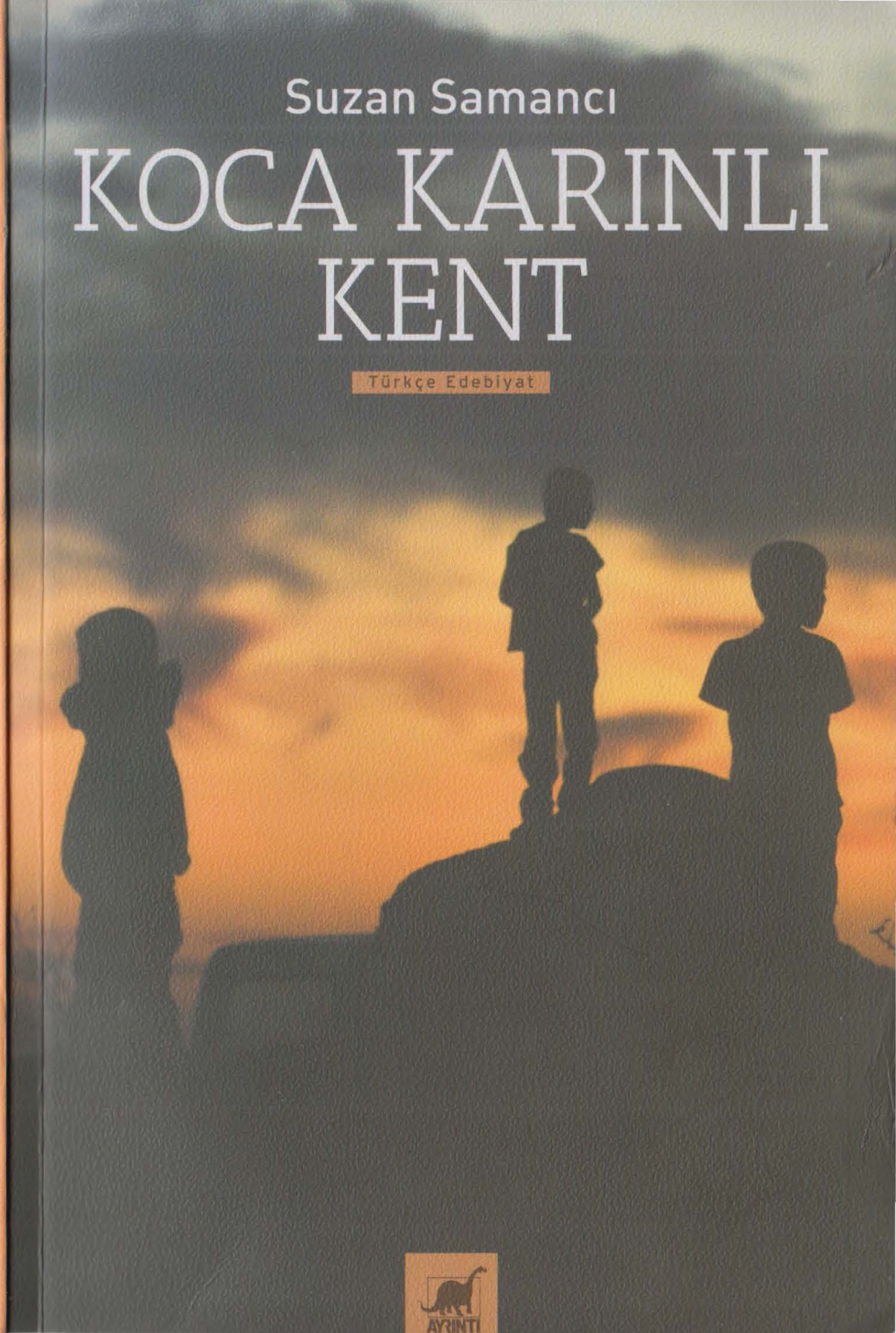
49
Türkçe Edebiyat

Suzan Samancı

KOCA KARINLI KENT

Türkçe Edebiyat

KOCA KARINLI KENT • Suzan Samancı

1019
AYRINTI

SUZAN SAMANCI

1962'de Diyarbakır'da doğdu. Edebiyata şiir yazarak adım attı. İlk şiirleri 1985 - 1987 yılları arasında yayımlandı. Eserlerinin bazıları Almanca olarak İsviçre'de, Flamanca olarak Belçika'da, İsveç'te, İspanya ve İtalya'da ve Kürtçe olarak Türkiye'de yayımlandı. 1997 yılında Orhan Kemal Öykü Yarışması'nda ikincilik ödülü aldı. Çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Öyküleri yabancı dillerde birçok antolojide yer aldı.

Ayrıntı: *1019*
Türkçe Edebiyat Dizisi: *49*

Koca Karınlı Kent
Suzan Samancı

Son Okuma
Selnur Aysever

© Suzan Samancı, 2016

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Kapak Fotoğrafı
Mustafa Özer / AFP / Getty Images

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No: 12156

Birinci Basım: *İstanbul, Ekim 2016*
Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-124-2
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Suzan Samancı

Koca Karınlı Kent

TÜRKÇE EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

Babamın En Güzel Fotoğrafı / Gönül Kıvılcım

Jilet Sinan / Gönül Kıvılcım

Yalancı Tanıklar Kahvesi / Vedat Türkali

Haziran'da Bir Fidan / Der.: Levent Turhan Gümüş

Bitti Bitti Bitmedi / Vedat Türkali

Birazcık Halil / Hasan Sever

Mükemmel Katilin Peşinde / Ahmet Erözenci

Liberhell / Mahmut Eşitmez

Mavi Karanlık / Vedat Türkali

Komünist / Vedat Türkali

Tek Kişilik Ölüm / Vedat Türkali

Bir Gün Tek Başına / Vedat Türkali

Segâh Makamı / Esra Kahraman

Güven-1 / Vedat Türkali

Güven-2 / Vedat Türkali

Yeşilçam Dedikleri Türkiye / Vedat Türkali

Huzursuz Periler / Özlem Narin Yılmaz

Fatmagül'ün Suçu Ne? / Vedat Türkali

Albayım / Hasip Akgül

Metrodaki Yabancı / Ali Parlar

Tutku ve Aşkın Kutsal Kitabı / N. Ahmet Erözenci

Suzan Samancı

Koca Karınlı Kent

Tazyikli suyun ötesinde annemi gördüğümde koştum. Her yer karanlığa kesti. Gözlerim biber bahçesindeydi. Canhıraş çığlıklar... Kendime geldiğimde başucumda aynalı bir kafes vardı: kafesteki kuş kanat çırpıyordu; çok sonraları öğrendim, yalnızlığa kanat çırpmanın yanılsama olduğunu. O kara adamlar aya uluyan kurt gibi dolanıp duruyor, korku bir milim öteye gitmiyor ve uyanır uyanmaz acımızı fısıldıyorduk boşluğa; boşluk uzayıp giderken, zaman kavramını unutuyorduk.

Biz en çok "Yasak! Dur, kimliğini çıkar!" sözcüklerini biliriz. İki amcam bir Newroz sonrası karlı dağlara doğru koştular. "Vicdanlara kibrit suyu dökülmüş, ne din kalmış ne de iman" diyor ninem. Mermiler, boş kovanlar, bombalardı en güzel oyuncağımız. Kestane fişekleri gecelerimizi aydınlatırken, yanık isli ağaçlara bağladık adak bezlerimizi. Kuşlar bile terk etti bizi... Kuyrukları, böğür-

leri yanık hayvanların böğürtüleriyle sıçradık uykularımızdan. Gecenin karanlığında sokaklara tünerdi kötülükleri büyük adamlar... Sabah bahçedeki çamaşırlarımızı toplarken, mermi deliklerini sayışımız oyuna dönüşürdü.

"Bir zamanlar daluykudaydık, böyle gelmiş böyle gider sanırdık. Ağaların, şeyhlerin, beylerin, gökten zembille geldiğine inanır, "Sen ağa, ben ağa bu inekleri kim sağa? diyenlere tapardık" diyor babam. Öyle bir tapış ki değmeyin gitsin... Bir de parlak düğmeli kolları pırpırlıların çocukları Hacer ûl Esved gibiydi. Tel örgülerle çevrili lojmanları bizim için Disneyland'tı. Kum torbalarının ardında kıpırtısız duran hâki renklilerin boncuk boncuk terlediğini gördüğümde, onların gece sokaklara tüneyen kara adamlar gibi olmadığını bilirdim. Zorla ava götürülen tazılar ile isteyerek ava giden tazılar neden bir olsundu ki!

Sınır boyu karanlıkları başka karanlıklara benzemez; görünmez tilkiler, köstebekler cirit atar; yüreksiz tanrı gibi dalış yapan uçaklar kıraç dağları bombalar. Otuz dört ergen sınır boyunda... Gelin de dayanın, kim dayanabilir böyle? Yan yana dizildi körpe bedenler... Yeni yılda şeker, çay almak için... Acımız fırtınaları biçti, çığlıklar dağların doruklarını aştı... Suskun evler dem çekerken her şey kan tadındaydı. Her gece haritada aradığımız ve bir türlü bulamadığımız ülkenin yorgunuyduk. Bizim miydi bu yıkık ve yanmış köyler? Fil ayaklılar uzaklaşırken, dağlardan süzülen üveylikleri bekler, sonra şifreli konuşmaların moduna sürüklenirdik. Ağıtlar kulaklarımızın pasını silip, kan oturmuş gözlerimizi dört açarken, korkunun anasını satarız dedik. Önü sonu ölüm değil miydi? Bir gece "Ateş ateşşş!" diye bağırdı Saymazoğlu, cehennem dedikleri buydu? Yanık et, tütsü kokusu göğe ağarken, yollara düşüverdik. Yataklarımızı ve yorganlarımızı zor kurtardık,

bir de annemin çeyiz sandığını... İlçeden uzaklaştığımızda, yangın dağların eteklerine doğru ilerliyor, kuyrukları, böğürleri yanmış hayvanlar delice döneniyordu.

Adı büyük surlu kent uzak değildi, güneş burçların üstünden çekilirken, havada yas kokusu vardı. Kalenin dibine çömeldik, bazalt taşlardan akşamın buğusu yükseliyordu. Evlerin perdeleri hızla kapanıyor, kapı gıcırtıları akşamın telaşında boğuluyordu. Sessizlik bir dağ gibi geceye çöktüğünde nefesimizden bile korktuk. Kara adamların homurtuları bir uzaklaşıp, bir yakınlaşırken, babam "Buraya daha fazla yuvalanmışlar, bize rahat yok!" dedi. Ninem "Bunlar Azrail'i bile kandırır" derken, okuyup üfledi. Nefesin nohut kokuyor dediğimde, iç cebinden bir avuç kırık nohut çıkardı, "Şeyhin babasının nohutları" dedi. Nohutları yere düşürdüğümde, "Sersem tavuk dikkat et çarpılırsın!" dedi. Babam, "Benim şeyhim bir mezarı bile olmayan kardeşlerimdir" Annem, "He ya mezarsızlarımızdır" diye inlerken, bir sigara yaktı babam; sigarası karanlıkta yanıp söndü, ahali nefesini tuttu, "Söndür ateşi işaretleşme sanırlar" diye mırıldandılar. Babam üst üste üç fırt çekti, "Ant içerim ki, kendi toprağıma yine döneceğim" diye ünledi.

Taşı toprağı altın olan koca kente geldiğimizde, ayaklarım yerden kesildi, annemin kolunu dürttüm. "Bak, deniz deniz!" dedim. Babam hiç oralı olmadı, "Bana ne elin denizinden, ip gibi çayımı bu koca deryaya değişmem" dediğinde, annem, ninem *kom û küflet** denize bakıyorduk. "Para sahibi olmuş hısımlara gidemeyiz" dedi babam, "Öyle ya cepler para ile dolunca vicdan da insanlık da yok olur" dedi annem. "Tüm ümmü Muhammed değil" dedi Ninem. Annem, tümü diye ısrar edince, ninemin ağzı köpürdü, "Bak çok konuşma atarım kendimi bu derin

* (Kürtçe): Çoluk çocuk.

sulara!" dedi. Annem, "Canın çok tatlıdır, atmazsın, atmazsın" diye mırıldandı. Ninemin kara çarşafı rüzgârda şişerken, martılar yeri göğü inletiyor, gemiler gelin gibi süzülerek ilerliyordu. Annem, ayran ile poğaçasını yerken, başörtüsünü düzeltiyor, boşluğa bakan babama "İç şu ayranı takatten düşeceksin" diyordu. Ninem bir horoz gibi eşyaların üstüne tünemiş, "Uuuv ne bu mahşeri kalabalık, sırat köprüsü mü ne!" diye söylenirken, dondurmacı geçtiğinde yutkundum, "Babam hey lo lo" dedi. Adamın kaşları çatıldı, "Ben lo'dan anlamam!" dediğinde, babam "Nasıl anlamazsın, sen lo'yu da, lê'yi de çok iyi bilirsin" dedi. Adam, "Dinime imanıma anlamam" dediğinde, annem "Vazgeç bu hapı yutmuş, elmacı olmuş!" dedi.

Memlekette keçiler bile zor tırmanırdı evimize, yokuşlu ve dağlık yerlerde oturanları şıp diye tanırım. Kıçları fırlak olur onların, ovadakilerin ise ayaklarının altında yumurta bile kırılmaz. Kent ta ötelerde büyük imparatorların hamamı gibi uğuldarken, şu deniz üzerinde dönenen martılar, çocuğunu yitirmiş anaların çığlıklarını anımsatıyordu. Deniz ve martılar olmasa çok uzaklarda olmadığımıza inanabilirdim. Sivrisinekler, karasinekler, pencereden sokağa dökülen bulaşık suları, kapı gıcırtıları, üreyen köpekler, öten horozlar ve belediyenin cezalarına karşın oluşan çöplükler... Köylerinde manda tersi toplama yarışına girenler burada gipür ve dantel perde alma yarışına giriyor; kimse tumanını bozup perde yapmıyor. Babam yük taşımaktan helak oluyor, eve döner dönmez hırrr horr horr diye uyuyor; uykudan sıçrayarak uyandığında, avluya çıkıyor, volta atıyor, içli bir şarkı tutturuyor, tahta merdivene tüneyerek, sigara içiyor. Burnumu cama dayayıp ona bakınca gececil kuşlar havalanıyor...

Dağdan geldik seke seke kara üzüm döke döke tekerlemesiyle, bir o yana bir o yana koştururken, ablaları ve

ağabeyleri bizi ziyarete geldiler. Annem, "Nerde olursak olalım birbirimizi uzaktaN tanırız" dedi. "Hoş geldiniz, beş geldiniz" dediler. Odanın orta yerine bir harita serdiler, küçük plastik mavi gemileri mavi düzlüğe dizdiler, sonra kocaman bir topağı şak diye yere attılar; süngerimsi şey şekillendi, kımıldadı, "Çok kollu canavarı, ahtapotu iyi tanıyın, sesimiz sesimizi bulmazsa, bu koca karınlı kentte kaybolursa, bunun kolunda can veririz, birlikten kuvvet doğarsa bunun kollarını bağlayıp denize atabilir, etkisiz hale getirebilirsiniz" dediler. Sonra dikkatli olun buradaki kulaklar bizim oranın kulaklarından daha büyük, gözleri de daha keskindir, çoğu Kolombo'yu oynar ilkin, hepsi değme tiyatroculara taş çıkartır. Antrenmana başladıklarında ninem köşeciğinde, tespih çekip burun kıvırıyor, Şeyh Said, Şeyh Ubeydullah gittikten sonra diye kafa sallıyordu. Öylesine çok ırırırır etti ki, "Pire, sen çok konuşuyorsun!" diye çıkıştılar. Ninemin boynu horozun boynu gibi uzadı, "Öyle değil mi oğul, öyle değil mi?", onlar da "Hee hee nene öyle öyle" dediler. "Yalnız kalanı kurt kapar, mecburuz" diyordu babam. Aynı stranları* söyleyen evleri tanıdık bir bir... Mürekkep yalayanlar değil, beyinlerini mürekkeple dolduranlar, "Kendi denizimizi oluşturmalıyız, büyük balıklar küçük balıkları yutar, bu nedenle herkesin mürekkebi farklıdır, mürekkebini oluşturamayanlar, köpek balıklarına yem olur" diyorlardı. Antrenmanlar uzadıkça esnedikçe esniyorduk. Sonra dikkat! "Denizaltındaki casuslara dikkat!" dediklerinde kendimize geliyorduk.

Ninem her sabah pencerenin dibinde tespih çekip, yüzünü kapatıp "Hayhayyy hayhayyy" yaptığında, çevresinde fır dönüyor, tülbendinin köşeciğini kaldırıp, yüzüne bakıyordum. Tereyağı yumağına benzeyen gözlerini

* (Kürtçe): Şarkı.

sıkıca yumuyor, mırıl mırıl dualar okuduğunda, buruşuk incire benzeyen yüzünün çizgilerinde, meleklerin gezindiğini düşünürdüm. Sonra bizi yerimizden yurdumuzdan edenlere beddualar yağdırırken sesi birden düşer, "Tövbe tövbe estağfurullah!" diye söylenir, Jorin ile Roger'in ağzına lokum tıkıştırır, "Şim şim gundê fılla ne kûsi merê jinan e/bavê te bazirgan e diya te ji mala sa ne"* dediğinde, annem her seferinde hiç istifini bozmadan, *"Bavê wê ji mala sa ne!"*** derdi. Ninemin yüzü kireç gibi olur, "Hiç şakadan anlamıyorsun" diye söylenirdi. Annem, "Şakanın gözleri büyüktür, dibi ise asıl meseledir, şakalarını koynunda sakla" dediğinde, ninemin gözleri seğirir, babamdan yardım istercesine öksürüklere boğulur, "Şimdiki erkekler de erkek mi? Kocamızın sesi geldiğinde altımıza sıçardık!" diye söylenirdi. Annem de şımarık bir edayla "Nerde havlu tutan kadınlar, kocalarının artık kemiklerini somuran kadınlar?" diye eğlenirdi. Annem, avluda közlediği patlıcanları babam ile soyarken, "Erkekler altın yumurtlamadığına göre, bu ellerimiz her şey yapıyorsa, turnayı gözünden vuran kadınlar bile varken" diye kafa sallıyordu. Annemin bu rahatlığı karşısında, ninemin gözü daha çok seğirir, bahçede volta atıp, kalın bir sis perdesinin ötesinde uğuldayan kentten çok martılara takardı kafayı; "Yavrusunu kaybetmiş anaların ciğerleri bunların ağzında! Ötün ötün, ciğerlerimizi dağlayın!" diye söylendiğinde, babam, "Vicdansız kentlerin kuşları da vicdansız olur" diye iç çekerdi.

Akşamüstü güneş bahçemizden çekilirken, dama çıkardım; zengin çatılar kalın enseli kalantor adamlara zayıf çatılar, avurtları çökük cılız adamlara dönüşürdü.

* Şimşim Diyarbakır yöresinde eski bir Ermeni köyü. Çocuklara söylenen bir tekerleme. "Şimşim gavurların köyüdür, kaplumbağalar kadınların kocasıdır/Baban tüccardır annen ise köpeklerin soyundandır."
** Baban köpeklerin soyundandır.

Ninemden habersiz aşırdığım ekmeği kuşlara verirken, kalantor adamlar, avurtları çökük adamları kovalardı. Kadınlar ise yemin billah etmişçesine elleri koltukaltındaydı, her seferinde elbiselerindeki bahar güllerini toplamak isterdim; gelen geçene yakınsayarak bakarken, gözlerde sır yumakları birikirdi, aynı sırrı taşıyanlar birbirlerini gözlerinden tanırdı. Eve gelen ağabeyler, ablalar bir süre kalıp gidiyorlardı. Hepsinin adı Mehmet'ti, Ahmet'ti, Ayşe ve Fatma'ydı. Hepsi de dayımızın, amcamızın, teyzemizin ve halamızın oğluydu. Sobamız gürül gürül yandığında, çörtenlerden akan çırçır su sesine, demlik cızırtısı karışır, sabırsızca yasaklı kanalımızda başlayacak olan ajansları beklerdik. Ninem, "Çok şükür bu günlere, biz neler gördük neler" diyordu. Kayısı kentinden olan paşa zamanında anamızın diline para ödeniyormuş. Dedemin dedesi avuç dolusu parasını kolculara verip, istediği kadar dilinin düdüğünü öttürüyormuş. Sonra şark bülbülünü ve de birçok muharriri, feylesofu biricik kente çağırıp, ilkin kedilerini, atlarını bil cümle hayvanlarını tanıtıyor, sonra nankör, hain ve sadık olanlara işaret ediyor, hainlik yapanların katli vaciptir diye kafataslarını ölçüyorlarmış. Güneşi görüyorum, güneş Doğu'dan yükselir diyenlerin gizli defterlerinin sol hanesine yazıyorlarmış. Sonra mahalleler bölünüverdi. Evlerimiz birbirine daha çok benzedi, öksürüğümüz birbirine karıştı.

Uzaylılarla konuşuyorum, diye hava atan imam, mahallenin haritasını çıkarıp, kursa devam edenleri sayarken, ninem, imamın bir gözünün yeşil bir gözünün mavi olduğunu fısıldadı. Sonra adının Van Kedisi olduğunu öğrendik. Ondan hoşlanmayanlar, yanından geçerken, "Navv miyav miyav" diye mırlarken, imam hiç istifini bozmadan, kırçıl sakalını sıvazlayıp, uzaylı cinlerinden söz ediyordu. Kadınların, genç kızların göbeklerine ayetler yazıyor,

daireler çiziyor, uzaylılardan aldığım enerjiyi sizlerle paylaşıyorum ki, üstün çocuklar doğurasınız diyordu.

Sabah yırtılırken, karga bokunu yemeden, caminin avlusuna doluşan ahalinin ağzından ateş püskürüyor, çünkü Van Kedi'si sabah namazına geç kalıyordu. "Söyle hoca nerelisin?" diye sorduklarında, gözlerini kapatıyor, "Ben her yerli ve her zamanlıyım, arş-ı azmanlıyım" derken, söz yumakları büyüyor evlerde ve sokaklarda çatıştıkça, hoca sopasını sallıyor, osuruğu cinlileri meydana salıyor, kapıların altından atılan kâğıttan sonra insanlar dut yemiş bülbüle dönüşüyorlardı. Ninem hocanın tavuğuna kış demek bile günah, hoca hocadır, koca değil derken, burnuna enfiye çekip kırk bir kere hapşırıyordu.

Kuşluk vakti gölgeler uzamaya başladığında, kadınlar, işimiz bitti dercesine birbirlerine seslenir, mahallenin bir ucundan bir ucuna gidip gelirlerken şıpıdık terliklerinden taşan topuklarına bakardım. Gözleri ferfecir okuyup, çatlak topuklarını ovmaya başladıklarında, mevsimlik işçi kocalarının geleceğini bilirdik.

Biz nereye gidersek gidelim kimliğimiz okunuyordu yüzümüzden. Çocuklarınız taş atıyor, kadınlarınız iyi zılgıt çekiyor ve iyi koşuyorsunuz, diyorlardı. Ninem, "Hee öyle" diye mırıldandığında, annem, "Kovalananlar iyi koşucu olur mecburen" diye kafa sallıyordu. Ninem, koynundan çıkardığı akide şekerini cebimize sıkıştırırken, "Ceplerine taş bırakan çocukların elbiseleri çabuk eskir, ona göre!" diye fısıldıyordu. Annem, "Taş da nimettir, Teyrên Ebabil kuşları da, taş yağdırdığına göre" dediğinde, ninemin gözleri seğirir, "Bir elham, bir kulhuvalla bile okuyamazken, bu kuşlardan ne anlarsın sen!" diye çıkışırdı anneme. Annemin ilkokul, babamın ortaokul diploması vardı. Annem, "Ben şucu bucu olduğum için diploma almadım, beş yıl okuyarak aldım, zaten bir işe

yaradığı da yok!" dediğinde, "Camlarını siliver, iyi parlatır" diyordu ninem.

Küçük kamyonetlerle gelen eşyaları nakışlı yastıklardan, siyah bakır kazanlardan, keçe kilimlerden tanırdık. Kuyruğu yanık kedi ve köpekler delice dönenirken, havlayıp miyavlamazlardı, kuyruğu yanıkların başına üşüşürdü besili kediler, köpekler... Kısa sürede her yer tanıdıklarla doldu, bilcümle börtü böcek, nehirler, ovalar, taşlar bile ağladı arkamızdan diyorlardı. Her gece bir evde toplanıyor, ajansları dinlerken ölümlerin çetelesini tutuyor, üzerinden yeller esen köylerin, beldelerin adını anımsıyorduk. Kadınlar, ceviz kabuğu rengi kazak, çorap ve atkı işlerken birbirleriyle yarışıyor, tarlalarına, bahçelerine, köylerine dikecekleri ağaçlardan söz ediyor, kaç yıl sonra ürün vereceklerini hesaplıyorlardı. Onlar bu konuşmaları yaparken, bahçemizdeki meşe, çınar ağacının kozalaklarını özlüyordum. Gecenin bir saatinde uyandığımda, rüzgâr bacada uğuldarken, kozalaklar düşerdi pat pat pat... Sonra gelincik tarlasında koşuştururduk. Bir akşamüstüydü, kaybolan kuzumuzu aramaya çıkmıştık arkadaşlarla. Kuzuları bokundan tanıyan Argeş önde, biz arkadaydık. "Göreceksiniz, okuyup devletlerarası avukat olacam, kara adamları karanlıklarına hapsedeceğim" dediğinde, Lilan, "Sesin düdük gibi ötüyor, daha o koca boyunla ilkokulu bitirmedin" sözü yarım kaldı ani patlamayla birlikte, göğe fırlayan kara bir top gördüm: Rüyada gibiydim. Uzaklaşan ve yakınlaşan seslerde gıcırdayan botlar ve çıt çıt çıt sesler... Çimenlerin ıslak kokusu ve ağıtlarla kendime geldiğimde annemin kollarındaydım. "Cudi... Cudi... Cudi..." diye inledim. Parçalara ayrılan uzuvları aradık... Ilık kan peltesi yüzüme yapışmıştı. Sonra... Anladım ki arkadaşımın ciğeri olduğunu... Günlerce rüyamda ciğersizlerin çocuk ciğerlerini topladıklarını gördüm, kamyonlara yüklüyorlardı, kamyonların bir ucu

surlu kentte, bir ucu Çolamerg'de...* Ciğer yüklü kamyonların üstünde Sylvester Stallone kılıklı adamlar dans ediyordu; öyle ki gökkuşağına bile ateş ediyorlardı. Gökten mermiler yağarken, kamyonunun kasası açılıyor, ciğerler köprü altlarına, nehir kıyılarına dökülürken büyük ağabeylerin, amcaların çiftliklerindeki besili köpekler ciğerlere saldırıyorlardı. Sonra akbabalar, kartallar ve leş kargaları gökyüzünü kaplıyordu. Enes'in, Uğur'un, Ceylan'ın ve Rojin'in ciğerinin köpeklere yem olmaması için dua ediyordum. Rüyamı anlattığımda ninem sümküre sümküre, "Rüyaların da sana benziyor" derken, tek gözünü kısıp, okuyup üfledi. "Zerdüşt'ün suyundan mı içtin sen geberesice" dedi. Doğarken, ağlamayıp gülen acayip peygamber, "Ölülerinizi dağda bayırda bırakın, hayvanlarınız doyduktan sonra kemiklerini gömün" diyormuş.

Cudi'nin parçalara ayrılan bedenini toplamıştık ya gelincik tarlasından, böğürtlen salkımındaki pelteyi avuçladım, bir tülbentte sarıp koynuma bıraktım, günlerce uyudum, kedi başucumdan ayrılmadı, mırr mırr edip durdu, bir tekmeyle onu duvarın dibine savurdum. "Muhbir misin cahş mısın?" diye bağırdım. Arsızca miyavlayıp cam gözlerini dikince bıyıklarını kökünden kesiverdim. "Şimdi git miyavla geber! Cudi'nin ciğerine ağlayacağına, yemek istiyorsun vicdansız murdar!" dedim.

Babamı her akşam yokuşun başında bekliyor, gözümü kapatıp sayı sayarken ağzım yoruluyor, gözüm kararıyor, babam bir türlü gelmiyordu. İlkin kardeşlerimin sesini duyar, sonra da ninem ve annemin. Ninem yüzünü batan güneşe doğru dönüp dualar okuyup üflerken, annem parmaklarını kıtlatıp deli danalar gibi dönenip dururdu. Babam elini kolunu sallayarak geldiğinde, boğazımızda-

* Hakkari'nin Kürtçe adı.

ki yumruk gider, karnımızın şişi inerdi. Başımızı okşamadığında, iş bulamadığını anlardık. Mezar ayaklıların ölüm üçgeninde cirit attığını ve en büyük merkezlerinin burası olduğunu söylüyordu babam. Ninem, "Ne diye geldik bu koca karınlı kente" diye söyleniyor, Annem de "İş bulmalıyız" dediğinde babam, "Sesimizin rengini iyi tanıyorlar, görür görmez cık cık" yapıyorlar diyordu.

Okula gideceğim gün, ninem koynundan bir çeyrek altın çıkardı, "Bu kız okuyacak da ne olacak, diplomalarınızla bir kilo saman bile alamazsınız" dediğinde, "Sen niye Kuran okuyorsun?" dedim. "Sus çarpılırsın, fazla konuşma alırım çeyreğimi" diye söylendikçe söylendi. Kayıt için okula gittiğimizde ince bir yağmur yağıyordu. Badem bıyıklı müdür kimliğimizi evirdi çevirdi, dudaklarını büzdü, eliyle işaret edip, "Oturun!" dedi. Babam öne doğru eğilmiş, çoraplarını çekiştirince ben de ayaklarımı sallayıp durduğum için, tek kaşını kaldırıp, bana yapma diye işaret etti. "Sen de çoraplarını çekiştirme diyemedim. Müdür, dosyaları karıştırıyor, "Teveccühünüz, bilmukabele, hürmetler" diyor, telefon konuşması bitince, yenice anımsamışçasına "Taa buralara o nedenlerden dolayı geldiniz, biliyorum" dedi. Babam, "Alçak volümlü şeyyy, yani harp harp" dedi. Müdür, "Alçağı malçağı yok bunun, savaş savaştır" derken, "Hımm, sen uslu çocuk olacaksın, emi?" dedi. Sonra okul için yardım parası istedi. Babam fişi doldururken eli titredi, okulun hizmetlisine, "Bedava değil mi bu okul, ne parası bu?" diye söylendiğinde, hizmetli çeneni bana yoracağına, git yukarıya şikâyet et" dedi. Babam, "Haklısın da kimi kime şikâyet edeceğim?" dedi. Okulun ilk günü sular seller gibi konuştu müdür. "Mevcut olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur"dan sonra, her gün "Ne mutlu ile başlayıp, diyene" ile biten tekerleme söylenirken, gözümü kapatıp kulaklarımı tıkıyor, o an annemin her gün zorla

yedirdiği yavan bulgur geliyordu gözümün önüne; kusmak istiyordum. Sayfalar dolusu yazı yazarken öğretmen, "Sen sen sen" diye işaret etti, çokça televizyon izleyin, yüksek sesle kitap okuyun" dediğinde, yanımdaki kabak kafalı çocuk, "Pırt pırt beynine dürt!" dediğinde öğretmen, "Şışşşt çok ayıp onlar da bir insan" dedi. Okuldan eve dönerken, "Onlar da bir insan, onlar da bir insan, onlar da bir insan" diye on iki kez bağırdım.

Kış bastırdığında babam bir mobilya atölyesinde, annem de tanıdık bir emlakçının yanında iş buldu, hesap kitap işi değil, temizlik ve çaycılık yani. Annem hep deterjan, babam ise vernik kokardı. Ninemin suratı asıldı, "Çocukların sidiğini paklamak bana mı kaldı, ne bir namaz ne bir niyaz" diye söylenirken, annem "Allah halimizi görüyordur herhalde" diye mırıldanıyordu. Nineme "Allah neden bizi görmüyor?" dediğimde, "Sus geberesice!" dedi. Annem eve para getirmeye başlayınca yürüyüşü değişti ilkin, sonra başörtüsünü fular yaptı, kuaföre gidip saçlarını fındık kabuğu rengine boyattı. Ninem ikide bir babama, "Senin karın tango olmaya pek hevesli, daha dün bir bugün iki, ne bu böyle kabak çiçeği gibi, çocuklarımız kurda kuşa yem olsun, seninki de keyfine baksın, ayıptır ayıptır!" diye çıkıştığında babam, "Ana gittiğin yere uyacaksın, herkesin cezası kendine!" diye gülümsedi.

Dolabımızda fare başını kırmıyordu artık; en sevdiğim şey annemle markete gitmekti, ay başlarını iple çekiyordum. Sepete çokça bıraktığım şeker ve çikolatalar için hayır diye kafa sallıyor, paramızı idareli kullanmalıyız diyordu. Meyveli müslilerden aldığımızda, ninem *"Nok çu bajêr bu leblebu"** dediğinde, annem hiç cevap vermiyordu. Ninem daha çok sinirleniyor, "Aldığın iki kuruş parayla şeyinin üstünde ceviz kırıyorsun" diye kışkırtın-

* Nohut kente gitti, leblebi oldu.

ca, annem, "İyi ya o cevizleri hep birlikte yiyoruz" dediğinde, ninem enfiye kutusuna sarılıp, üst üste hapşırıp Roger ile Jorin'i korumaya alır, "Bu çocuklara bari müslü küsli yedirmeyin" derdi.

Babamın bu uzun işleri ne zaman bitecek dediğimde annem, "Derslerine çalış, sakın teneffüste taş toplama, sana bir şeyler sorulduğunda kuşlardan, böcekten, çizgi filmlerden söz et" dedi annem. "He ya he ya, casusların ne menem bir şey olduğunu bilmez ki bunlar" dedi ninem. "Ajan da ne demek" diye sorduğumda, "Cahş, gibi bir şey" dedi annem.

Okuma yazmayı zehir gibi öğrendiğimde, sayfalar dolusu "Onlar da bir insan" diye yazdım. Saklambaç ve seksek oynarken sayı saymıyor, "Önüm arkam, sağım solum, onlar da bir insan" diyordum. Bizim oralardan gelenleri şıp diye tanıyordum, hepimiz iyi koşucuyduk, sınıfta inci gibi art arda diziliyor, baş başa kaldığımızda anamızın diliyle küfürler savuruyor, gülüyorduk. Öğretmen "Şışşşt ne kaynatıyorsunuz, ne planlıyorsunuz, uzatın bakayım ellerinizi" dedi. Hepimizin elleri çatlaktı, öğretmen, "Hımm elleriniz taşları iyi tanıyor, kalemi değil" dedi. Anneme söylediğimde, "Kalemi taşa çevirenler utansın" diye söylendi. Sonra hafta sonları ağabeylerin, ablaların getirdiği dergileri dağıtıyordu annem, gittiğimiz evleri ezberlemiştim, kapı numaralarını, çocukların adlarını... Bizi başka odaya kışkışlıyor, dama, tombala, evcilik oynamaktan yoruluyorduk. Köşeciklerde uyuyup kaldığımızda, çatal kaşık seslerine karışan TV haberleriyle uyanırdım çoğu kez. Kendimi garipser, annemi ve babamı kalın sisin içinde yumruklarını havaya kaldırıp indirdiklerini görür gibi olurdum. Tankların homurtusu kulaklarımı doldurduğunda onlara doğru koşardım. Üşürdüm geceleri, bazen altımı da ıslatırdım. Pencereyi açıp kurumasını beklerken, ay ışığıyla saklambaç oynardım. Ninem amcalarının adı-

nı sayıklamaya başladığında, yatağa gömülürdüm. Yorganın bahar dallarından tutunup o daldan dala atlarken, kafamın içindeki güneşe sığınırdım.

Koca kentin gürültüsü üstüme abanırken, ötelerdeki deniz bir giz gibi kımıldar ve her gün biraz daha yakınlaşır gibi olurdu. Deniz canavarının bizi yutacağını düşünüp, masanın altına saklanır, hikâye kitapları okurdum. Sözcükler balığın kılçığı gibi boğazıma takılırdı, okudukça dondurma gibi dilimin üstünden kaymaya başladığında dev dalgaları aşıp, dağların doruklarına çıkar, "Taş taş üstünde bırakmayacağız!" diyen ciğersiz adamlara yakası açılmadık küfürler döktürürdüm. UFO gibi uçaklar cin gibi belirirken, ben de dev kartalımla memleketimin üstünde süzülüp, rambo kılıklı mezar ayaklıların gözünü gagalardım. Dişlerimin takataka tak takataka taklarıyla, annem "Ne oluyor bu kıza?" diye ünlediğinde, her gece rüyamda ağaçlara, çiçeklere yapışmış Cudi'nin ciğerini topladığımı söyleyemiyordum.

O hiç bitmez tükenmez konuklarımız. Ne çok halam, amcam, teyzem ve oğullarının oğulları, kızlarının kızları vardı... Rüzgârın iyice dellendiği gecelerde, sobamız Saymaz Paşa'nın topu gibi gürlediğinde, konuşmalar bir nehir gibi uzar, ninemin gözü seğirir, fosforlu tespihini çekerdi. Bilmediğim yeni öğrendiğim sözcüklerin peşine düşer, onları yakalayıp, ninemin tespihine dizerdim, bir nehir gibi uzardı, boğulurdum. Anamın sözcükleri takla makla gelip, eteklerim zil çalarken, beyaz taştan sözcükler kafama çarpar, "Önce vatan tan tan tan tan" diye zıp zıp zıplardı. Sonra kanguru olurdum, keseciğim taşlarla dolardı. "Ben özüm kanguru ben özüm kanguru" diye bağırdığımda, ninem kıçıma bir şaplak indirip "Dina din!"* diye bağırdı. Uyku cücelerim pencerenin perva-

* Delilerin delisi!

zında volta tıp duruyor, kıt'a dur diye selam çakıyor, "Uyuda uyu, uyuda uyu" derken, uyku anası da ne anası! Ağzından salyalar, gözünde çapaklar akıyordu. Dağın eteğine taş taşıyanlar bu çapakları yuvarlıyor, salya nehrinden, kayıklarla, dağlarımıza, ovalarımıza serpiyorlardı ve böylece başlıyordu daluyku... Yedi iklim, dört bucağın uyku cüceleri, pencerenin pervazında kıpkızıl elmalarla yakan topu oynarken, uyku anası da şiştikçe şişiyordu.

Sabah, annem beni dürttü, "Kalk uykucu". Gözlerimi ovuşturdum, kurumuş çapağı avcumda tuttum, ninem "Naletulah'ın kör gözüne sıçarım, aklını çelmiş!" dedi. Gülme krizine tutuldum, "O'nun helvası hem o da bir insan" dediğimde, annem "Boyundan büyük sözler ediyorsun, kalk ekmek al", "Gitmeem gitmeem!" diye bağırdım.

Nihallerin evinin önüne geldiğimde, "Öhöö öhöö" dedim. "Ne o kır bıyıklı amcam gibi" diye ünledi. Ona cin ali kılıklı kuzenin kapı aralığından şeyini gösteriyor diyemedim. Babası bana kafa salladı, sonra parlak düğmelerini silkeledi, "Kocakarı arkamdan bir tas su dök!" diye seslendi. Nihal'in annesi bir ruh gibi belirdi, okuyup üfledi. Bir kova suyu dökerken, "Nan nan iman! Sizin oralarda çok kaldık biz" dedi. Nihal'in annesi, "Nan nan" dediği için ne çok sevdim. Bir torba patates getirdi, "Al bunları eve götür, sizin ekmeğinizi yedik, konukluğunuzu gördük" dedi. Nihal'e "Babanın copu var mı?" dediğimde, "Ekmek parası için işte" dedi. Nihal ile fırına giderken masal anlatır, arkası yarına derdi her seferinde.

Yolda ufocu Hoca'ya rastladım; o önde, ben arkadaydım. Cebinden leblebi çıkarıp, ağzına atıyor, bir eliyle de bacak arasını kaşıyordu. Hoca'yı arkada bırakmak günahtı, kedi oldum nefesimi tuttum, Hoca'nın osuruğu yüzümü yaladı, "Osuruğu boğazında düğümlenesice" diye söylenirken, Hoca bir ıslık tutturdu. Islıkta Anjel'in

Rojda'nın Mücahit'in ve de Kunter'in şarkıları da vardı. Sonra seksek oynayaraktan Hoca'nın önüne geçtim. Hoca'nın gözleri dört döndü, "Hey tıfıl ne zaman örtünecen sen?" dediğinde, "Çıkmaz ayın on beşinde" dedim içimden. Sonra yel oldum. "Seni gidi tilki, seni gidi tilki" diye bağırdı arkamdan. Kaşı gözü un içinde olan fırıncıdan un istediğimde, "Gel tezgâhın arkasına tazesini al" dedi. Tezgâh boyumu geçiyordu, arkama geçti bacakları iki demir kazıktı. Var gücümle hamur kokulu bacağını dişledim. Bir top gibi savruldum, "Sizi gidi hamam böcekleri, kabarmış hamurun içinde boğacağım sizi" dedi. Kucağımdaki ekmeğe sıkıca yapıştım, ekmeğin topuğunu yerken ağladım, çeşme başına oturdum. Şırıldayan suyun çevresinde arkadaşlarımı gördüm, hepsinin cebi taş doluydu, yüzleri yara bere içindeydi. "Hani taşların?" dediler hep bir ağızdan. Sustum. "Susarsan ölürsün" dediler. Fırıncı, dedim inleyerek. "Unutursan ölürsün, unutursan ölürsün" haykırışlarıyla koca karınlı kent gözümün önünde taş yığını gibi kımıldadı. Salya sümük ağlarken, su uğuldayan nehre dönüştü, öyle bir nehir ki, rengârenk Zümrüdüanka kuşları süzülüyor, dağlardan inen atlıları sırtlarında taşıyorlardı. Dıgıdık dıgıdık sesleriyle arkama baktığımda, bir de ne göreyim? İki amcam omuzlarında silahlarıyla çıkageldiler. Boyunlarındaki kefiye rüzgârda uçuşuyor, rahvan atları mahallemizin sokaklarını inletiyordu. Serçe parmağıyla atın terkisine aldı beni, "Hey gündüz hamurcu gece kara oyuncu, çık karşıma" dedi. Fırındaki ekşi hamur öylesine kabarmıştı ki, fırıncının sesine benzemeyen evlere doğru bir lav gibi akıyordu. Amcalarım, "Korkmayın sakın, el ele verin, kale olun, yağmur olun, sel olun" dedi. Sonra küçük amcam omzundaki renkli kuşu bana verdi, gözlerim kamaştı, hiç görmediğim alacalı bir kuştu, "Onu iyi anla, sev ve koru" dediğinde, gök gürledi, kalın bir sis çöktü, amcalarım

sisin içinde kayboldu. Çeşme başında ekmeğime yumulmuş ağlarken, ninem, "Hay deli! Hamileye karpuz aramaya mı gittin, kalk kalk!" dedi. "Omzumdaki kuşu görüyor musun?" dediğimde "Fesuphanallah!" deyip üç kez okuyup üfledi. Eve geldiğimizde soba oduna doymuş, demlikle cilveleşiyordu. Oda balık istifiydi, dayızademiz başköşeciğe oturmuştu yine, her geldiğinde yatağımızı işgal eder, terden çadıra dönmüş pantolonu ütületirdi. Gözyaşlarım çamurlu paltosuna tıp tıp dökülürken, bir gün çadır pantolonunu yerden yere vurduğumda ninem, "Suss seni rezil rüsva eder" dedi, "Etsiin etsiiin!" diye bağırırken, dayızade başparmak kalınlığında sigara tüttürüp emirler yağdırıyordu. Memleketteyken, nasıl da kurum kurum kurulur, tüm kapıları aşındırır, onunla bununla alay eder, insanların ona nasıl hürmet ettiğini anlatırdı. Annemi yere göğe sığdıramaz, gençken mavzeri ve rahvan atıyla kadınların yüreğini nasıl hoplattığını anlatırdı. Çivi yazısına benzeyen mektupları anneme okuturdu, mektupların hepsi "Ey nenem, ey dedem, daha daha nasılsınız? Büyüklerin her iki elini, üzüm gibi, şeker gibi, koşaraktan öperim" ile başlar, kestane kebap acele cevap ile biterken, gel 280 gün gellerle bitiyordu.

Annem işten çıkarılınca, ninem zil takıp oynayacaktı neredeyse. Annemin yürüyüşü değişti, sesi alçaldı, babam yorgunluğunu balon gibi şişirdikçe, annem de iğnenin deliğinde toz aradı, pencerenin pervazını üfledi, taşlıkları, kapıları parlattı. Akşam kolum ağrıyor dedikçe, babam "Sana yap diyen mi var?" diye nara attığında, kapının tak takıyla birlikte ağabeyleri karşısında gördüğü an, sesi kadifeye dönüşürken, bu benim babam mı diyordum içimden. Kimsecikler olmadığında bizi gerilerde bırakırken, birileri olduğunda önceliği anneme veriyor, sözünü kesmiyor, kapıdan geçiriyor, "Aslan aslandır, dişisi erkeği olmaz" diyordu.

Geceleri masa saatimizin horozu yem gagalarken, elimin gölgesiyle oynuyordum, gölgeler babalar gibi yalan söylemiyordu. Babamın uzayan burnuna tutunuyor, babalar, kara bıyıklarını burdukça buruyor, pehlivanlar gibi güreşirken, burunları birbirine değiyor, burunlarına asılanların karşısında İspanyol boğalarına dönüşüyor, kırmızı giyinen kadınlara saldırıyorlardı. Ninem anneme "Sen neremuk musun? İş kalmamış sende, kadın kısmı doğurdukça güzelleşir, doğur doğur ben bakarım hele bir de cücüğü olursa, yerim ben onu yerim..." dediğinde annem bir an gelin gibi süzüldü, sonra "Quna tazi tambur duxwaze!"* diye kişnedi. Jorin'in kulağına "Çük seven nine" dediğimde Jorin gülmekten bayıldı, "Annem de seviyor" deyip karyolada takla atıp zıpzıp zıpladı. Çük sevenler diye el çırptık birlikte, biz el çırparken Roger'de nasıl uzağa işediğini anlatıyordu. Sonra günler günleri kovaladığında evlere çarpı işareti bırakan yarasa adamların çoğaldığını söylediler. Yürekleri yokmuş bunların, karanlığın memesini emip, bataklıkta yaşıyorlarmış, öyle diyordu eve gelen ağabeyler ve ablalar. Diğer mahallelerde olanlara haber saldılar, uzakta olanları kurt kapar, tespih gibi art arda dizilmeliyiz dediler. Her sabah eve doluşanların sesiyle uyandığımda, kendimi memleketimde sanıyordum ilkin, konuşmalar, tartışmalar... Yakan topu oynarken, dışarıdan gelen müzik sesiyle herkes pısıverirdi. "Romanlar, Romanlar" diye ünlerdik hep bir ağızdan. Roman başı ana kadının çevresinde fırıldak gibi dönen kızlar, çocuklar, darbuka ve kemanlarıyla sevişen badem bıyıklı erkekler, gözlerini kapatıp şarkı söylerken en şişmanı ortaya fırlayıp ceketini kemerine sıkıştırıyor, göbeğini topaç gibi çeviriyordu. O an onlara karışıp "Ben de ji ben de ji"** demek gelirdi içim-

* Çıplak kız tambur istiyor.

** Yenice Türkçe öğrenen Kürtlerin "Ben" zamirine "Ji" gibi "de da" eki eklerler.

den. Kalçama ninemin tülbendini bağlayıp onlar gibi kıvırmak istesem de kıvıramıyordum. Amcamın verdiği kuşa sarılırdım hemen, masanın altına çömelip kuşu gagasından öptüm, gözleri darbuka çalanların gözü gibi gidip geliyordu. Renkli kanatlarını açtım, o kanatların içindeki yüzlere baktım: Siyah, kahverengi, sarı, kırmızı ve beyaz yüzler... Hepsiyle konuşuyordum "Ez ez ez"* diye başlarken, onlar "Eee hadi anlat anlat" diyorlardı hep bir ağızdan. Avcuma konuşuyor, "Yarasa adamlar duymasın" diyordum. Bana gökten bakan beyaz yüzler nanik yaptı, "Göğün dilini konuş, yerin dilini değil!" dediler. "Ben gökte büyümedim ki" dedim, "Ne yapalım büyüseydin!" dedi gök gözlü olanı. "Gök göktür, yer de yerdir" dediler. İyi de "Yer olmasaydı, gök olur muydu?" dediğimde, "Suuss yerin dibine giresice!" diye gürlediler. Gözyaşlarım ip gibi aktı, kuşum gözyaşlarımı içti, "Ağlama ağlama" dedi.

Kentin öte yakasına temizliğe gidiyordu annem; mantosunun cebine taş bırakıyordum gizlice ve o taşlar çikolata oluyordu her akşam eve dönünce. Biz çikolata yerken ninem, tek gözünü kısıp ağzını şapırdatıyordu. "Kum nohudu mu güzel, bu mu?" dedim. Anneme parmak salladı, "Çocukları kötü şeylere alıştırıyorsun, içine içki de bırakıyorlarmış" dedi. Annem "Senin nohudunu aç kalmış kuşlar bile yemez, devir şokola devri" değinde ninem, parmağıyla pırrrtt yaptı. "Aslan gibi oğullarım bir parça ekmek yemesin, sen de şeyinin üstünde ceviz kır" diye gürledi. Annem kulaklarına pamuk tıkadı, zincire vurulmuş kitapları okurken mırmır edip durduğunda, ninem "La ilahe illallah" diye bastırdı. Sonra babam geldiğinde öksürüğü tuttu, ninemin tereyağı yumağı gözleri ışıdı, annemi işaret etti. Babam, "Aklını başına topla, bu kafayla, yeni bir ülkenin yoluna çıkılmaz" dedi. Annem,

* Ben ben ben.

"Sokakta hak bülbülü kesilirken, evde pazılarını şişiriyorsun, senin aklınla, benim aklımın arasında ne fark var" Ninem "O'nun aklı büyük, seninki küçük, bizim saçımız uzun, aklımız kısa" dedi. Babamın göğsü şişti, "Yaa yaa" dedi. Annem "Ne dedin sen" diye ünledi, "Babam bıyıklarını sıvazlayıp "İşte böyle" dedi.

Ertesi gün karga bokunu yemeden, annem ile kuaföre gittik, kirli camında "Avrupa Kuaförü" yazıyordu. İçeriyi görünce annem, "Ne Avrupa ne Avrupa!" diye söylendi. Kuaför kadının boynundaki kolyede "Jülliet" yazıyordu. Annem, "Söyle Jülliet nerelisin?" Kadının dudaklarına kırık bir gülümseme yayıldı, "Ne sen sor ne ben söyleyeyim". Annem "Söyle söyle, derdimiz bir, dağladığı yerde". Jülliet "Dertleri bir olanlar dermanlarını bulurlar mı sence?". Jülliet makasını şakada şakada şaklatıp, "Zor mesele" dediğinde, alnının çizgisine ter birikmişti; konuşurken, teri ha düştü ha düşecek diye takılıp kaldım. "Kızı gönder yanıma bazen, eli alışsın bir mesleği olsun". Annem tüy gibi hafifledi, Jülliet'in şıpıdık terlikleri, kırık Türkçesiyle yakan topu oynadım.

Dışarı çıktık, koca karınlı kentin insan uçuran rüzgârına kapıldık, mısır yedik, koçanlarını dörde bölüp cebime bıraktım. Sonra vitrinlere baktık, annem kendine kot pantolon bize de tayt aldı. Taytımı göğsüme bastırdım, tango kızlara burun kıvırdım. Annem kotunu giyip bacak bacak üstüne attı, biz de taytımızı giyip birdirbir oynadık. Bizi gören ninem, horoz gibi öttü, kara çarşafını giyip tüm şeyhlerin adını sıraladı. "Bu evde kalırsam, babamın sakalına sıçın". "Nine nine" diye arkasından koştum, "Çıkar o boru donunu, evde bin bereket kalmayacak". Kardeşlerimle birlikte annemin pantolonuna saldırdık, "Nine, nine" diye ağladık. Akşam babam geldi, annem pantolonuyla fink attı. "Böyle olur mu damdan düşer gibi?" dedi babam. Annem "Damdan düşmeden olmuyor, aklımı

pazen elbiselere sıkıştırmak istiyorsun sen". Babam, "Pazenini inkâr eden, dikene dönüşür" Annem, "Tersyüz etme, ben gülümü de severim dikenimi de". Sonra masadaki kitapları gösterdi, "Bunları okuyan iğnenin deliğinden bakmaz, eskiye de takılıp kalmaz". Babam "Ohoo ohoo" diye bıyığını kemirdi. Gece ninemin yerini yoklayıp dururken taytıma baktım, sonra ninemin güllü elbisesinden çiçekler topladım. Sabah ninem bir düzine akraba ile çıkageldi. Elleri koltukaltında öylece durup baktılar anneme, sonra hep bir ağızdan "Tövbe tövbe, üzüm üzüme baka baka kararır, ne edeceğiz şimdi biz". Annem "Kararsın daha iyi ya". Sonra genç kızlara dönüp, "Siz de giyin, rüzgârda külotunuz görünmez, her şeyden önce iyi koşarsınız, cop izi de kalmaz" dediğinde, kızlar kikirdeyip "Çok doğru" dediler, yumaklarını çıkarıp örgü işlemeye başladılar, "Nine gelinin haklı, pantolonlarla uğraşmanın zamanı mı, çüklüsü, çüksüzü fark etmez, tarlada da varız kavgada da..." Hep bir ağızdan, "Hop hop altıntop artık bundan söz etmek yok" tempo tuttular. Jorin ile taytımızı giyip dışarı çıktık, pijaması güllü iki akraba peşimize takıldı, Jorin "Onların taytı yok gelmesinler bizimle, hem de çizmeleri iki renkli". Biz koştuk pijamalı akrabamız bizi kovaladı, tahta çanlı bahçenin önünde durduk nefes nefese. Bir köpek havladı, camı tıklattı birisi, gri ondüla saçlı teyze "Gelin" diye el salladı. "Taytınız ne güzel aferin" deyip, bir tabak muşmula verdi. Çeşme başında muşmula yerken, Nihal, "Pööh! Ondülalı kadın mı verdi, at onları, Kuran'ın yaprakları seni çarpar, boğazına dizilir." Sonra kulağıma "İğneli beşikleri varmış, çocukları kandırıp bu beşikte öldürüyorlarmış". Jorin muşmulaları fırlattı, yerden alıp Kuran'ın yapraklarına aldırmadan yedim. Ondülalı kadın, "Yıkayıp yeseydin, karnın ağrır" diye bağırdı arkamdan. Taytımı seve seve eve döndüm, ev her zamanki gibi doluydu; sobanın

çevresine bağdaş kurmuş fırt fırt çay içiyorlardı. Kimse taytıma bakmadı. Ninemin karşısına dikildim, saatin horozu gibi başımı salladım, ninem gözünü kapadı, kucağına sokuldum, ona amcamın verdiği renkli kuştan söz ettim. Annem "Ders çalış" diye çıkıştı. "Kuşların kanatları daha güzel, orada göğün dili beni azarlamıyor" diyemedim. Ninemin teşbihini saydım, "Kürt beynine dürt, Kürt beynine dürt" dediğimde, ninem, "Lahavlavela ne yapacağız bu deliyi?" dedi. Sonra babamla matematik çalışmaya başladık. Babam "Kerrat cetvelini bilmeyen adam olmaz! Yedi kere yedi, altı kere altı kaç eder?" Yedi katlı binalar, altı katlı binalar üst üste bindi, kafam karıştı; enseme bir şaplak indirdi, "Yedi kere yedi kırk dokuz ananın saçı topuz, altı kere altı otuz altı, babanın bıyığı yolda kaldı. Şimdi git çalış, çalışşş" diye enseme bir şaplak daha indirdi. Pencereden karanlığa baktım, kentin ışıkları yıldızlar gibi karanlığa göz kırpıyordu. Renkli kuşum karanlıkta kanat çırptı, "Bana Cudi'yi anlat" dedim. "Cudi cennette" dedi. "Cennet nerde?" "İyi insanların rüyasında" dedi. "Rüyamda hep Cudi'nin ciğerini topluyorum" deyip, avazım çıktığı kadar bağırdım

Bir keresinde annemle deli doktoruna gitmiştik. Doktor, "Gel bakalım okuma yazma biliyor musunuz siz?" dedi. Annem, "Doktorun kulağına pıs pıs" etti, doktor kafa salladı, anneme kapıyı gösterdi, sonra bana "Hava çok güzel değil mi?", "Hımm hımm" dedim. "Gel seninle resim yapalım". O kitaba bakarken ben resim yaptım. Çocukları kovalayan bayraklı tank ile cebimdeki taşların resmini, ağaçlardan sarkan Cudi'nin ciğeriyle amcamın kuşunu yaptım. Doktor, "Ne güzel resim yapıyorsun, sen kursa mı gittin?". "Kurs ne ?" dedim. "Devam et bakim bir şey unutmadın mı sen?". Kalemimi kemirdim, evirdim çevirdim, "Hahh buldum!" dedim. Kâğıdın sağ köşesine koca bir kelle çizdim, "Sarı saçlı mavi gözlü mü?" "Aferin

işte böyle!" "Allah, mavi gözlü, sarı saçlı mı?" "Sus" dedi doktor, koca yeşil bir kapı çizdi, "Bu kapıya iyi bak!" dedi. Ona Cudi'yi ve kuşumu anlattım, "Cudi'yi rüyanda görmüş olmalısın, bana kuşunu anlat". "İlk önce Cudi, sonra kuş" dedim. Ben, "Arkadaşım Cudi" dedikçe doktor, "Cudi Dağı'mı?" dedi. Sonra yoruldum, terledim. Anneme kafa salladı doktor, "Kızın Alice Harikalar Diyarında" dedi. Annem, "Neyin diyarı olduğunu yaşayan bilir ancak" derken burnu çeke çeke ağladı, "Pinokyooğlu pinokyolar" dedi. Köprüden geçip deniz kıyısına geldik, bir banka oturduk. Annem simit aldı, "Çabuk ye, yağmur yağacak" dedi. Bir lokma yedim, gerisini dört parçaya bölüp cebime tıktım. Sarı-kırmızı bayraklı okulun önüne geldik. Tüm anneler kaya gibiydi, kucaklarındaki fotoğraflara sıkıca sarılmışlardı. Annemle aralarına karıştık, hepsi tanıdıktı, hepsinin adı ezberimde, yağmur damlaları fotoğraflara düşüyordu tıp tıp tıp... Damlaları dilimle yalıyorum, bazı kadınlar karanfil bırakıp alkışlıyor, karanlık büyüyor, şemsiyeler birbirine çarpıyor, sonra metal sesli rambolar geliyor, "Dağılınnn" diye gürlüyorlar. Analar kirpi oluyor, kaplumbağa oluyor ve hep bir ağızdan zılgıt çekip, fotoğraflara yumuluyorlar. Sonra gazeteciler geliyor, şak şuk yapıp gidiyorlar. Mekik gözlü bir kadın rambolara bakarak konuşurken, ortalık birden karışıyor "V" işareti yapıp, ağızları ateş saçanları sürüklüyorlar. Mekik gözlü kadını ve arkadaşlarını arabaya tıkıyorlar. Annemin koluna yapıştım, tavşan oluverdik bir anda, ara sokağa sıvıştık. Annemin gözbebekleri büyümüş sesi kısılmıştı. "Ninene söyleme, emi" dedi. Bir apartmanın girişinde bekledik, mürekkep kokuyordu. Kitap deposuydu. "Annem çok şükür emin yerdeyiz" dedi. Sırtımızı kitaplara yasladık. Annem ıslak saçlarımı okşadı, sonra kuşum alnımdan su içti, renkli kanatlarını gerdi. "Kitap ülkesine gitmek zordur, iyi düşün!" dedi. "Neden?" dedim. "Gidip

de yorulursan, erken ölürsün, yorulmazsan cenneti görürsün" dedi. Kuşum kanat çırptı, sonsuz bir ışık belirdi, bin bir çeşit çiçek ağaç ve otlar vardı. Kitaplar özünü buradan alır, bu yolda yürümekten yorulmayanların, kafalarındaki ayrık otları temizlenir, karanlık noktaları aydınlanır ve dağın eteğine ulaşanlar ışık saçar, Tanrı'yla konuşur" dedi. Gözümü açtığımda hamallar kitap taşıyordu. "Annem dışarıda hava nasıl?" dedi. Hamal, "Yol açık, aynasızlar da yok" dedi. Annemin ayaklarının altında yer sarsılsa da, gözümü kapadım, kuşum kanatlarını perde yaptı, gagasıyla "Yürü karanlığın üstüne, üstüne, üstüne" diye yazdı.

Eve ulaştığımızda her yer kavrulmuş un kokuyordu, ninem helva yapmıştı. "Oh helva piş ağzıma düş" dediğinde annem bana göz kırparak, "Biz helvamızı okulun önünde yedik" dedi. Babam da ıslak bir horoza dönmüştü, sobanın arkasında titredi, annem "Sen de helva yemişe benziyorsun" dediğinde, babam kırıkça gülümsedi, "Helva yiyen helvacıda olur, helvacısını da bulur" dedi. Helvanın nasıl yapıldığını öğrenenler, "Helvacı helva, şeker lokumlu helva" şarkısı söylediler... Sonra ceplerinden plastik yılan, fare, kurbağa ve kertenkele çıkardılar. Kafalardaki korkuları bunlara yedirmeye çalıştılar ama korku hep doğuruyor, ağız kenarlarına yapışıyor, gözbebeklerine yuva yapıyor, seslere çişini yapıyordu. Bu koca karınlı kentin ötesindeki üçgende, mezar ayaklılar cirit atıyor, evliya adında paşaların paşacığı adam, kırk bin haramisiyle Fırat'ın ve Dicle'nin ötesine seferler düzenliyor, dere tepe düz gidiyor. Dağ bayır demiyor, köy, kasaba ve kentlerde işaretlenen kapılarda göbeğini hoplatıyor, ergenlerin bir eline elma şekeri, bir eline de "Pıst pıst" silahlarla kelle başına tomar tomar para dağıtıyormuş. Bunları öğrendiğimde memelerim iyice tomurcuklanmıştı. Bluzumu çekiştiriyor, memelerimi kimse görmesin

istiyordum, hem ben memeyi ne yapacaktım Cudi olmadıktan sonra...

Bir bahar gününde okuldan kaçtık, meydandaki kalabalığa karıştık, herkesin sesi ayrıydı, sesler birbirine karıştı, güvercinler uçtu... Güzel günler gelsin diye, zeytin dallarıyla halaya durduk. Gökyüzü beyaza kesip güçlü kanat sesleri duyulduğunda, ortalık toza dumana kesti, "Amca!" diye inlediğimde omzuma güçlü bir el dokundu. "Gel çaylak" dedi, memelerimi avuçladı, "Taş gibi" dedi. Kolumdan tutup sürüklerken, Nihal'in babası gördü beni, "Ne yaramaz kızsın sen" dedi. "Hadi koş, arkana bakmadan" diye enseme bir şaplak indirdi. Kalabalığın arasında ödüm ağzıma geldiğinde, amcalarım atlarıyla bir yel gibi geldi, bir zıplayışta küçük amcamın atına bindim, kuşum kanatlarını açtı, kendimi mahallemizin yokuşunda buldum. Ondüla saçlı teyze pencereden el salladı, "Ah yavrum zeytin dalı toplamak için gittiğini biliyorum, gel biraz dinlen" dedi. "Adım Bayzar"dedi, sesi titredi, Gözleri bir noktaya dikildi. "Dikkat et kendine, senden daha küçüktüm, Kayseri'nin bir köyünde çapaya gidiyordum, akşam tarladan eve dönerken ağanın oğlu çıktı karşıma, ıslık çaldı, adımları hızlanınca tabana kuvvet dedim, ırmağa zor attım kendimi. Irmak insanı korur, bazen de kan akar" dedi. Sonra ciğer verdi, ciğeri görünce midem bulandı, başım döndü. O'na sarılıp salya sümük ağladım, Cudi'nin ciğerini anlattığımda ölüme götürülen akrabalarını ve ölüm kafilesinden kurtulmak için Notre Dame'ın kamburu gibi adamla evlenen dünya güzeli teyzesini anlattı. "Tuz Gölü'ne yakın çorak bir köyde yaşıyor, gece gündüz namaz kılıp ağlıyor" dedi. Bayzar'ın film artistleriyle çekilmiş fotoları vardı, filmlerin kırmızı yanaklı tonton Nubar Amcası barlarda erkekleri baştan çıkaran balıketli şuh kadın, pos bıyıklı fabrikatör, kih kih kih diye kıkırdayan tombalak kadın... Sonra İsviçre'de yaşayan kızının

fotoğraflarını gösterdi. Heidi'nin ülkesi diye ünledim. Cennet orası dedi ve Heidi'nin "Hayyi hayyi hayyi" şarkısını mırıldandı, "Bir daha gidersem sana peynir getireceğim, zengin bir ülke" dedi. "Çok mu zengin?" dedim, "Zenginin malı züğürdün çenesini yorar, orada ölüm korkusu yok, kafana arkadan tak yapan yok, yani anlayacağın serbestçe osurabiliyorsun kimse de seni ayıplamıyor. Bir keresinde marketten Türk malı bulgur ve acı biber arıyordum, bağırsaklarım bozulmuştu temiz su içmekten, kimsecikler yok dedim, pıst pıst yaptım ben de, bir de baktım ki arkamda İriyarı kırmızı yanaklı bir adam, "Bien bien, gut gut" dedi. "Nasıl utandım, yer yarılsa da içine girsem" dedim. Kızıma anlattım, "Amaan utandığın şeye bak sen de" dedi Bayzar.

Dışarıya çıktım, Heidi'nin şarkısını söyleyerek eve gelirken osurdum, yok utanmayacağım dedim kendi kendime, arkama baktım, bir yığın ağızın "Ossurukçuuuu!" diye bağırdığını gördüm, kara kukuletalı adamlar, "Karada değil, ancak ve ancak denizde osurabilirsin" dediler. Deniz osuruğu dedim içimden, insanları deniz osuruğuna çevirenler kahrolsun diye bağırdım, öyle dışarıya doğru değil, içimden işte...

Arife günüydü, babam bizim köylülerden kaz almak istedi, annem hindi babam kaz diye kavga etti, sonunda babamın dediği oldu. Hep birlikte kazı yolduk bahçede. Annem somurttu, "hindi de hindi" dedi. Ninemin gözleri parladı, "Benim oğlum kaz ciğeri sever". Annem "Karpuzun ortasını herkes sever" Jorin güldü, "Annemin bacağı kazınkine benziyor" Roger, "Hani kazın pipisi?" Annem topuklarını vura vura gidip geldi, babama bir tepsi pirinç uzattı, "Ayıkla pirincin taşını" dediğinde ninem, bastonunu yere vurdu, "Bu şehir, kadınları baştan çıkarıyor" Babam güldü, "Aslanın arkadaşı aslan olursa hayat güzeldir". Annem kikirdedi, babama başını salladı, "Sac

ekmeği gibisin, anan da Çukurova'nın Meryemcesi" dediğinde ninemin sesi titredi, burnuna enfiye çekip üst üste hapşırdı, "Ne diyor bu?". Babam, "Hiiç ana, seni Meryem Ana'ya benzetiyor". Ninem, "Hee hee, Hatice Ana'nın yoluna kurban olurum". Annem, "Ha Hatice, ha Meryem ne fark eder hepsi de bir, ha kel Hesso ha keçel Hesso" dedi. Sonra bayram çöreği yapanlar eve doluştu, çörekler birbiriyle yarıştı, annem çöplü kayısıları önüme yığdı, "Al bunları ayıkla!". Amcazade akrabaların kızları da gelmişti. Annem, "Şam Caddesi'nde kapıcılık yapmakla, ne oldum delisi olmuş bunlar". Kapıcı kızı Saniye kayısı ayıklarken, ağzını büze büze konuştu, "Ay bacım bana ne ondan bundan, ancak kendimi kurtarırım ben". Sonra mini etekli kızları, şortlu erkekleri anlattı. Yüzüme baktı, "Sen tek kaş mı kalacaksın böyle, ay başı olduktan sonra, kaşını da almalısın" dedi. Annesi, mavi yaldızlı çoraplarını çekiştirdi, "Buradaki evlerde hep yeşil yeşil bakıyor, inek ve horoz sesleri var, köy gibi kokuyor". Halamın kızı Novin, Saniye'yi pek sevdi, ağzından bal damlıyor" Saniye beni unuttu, ağzına kayısıları tepiştirip Novin'e sevgililerini anlattı, sonra arka odaya geçip birbirlerinin bıyıklarını iple temizlerken onlara baktım öylece. Novin "Bu var ya bu, sevgiliden mevgiliden anlamaz, sevgilisi kitaptır" dediğinde kasıklarını tuta tuta güldüler. "İyi bir kitap dünyaya bedeldir" dedim. Ağzındaki iple mırmır etti Saniye, "Yanlış söyledin". "Niye yanlış olsun ki". "Akıllım bir Türk dünyaya bedeldir" "Onu kafaları mezro ile ölçenler söyler Saniye sandaliye". "Kitaplar aklını tahterevalliye çevirmiş" dedi, "Seninki de oduna dönmüş" dedim. Sonra gelen konuklar arasındaki yakışıklıyı gören Novin, yerinden sıçradı, gözüne sürme çekti, yanaklarını çimdikledi, dudaklarını ısırdı, kösnülü gidip geldi, yüksek perdeden ona buna seslendi, çocukları mıncıklasa da gelen ağabeyin dikkatini çekemedi. Babamın yüzü kızardı, cık cık yaptı, "Ne

yapacağım bu azgının elinden" dedi. Uzaklara bakarak konuşan ağabey, "Herkes ben neyim, kimim?" diye sormalı, sonra kendini tanımalı, her kuş kendi sürüsüyle uçar ya, sürüden ayrılanı kurt kapar" dedi. Saniye'nin annesi "Off off sobayı oduna boğdunuz çok sıcak, sürü mürü nemize lazım, birazcık aşımız kaygısız başımız" dedi. Saniye ördek yeşili mantosunu giydi, Novin'i şapur şupur öptü, bana da burnunu kırıştırıp, "Tek kaş hoşça kal" dediğinde ben de "Güle güle ip kaş" dedim. Ninem, "Ne şakacı bu Saniye" dedi. Novin, "Şam Caddesi'nde oturuyorlarmış" dedi, Annem" Orda burda oturmak insanı adam etmez, eşeğe altın semer taksan, yine eşektir lahavle biz neyin derdindeyiz, o neyin derdinde" dedi.

Sabahın erinde kapılar erkence gıcırdadı, horozlar öttü, sonra imamlar... Ocaklar tüttü. Kadınlar camları, sehpaları hohlayarak temizlediler, taşlıkları yıkayıp, sokakları süpürdüler. Laz kızı Dilber, memelerini hoplata hoplata geldi, sağ, sol penaltı gol diyerek kalçasını salladı. Sizin oralı birine vuruldum, bizimkiler duyarsa oramı dağlarlar" dedi. "Kimmiş o?" dedim, "Leonardo Di Caprio'ya benzeyen büfeci" dedi. "Mazlum mu?" dedim, sigarasının dumanını ağzında ezerek "O çocuk yüreğimi yaktı" dedi. Bahçedeki telde çırpınan kefiyeyi getirdim, "Bunu boynuna asarsan, Mazlum seni fark eder" dedim. Kefiyeyi göğsüne bastırıp hızla uzaklaştığında, fırından dönen Nihal, "Okul kaçağı ile mektep köçeği iyi anlaşıyor" dedi. "Babanın dilinde bakla ıslanmıyor" dedim. "Biliyorum köçek abayı yakmış Müslüm'e" dedi, "Müslüm değil, Mazlum" dedim. "Al çörekten ye" dedi, ona bizim çörekten verdim, "Her çöreğin tadı farklıdır, birinin tadı, diğerinin tadını unutturmaz, tat katar" dedi annem. Ninem ocağın başından kalkmadı, "kazınız yanmasın, yanmasın" diye ünledi. Babam bayram bizim neyimize deyip, arka odaya geçip kâğıtların içine gömüldü.

Novin yanaklarını elma şekeri, dudaklarını kiraz gibi yapıp, sutyenine de bez sıkıştırdı, ninem elini dizine vurarak "Götüne minder koysaydın bari" diye güldükçe güldü. Sonra, Novin'in evlenmesi için kırk rekat namaz kıldı, kırk bir dua okuyup çörek pişirip komşulara dağıttı. Halam ile kocası dağları sevmekten, çokça kazak, çorap, atkı ve eldiven işlemekten, ayrıca toplamaktan hapisteler. Kardeşleriyle amcasında kalıyor Novin. "Evin tüm işini yapıyorum, yine de yaranamıyorum o karga yengeme diyor. Acıyorum Novin'e yine de. Bir keresinde onu aynaya bakarken yakaladım, 'Ey Allah'ım neydi bizim günahımız, anam, babam içerde, yoksulluk, acı bizim kaderimiz mi?' diye ağıt yakıyordu. "Geri çekildim, beni görmesin" diye. "Saniye'yi ve başkalarını gördüğünde beni unutuyor, yalnız kaldığında sokulup konuşuyor, kafamı ne çok şişiriyor. Yok amca kızı, yok teyze kızı... Sana okuma öğreteyim" dedim. "Tamam, önce saçımı boya" dedi, "Sarı isterim ama sonra orospu derler" diye vazgeçti. "Kına rengi olsun" dedi. Ninem buruşuk ağzıyla bir güldü bir güldü "Şerbet rengi olmuş" dedi. Ertesi gün morarmış gözüyle geldi Novin, yengesi kardeşinin sırtını sıvazlamış, "Aslan oğlum" deyip, Novin'in saçını işaret etmiş, sonra tüm akrabalar, birbirini dürtüp "Bak bu manyağa" demişler. Babam, "Kendini bu hallere sokacağına, otur da okuma yazma öğren" dedi. Jorin, "Hem gazeteyi ters tutmazsın, hem de sakız fallarını okursun" dediğinde, Novin "Bak parmak kadar çocuk bile alay ediyor benimle" diye kendini yerden yere attı.

Gözünün morluğu için Novin'e eczaneden merhem aldım, tombalak adam, elli lirayı yüz lira sanmış, eve geldiğimde anladım. Altın dişli akraba bir kadın kolumu çimdikledi, "Gel buraya, aklını ekmek peynir ile mi yedin? O senin kısmetin, çalmadın ki, ver birazını bana cehenneme ben gideyim" dedi. "Korkum cehennemden değil,

aynaya dosdoğru bakmak istiyorum" dedim. Salondaki "Aynanın karşısına sürükledi "Ayna ayna söyle bana, Havin'den daha iyisi var mı bu dünyada" dedi. Paranın birazını altın dişli teyzeye, birazını da nineme verdim, "Hah şöyle, akıllı ol" dedi. Geri kalanıyla kitap ve dergi aldım, sonra Novin'in gözüne krem sürdüm, "Ayı pençeli erkeklerin gözü çıksın, en büyük göz çıkarmak okumaktır" dedim.

O gece uyku cinlerim bana kafa sallayıp durdu, renkli kuşum küçüldü, tüylerini döktü, amcalarını çağıramam, onların yüzüne bakamam dedi. Bir de Van Kedisi sala okuyunca tüylerim çiviye döndü. Annemin ve babamın pıspısları kulaklarımı yaladı. "Bıçağın ucunda yürüyoruz" dedi babam. Kara adamların burada daha büyük olduğunu, çok iyi örgü işleyenlerin, iyi zılgıt çekenlerin, trafik lambalarının renklerinin bayrak olduğunu düşünenleri iyi tanıdıkları gibi, adları da o koca ayaklarının altına yazıyorlarmış.

Uykulu gözlerle okula gittim; öğretmen anlı ve şanlı tarihi anlatıyordu. Viyana kapılarına dayanan Muhteşem Süleyman'ı, ayağı aksak Timur'u, küpeli Yavuz'u, tosuncuk Osman'ı... Sonra Lozan ve Sevr'i... "Bu antlaşma bizim can damarımızdır" dediğinde bizim sıraya baktı, "Hey dördü bir yerdeler ne uyukluyorsunuz, işinize mi gelmiyor" dedi. Gök gözlü bir çocuk parmak kaldırdı, "Padişah analarını ve vezirlerini anlatan kitaplar var" dedi. İkinci Selim'in hamamda cariyeleri kovalarken düşüp öldüğünü, Deli İbrahim'in sakalına inci dizdirdiğini ve daha neler var neler dediğinde, öğretmen burnundan soludu, mehter marşı ıslığıyla, bir ileri bir geri sıçradı "Aslın, astarın ne dedi?" Gök gözlü "Horasan'dan" dedi. Öğretmen, tek kaşını kaldırdı, "Yanlış yerden gelmiş olabilirsiniz, kol kırılır, yen içinde kalır, bunu belle iyice kafana sok!" dedi. Okuldan eve dönerken ellerimi nereye koyacağımı bile-

medim, hep cebimde taşıdığım taşları boş araziye fırlattım ve beş misket aldım. Eczanenin önünden geçerken, yüzüm kızardı, kuşum benden uzaklaştı, kanatlarını yelpaze gibi açtı, kanatlarında eczacının parası sarkıyordu. O altın dişli kadına kandım işte, "Tamam, harçlığımı biriktireceğim" dediğimde, kuşum başımın üstünde pike yaptı, misketleri var gücümle sıktım, içimdeki gıcırtı daha büyüktü.

Ninem evde yalnızdı, sisli gözleri ıslaktı, "Savaş gittikçe kızışıyormuş" dedi. Burnunu çeke çeke ağladı, o ağladıkça ben de misketlerimi gıcırdattım. İnsan ölmek istediğinde ölmüyor işte! Bana bağbozumunu anlattı, sizler bağ yangınlarını bilirsiniz dedi. Ninem anlattıkça coştu. İlk kez ninemi böyle gördüm. Sonra sesi aydınlandı, pekmez helvası yaptı, eskinin tadı yok, dedi. Bazen ağlamak ruhun karanlığını alır, gözpınarımız kurursa ruhumuzun gökkuşağı da kurur dedi.

Babam sıkça iş değiştiriyordu, nereye gidersek gidelim nüfus kütüğümüz okunuyor yüzümüzden. Limon, yumurta, terlik satıyordu babam. Terazi bakanına yumurta ve limon fırlatınca o saat yakalamışlar babamı ve arkadaşlarını. Ninem dellendi, tespihi zıpzıp zıpladı, seccadesine sarınıp inledi. Annem keçe saçını taradı, sırtını keseledi, hacamat çekti, "Sana dik durmak yakışır" dedi. Ona gül kokulu tespih aldı, daha çok temizliğe gitti, cezaevine ve Cumartesi annelerine koşturdu. Babamın yüzü, sesi gittikçe uzaklaştı, görülmüştür mektuplarını bekledik günlerce... Cezaevine gidenleri şanslı sayıyorduk; karınca gözlü, sakallı adamın eline düşen bir daha geri dönmüyordu. Annemin elleri çatlayıp kızardıkça suskunlaştı, nineme daha çok sokuldu. Sokağın başında annemizi bekledik. Artist kadının verdiği beyaz mantoyu sokağa girerken çıkarıyordu. Mantodan yayılan parfüm kokusu yabancılığımızı daha çok duyumsatırken Jorin ile Roger

uyuduğunda annemle birlikte babama uzunca mektuplar yazıyorduk. "Sen merak etme, yedi canlı kedi gibiyiz, bundan sonra bize bir şey olmaz, kâğıttan kaplanlar da fazla fink atamazlar; biz kara kedileri, yeşil ve yeşilimsileri, cahşımsıları, devşirme, nankör kedileri de iyi tanıyoruz. Yağ bağlamış papyonlu kediler, kara kedilerce tecavüze uğradıkça, papyonlu kediler daha çok marş söylüyor biliyoruz."

O gece uyku cinlerimle uğraşıyordum ki, o tanıdık sesi duydum. Buldozer ses dev gibi çöktü geceye, sonra rapraplar, çıtçıtlar... Gececil kuşlar korkuyla havalandılar, kuşum kanatlarını perde yaptı, delice dönendi. Ninem tüm şeyhlerin adını sıraladı, bir tekmeyle açıldı kapı "Açıl susam açıl"' demeden içeriye daldılar. Kardeşlerim yüklüğün köşesine sindi. Ninem tespihini salladı, "Kuran'a el bastın, yut dilini sütü bozuk kadın!" dediler. Annemin sesi çatlak horozun sesine döndü. Babam iki pantolon üç kazak giydi. Maskeli adamların homurtusuyla ev sallandı. "İyi örgü örenler, sökmeyi de bilmeliler, biz iyi öğretiriz" diye kasıklarını tuta tuta güldüler. Sonra yüzümüze fener tuttular, "Bunlara da öğretiyor musunuz diye sordular. Babam, "Soğuğun olduğu yerde örgü örmek mecburidir" dedi. "Evet, mecburidir" dedi annem. Babamı ensesinden tutup götürürlerken, burnum öylesine yandı ki, boğazım taş gibi oldu, kolumu dişledim. Langur lungur sokağı terk ederlerken kendimi koyuverdim. Annem ile ninem "Dünya ne kadar küçükmüş" dedi. Bit gözlü şefi tanıdılar, amcalarım kaybolduğunda eve gelen ve beyaz Reno'yla insan avlayan adammış dediler. Sabaha kadar evin içinde dolanıp durduk, babamın ensesini tutan o büyük el, o büyük el... Sonra açlık grevleri başladı, bayramlarda ve yeni yılda bile görüşemedik babamla... Yazdığımız dilekçelere "Durumu inceleniyor en kısa zamanda tarafınıza bildirilecektir" mektubunu alıyorduk

her seferinde. "Olsun" diyordu annem, "görüşe gidemezsek de cezaevinin oralarında dolanmalıyız, baban hisseder" diyordu. "Baba!" diye bağırırken, mahkûmları taşıyan araçlarda, tel örgülü minicik camlardan "V" ye dönüşen parmakları görüyorduk. O zaman cebimdeki bilyeleri gıcırdatıyor, cezaevinin önündeki kalabalık ile birlikte zılgıt çekip, "biji, yaşasın yaşasın" diyorduk. Sonra mahkûmlar kaşıklarıyla demir parmaklıklara vuruyorlardı. Babamın boynunu tutan eli düşündükçe avazım çıktığı kadar bağırıyordum. Evimiz fişlendiğinde, ablalar ve ağabeyler pek uğramıyor, iş arama hikâyeleri gözaltı hikâyelerini geçmişti. Zengin çöplüklerden işe yarayan eşya arıyor, pazar sonrası atık meyve ve sebzeleri ayıklarlarken, memleketteki yıldız kümesini, bahçelerimizi coşkuyla anlatırken, sesler birden fısıltıya dönüşüyor, telefon numaralarını arabaların silgeçlerine, kapı kollarına iliştiren gizli ev orospularından söz ediyorlardı. Orospu hikâyeleri ağaçlardan sarkıp eşiklerde zil çalmaya başlayınca, annem saçlarını boyatmaktan ve pantolon giymekten vazgeçerken, orospuluk neden kadının alnına yazılsın ki, orospu erkekler de var diye isyan ediyordu.

Hafta sonları birlikte temizliğe gittiğimizde kahvehanelerin önünden geçerken yere bakmaktan boynumuz kırılıyor, yalancı öksürük ve seslenmeleri duyunca kaşlarımızı çatıp karşı kaldırıma geçiyor, arkamıza takılıp, ıslık çalanlara "Tuuuf" diye yere tükürüyorduk. Annem, "Sonradan sesini kazananlar ile sesini kaybedenler tehlikelidir" diyordu. Her gece kapımızın arkasına kocaman bir demir kalası dayıyorduk. Ninem, "Ayetel Kürsi" okuyup üflüyor, "hırsızların eli taş olsun" derken, "damlayan tavan için de oku" dediğimde, "yağmur berekettir" diyordu. Tavandaki su damlacıklarını boyumu aşan sopayla silmekten bıkmıştım, öyle ki ders çalışamıyordum, gözümü yoğunlaşan damlalardan ayırmıyor, ha düştü ha dü-

şecek derken, kitabıma damlıyordu pıt pıt pıt... Tilkilerin bakır sıçtığı kış ninem zatürree oldu, odunumuz yoktu! Kaçak elektrik kullanmaktan elektrikler de kesiliyordu. Battaniyenin altında birbirimize sokulup titrerken, annem bize masal anlatıyor, ninem kuş gibi ötüyordu. Annemin sesi mum ışığında büyürken kapı çalındı, gelen okulun hizmetli bacısıydı. "Bacanız tütmüyordu, size birkaç çuval odun getirdik" dedi. Nineme Şilan çayı yaptık, sobamız çatırdamaya başladığında neşelendik. Bacı, deli oğlunun para için nasıl ortalığı darmadağın ettiğini anlatırken, "Evde yastık kalmadı, pamukları ve yünleri orta yere saçıyor, sonra da üstünde oturup şarap içiyor, silah sesleri dinliyor" diyordu. Bacı gözünü bana dikti, "Odun getirdiğimi kimseye söylemeyin. Devletin malı deniz yemeyen domuz, iki kucak odun anamızın ak sütü gibi helal" dedi. Bacı, "En büyük servet hayırlı evlattır, şu an ölse şuncacık üzülmem işe yaramayanlar ölsün!" dedi. Sonra ünlü bir şarkıcı olan halasının oğlundan söz etti, minibüs muavinliği yaptığını, üvey ananın elinden kaçıp onlara sığındığı günleri anlattı... "Kaç kez haber saldım, dilenciye para verir gibi elime para sıkıştırdı korumaları, almadım. Para insanı sahte insana dönüştürüyor" dedi. Sonra Novin geldi, ninemin karnını hamur gibi yoğurdu, sırtına yün koydu, yengesinin muskalarını anlattı, kısmetimi bağlıyor" dedi. Annem, "Aklını başına topla, aklın kısmet beklerse, beklemek seni yutar" dedi. Rüzgâr bacada uğuldarken, Bacı oğlunun rüzgâra karşı işediğini ana avrat düz gittiğini söyledi, sonra omuz çekti, "Ne olduysa sizin oralarda askerden döndükten sonra oldu" dedi, ayaklarını sürüyerek giderken, "Beni görmediniz!" dedi. Novin uğuldayan rüzgâra karşı "Aydıl stranını" söylerken, Ninem "İçim yanıyor, canım portakal istiyor, işte oğlan böyle durumlarda lazım" dedi. "Ne var ben de giderim" dedim. Pantolonumu giydim, başıma külâhımı

çektim, yokuştan aşağı indim. Bakkal ile oğlu raf düzeltiyordu. Bakkal "Portakal, gitme orda kal" derken, kuru bir gülme krizine tutuldu, sonra oğlu da burnunu çeke çeke güldü. "Bu adam kafayı yemiş" dedi. Bakkal aniden ciddileşti, "Ha sen şeyin kızısın" dedi, sonra yine gülme krizine tutuldu, "Oralardan geldiniz takla makla, aman abla beni sakla!" dediğinde, bilyeleri gıcırdattım, poşeti alıp çıkarken bakkalın oğlunun salatalığını gördüm. Yokuşu bir solukta çıktım, kardeşlerim poşete saldırdı, ninem "Portakal portakal" diye sayıkladı. Novin portakal kabuklarını sobaya atarken, yaramazlık yaptığında kızını portakal ağacının altına götürüp masal anlatan annenin kitabını okudum. Novin karşıma dikildi, kısmet beklerken, içimdeki kurtlar çoğalıyor. "Bana okuma yazma öğret" dedi. Hemen kardeşimin hece tablosunu aldım, ab, ac, ad, ac, aç... diye tekrarlarken, tavan damlıyordu, şıp şıp şıp, tıp tıp tıp...

Muharrem ayında ve Kadir Gecesi'nde doyuncaya kadar yiyorduk; aşureler, börekler, çörekler... Eve gelenler şehitler adına, gidip de dönmeyenler adına dualar okuyordu, ben de okuyormuş gibi yapıyordum. Sonra TV'deki bir filmde, kekeme hocayı atlatıp açık pencereden göle cuup cuup atlayan çocuklara güldüm diye ninem bastonuyla beni dürtüp "Münafık tövbe mi tövbe mi?" dedi. Jorin ile Roger "Tövbe tövbe" deyince, bana "Cehennemde çatır çatır yan ananla, kerberoslara yem olun inşallah!" dedi. Annem, "Kurban olduğum yaratan korucu mu polis mi ki bize eziyet etsin, biz cezamızı bu dünyada zaten çekiyoruz" dedi.

Annemle kentin öte yakasına temizliğe gittiğimizde eve çok geç dönüyorduk; annemin gözleri sulanır, yenice tattığımız yemekler boğazına dizilirdi. İlk kez bir artistin evini görüyordum. Kapılar şipşak açıldığında ev çiçek bahçesi gibi kokuyordu. Aynalardan başım döndü, kala-

kaldım öylece. Annem "Bunlar da senin ve benim gibiler, kim bilir kimin nesi, neyin fesi!" dedi. Baygın gözlü ıslak dudaklı kadın tüm duvarlardan bize bakıyordu. Ben, kova kova su taşıyıp, camların kabasını alırken, annem "Bunlar, yatak odalarında memelerinin ucuyla para toplamış, şimdi de altın leğene kan kusuyorlar" dedi. Balkonun korkuluklarını ince ince silerken, bahçıvanın karısı, "Çabuk çabuk oyalanma, hanımefendi gelecek!" dedi. Annem, "O senin efendin, biz işimizi yapıp gideceğiz" dediğinde kadın, "Deli mi ne bu kadın" dedi. Annem, "Bu sümüklüböcek, dilini ne çok kıvırsa da, gizleyemez kendini". Banyodan çıkmak istemedim, annem "Sümüklüböcek olmasaydı seni yıkardım bu küvette!" Karanlık çöktüğünde, gözlükleri yüzünden büyük artist kadın, "Senin tay mı?" dedi. İçimden, yaşlı ata benzeyen sensin, diyemedim. Annem, "Bir kilo boya sürmezlerse, bir leğen balla yenmez bunlar" dedi.

Zengin semtlerin kokusu başkaydı, yürüyüşleri gülüşleri de... Bir avuç haşhaş yemiş gibiydim. Denizin dalgaları içimdeydi. Yorgunluk dizlerimde fink atıyordu. Annem kızarık elimi öptüğünde renkli kuşum kanatlarını açtı, o an iki amcam mavi atlarıyla denizin üstünden süzülüp geldiler. Denizi işaret edip, bir heybe dolusu kitap verdi, "Aynalar seni yanıltmasın, altın leğene kan kusanların sümüklüböceklerden farkı yoktur, iğnenin deliğinden bakmak istemiyorsan geçmişin acı ve tatlı şerbetinden içmelisin, bu şerbeti kana kana içenler karanlığı kovalayanlardır" dedi. Kafam karıştı. Amcalarım dıgıdık dıgıdık atlarıyla çevremde fırdöndü. Dıgıdık dıgıdık atlar ve tanklar... Kuşumun kanatlarındaydım, bir o yana bir bu yana... Annemin çamaşır kokan eli alnımda, amcalarımın kitap yükü sırtımda ve koca karınlı kentin ışıkları gözümde erirken annemin omzuna yaslandım, otobüs arı kovanı gibi uğulduyordu.

Durakta indiğimizde kalın enseli bir adam pat diye yere düştü, kalabalık şöyle bir bakıp uzaklaştı. Annemle donakaldık. Adam çantasına yumulmuş, gri şapkası ters düşmüştü, kuşlar şapkasına konup kalktı. Siren sesini duyduğumuzda, annem biz dört kez suçluyuz, hadi tabana kuvvet dedi. Mazlum'un büfesini gördüğümde derin bir nefes aldım, ona el salladım.

Eve ulaştığımızda Ninem, hayy hayy cezbeye düşmüş, kardeşlerim ninemin tülbendini çekiştiriyor, Novin "Nayır n'olamazlı" film izliyor, "Ah şans şans işte" diyordu. Bir çırpıda makarna yaptı Novin, sonra amcasının şebekeye para verip Avrupa'ya gittiğini, yengesinin şimdiden gökyüzüne bakarak yürüdüğünü söyledi. Novin'in kızıl saçları aktıktan sonra "Sen orospu mu olacaksın?" diyen ağabeyinin ve kardeşinin korkusundan bir daha saçını boyamadı. Yatırlara gitti gizlice, "Buradaki evliyalara Kürtçe dua ettiğimizde bizi anlarlar mı acaba?" dediğinde annem, "Ah Novincik seni anlamayan evliyanın sakalı tutuşsun, eğer evliya gerçek evliyaysa, sakın koyma avluyacılardan değilse..." dedi. Hemen yüklüğün köşesine geçtim, kitabın sayfalarına gömüldüm. Annem babama mektup yazdı, "Kendine iyi bak, merak etme bizi, yurdumuzu ve milletimizi özümüzden çok sevip ağaç dikmeliyiz, örgü örmeliyiz, kardelen gibi olmalıyız... Şu karşıki yaylalar göç katar katar" diye yazdı. Novin, ninemden dua bekledi, ayaklarını sürüye sürüye gidip geldi, "Okuma yazma öğrenmek, düz duvara tırmanmak kadar zor" dedi. Annem, zorluğu kafana şırınga edersen bindiğin her dalı kesersin, dedi.

Ertesi gün, Mazlum'un büfesinden nane şekeri aldığımda keyfi yoktu, "Hani kefiyen?" dedim. Burukça gülümsedi, ona duraktaki adamı anlattım. "Su testisi su yolunda kırılır, Fırat ve Dicle'nin sularında en çok ceset şişiren adammış" dediğinde, adamın şapkasına konan

kuşlardan söz ettim. Telefonuna dokundu, kıvrak bir kemence havası yükselince "Hıımm Dilber" dedim.

Okulda durakta öldürülen adamdan önemli bir albayın adamı olduğunu söylediler. Pat diye düşen adamın şapkasına konan kuşları düşündüm. Cudi'nin ölümünü gördükten sonra normal ölümün büyük bir şans olduğunu öğrenmiştim. Okulun nöbetçisi, "Geç kalma, müdür konuşma yapıyor" dedi. Müdür koro şefi gibiydi, vatanın hıyar gibi bölünemeyeceğinden söz ederken, bütün öğretmenler at gibi başını salladı, sarkık bıyıklı iki adam "Öyle değil mi Kavin?" dedi. "Adım Havin" dedim, "Ha Kavin, ha Havin ne çıkar!" dedi. Sonra matematik öğretmeni teneffüste yanıma geldi, "Bilmediğin soruları hiç çekinmeden sor" dedi. Yardımcı kitap verdi. Yalnızken iyi davranırdı da birileri olunca uzaktan bakıp dururdu nedense... Sonra okula gelmedi Zülküf Hoca, beş kere yutkunduktan sonra müzik hocasına sordum "Neyin olurdu o yaramaz?" deyip kafa salladı. "Müzik ruhun gıdasıdır, pam pam papapam, kardan adam kardan adam senden korkmaz benim babam...gıy gıy gıy da kemen sesi yükselirken, öğretmenin masasındaki gazetede Zülküf Hoca'nın gözü bantlı yüzünü gördüm, pat diye düşen adamı ve şapkasına konan kuşları da... Sadece şapkanın fotosunu minik makasımla kestim, defterime yapıştırdım.

Jorin ile Roger'e babamızı Almanya'ya götürdüklerini söyleyince ninem, yok Mekke'ye, dedi. Annem, Mekke tavaf edilir etrafında dönülür, dediğinde ninem, "Bize kısmet olmadı olmayacak" dedi. Annem, zenginler öte dünyada cennete gider fakiri kim ne yapar, dedi. Sonra cezaevinde olayların ardı arkası kesilmeyince babamın görülmüştür damgalı mektupları tümden kesilse de eski mektuplarını yüksek sesle okuyor, gittikçe uzaklaşan babamın yüzünü özlüyordum. Anlı şanlı lisenin önüne gidiyor, gelen geçenden imza topluyor, derneğe gidiyorduk.

"Hişşt!" diyordu, "dernek başkanı, biz ne yaparsak yapalım deniz altında eğitim görenler, her yere böcek yerleştiriyorlar, hepimizin bağırsaklarını tanıyorlar" dedi. Sonra saz kursları ve folklor başladı, Cuma'yı görür görmez içim titredi. İnce dal gibi bedeniyle halayın başına geçip mendil sallamasını düşündüm günlerce... Cuma'yı düşünmekten kuşumu unuttum, amcalarıma Kaf Dağı'ndan söz ettim, "Eee, ne demek istiyorsun sen?" dediler. "Hiç... Kara adamların kralı orada mı?" dedim. "Sana bir haller olmuş" dediler. "Sağımız, solumuz, önümüz, arkamız Kaf Dağı" dediler. Alabacaklı bir at kişnedi, sonra kır at kişnedi, iki atın kişneyişi birbirine karıştığında yel gibi gelen doru atın sırtına bir zıplayışta bindim. Pusarık ovada dörtnala gittim, nereye gittiğimi bilmiyordum, cebimdeki bilyeleri göle fırlattım, cup cup cup... Daireler gittikçe büyüdü, göl içimde kımıldadı, genişleyen daireler alnımı zorladı. Başımı kaldırdığımda Cuma karşımdaydı, "İyi uyudun!" dedi bir bardak çay getirdi. Cuma, çay kaşığını bardaktan çıkardı, diğerleri başparmaklarıyla bastırarak içiyorlardı. Kazağımın kolunu çekiştiriyor, uzaklara bakıp, bana baktığını biliyorum diyordum içimden. Akşam olmasın istiyorum, gizlice masadaki saati geriye alıyordum, cama yansıyan görüntüsünü dikizlerken, ansızın göz göze geliyorduk, o an beynim uyuşuyor her yanım sıcağa kesiyordu. Okuduğum kitaplardan anlatmak isterken, kekeliyor, klavyeye dokunan biçimli ve taşları iyi tanıyan parmaklarına bakıyordum. "Ellerinde zeytin dallarıyla Ankara'ya yürümek isteyenler engellenmiş" dedi. "Analar tülbentlerini yere atmış, acımız bir dağladığı yerde, demişler de biber gazı yiyip, başı çekenler tutuklanmış." Tilili çeken, kaşbastılı analara, "İriyarı bedenleriyle hep bir ağızdan konuşan" diye yazan kedigözlü, çocuk sesli yazar ne anlasındı acı çekip zülüm görenlerden. Kedi ve köpeklerine Cudi'nin ciğerini yedirecek kadar adamsendecidirler dedi bir abla.

Evde şarkı söylediğimde, Ninem "Tuuf sana babanın hiç mi hatırı yok, bu kız azmış, oğlum hapislerde çürürken, sen memelerini hoplatıyorsun, bir daha şarkı söylersen bu evden giderim" dedi. Novin söylüyor dedim, "O deliden bana ne!" dedi. Annem "Aman dikkat et ağzında bakla ıslanmaz bu kızın. Novin, Saniye sandaliye den söz etti: Görsen tanımazsın, Madonna gibi narçiçeği ruj sürüyor, bir müteahhitle çıkıyor, annesiyle yürümekten utanıyormuş. Annesi bu kızı doğuracağıma taş doğursaydım" diyormuş. Novin burnunu çeke çeke bunları anlatırken, çığlık sesi duyduk, ödümüz patladı, "O kara adamlar mı?" dedik hep bir ağızdan. Nihal'in annesinin deliler gibi koştuğunu gördük. Kapı gıcırtıları uzadı, köpekler ürüdü, o tanıdık siren sesi bütün sesleri yuttu. Dama çıktığımda Nihal'in babası bahçelerindeki ağaçta sallanıyordu. Ayağı çıplaktı, boynu kırık gibiydi. Panzerden fırlayan kara bir köpek çevreyi koklayıp bahçe duvarını tırmaladı. Günlerce dedikodu kazanı kaynadı. Tekstil fabrikasında çalışan bir kızı hamile bıraktığını, kızın ailesinden tehdit aldığını ve bunalıma girdiğini söylüyorlardı. Nihal'in annesinin bir gecede saçları beyazladı, ağıt sesleri birbirini kovaladı, perdeleri, kapıları kapandı. Nihal'in annesi kıpırtısız boşluğa bakıp, "Ne olduysa sizin oralarda oldu, sizin oralarda oldu" diyordu. Bayzar koca bir tepsi mantı getirdi, bir sır gibi gülümsedi, "İnsan insanı çözdüğünü sanır ama çözemez, insan dipsiz karanlık bir kuyudur" dedi. Sonra yağmur yağdı evleri su bastı, annem "Sen Bayzar'a yardım et" dedi. Lastik çizmelerimi giydim. Bayzar, "Kıyamam sana kuzum" dedi. "Ben muhallebi çocuğumu muyum, alışkınım" desem de, ona buna çalışmak dokunuyordu gene de...

On beş yaşındaydım evlendiğimde, dedi Bayzar. Yengemin mahareti, deyip vücudundaki yanık izlerini gösterdi. Başak saçlarını kökünden kesivermiş yengesi,

emeksiz yemek olur mu diye onu bir terzinin yanına çırak olarak vermiş. Gömlek kolu ve yakası takarmış gün boyu, akşam bulaşık, hafta sonu ise dağ gibi çamaşır. Bir keresinde haftalığıyla bir çift kırmızı makosen aldığı için, ağabeyine şikâyet etmiş, ağabeyi bir tokatla gözünü morartmış, yengesi far gibi olmuş diye kıs kıs gülmüş. İş çıkışlarında erkekler peşine takılıp "Çalıkuşu, Gülbeşeker" diye ıslık çaldığında, eteğini yukarıya çekip kösnülü yürüyen kızlar gibi kırıtarak yürümeyi öğrenmiş. Akşamüstleri, balkon yıkamayı, cam silmeyi, çamaşırları delice çırpmayı daha çok sevmiş; bıyıklarını buran, topuklarıyla yerleri sarsan erkekleri gördükçe yüreği pırpır etmiş etmesine de yengesi ensesine yapışıverip, "Kaltak buharın kalkıyor, senin neler çevirdiğinden haberim var" demiş ve gözlerini üstünden ayırmamış "Veririm seni bir pezevenge" demiş. Ağabeyi, başımıza iş açacak bu kız, diye işten çıkarmış. Sabah gülüşlere boğularak işe giden arkadaşlarına el sallamış. Odasına çekilip Sayat Nova'yı ve Makber'i dinleyip ağlamış. Sinemaya giden arkadaşlarının yolunu gözlemiş, arkadaşların anlatacağı filmi merakla beklemiş.

Bir akşamüstü Bayzar'a uğradığımda, sedef kakmalı sandığından bir yığın fotoğraf ve film afişi çıkardı. Kalın gözlüğünün ardındaki gri gözleri nemlendi. "Bataklı Damın Kızı Aysel" Cahide Sonku, "Kamelyalı Kadın" Greta Garbo. Ok kirpikli sincap gözlü kadınlar dediğimde, Bayzar "Güzel kadınlardı" diye iç çekti. "Bak şu filme!" dedi, Grace Kelly diye okuduğumda güldü,"Gris Kely diye okunur" dedi. "Arka Pencere" filmine gitmek için evdekilerin yemeğine uyku ilacı kattım, eve geldiğimde ağabeyimin horultusunu duyunca ne çok sevindim, nefesimi tutup bir çırpıda yatağa attım kendimi" dedi. Sonra Amasyalı bir polis talip olmuş, ailecek hamama gittiklerinde annesi görmüş Bayzar'ı; gücünü ölçmek için sırtını keseletmiş.

Baykuş gözlü yengesi kıçına bir çimdik atmış, "İyi kesele sersem" diye fısıldamış. Kayınvalidesi olacak kadından şehriye gibi kir kaldırmış, kadın tombul bacağını ayırmış, apış aramı da ovala seni oğluma alacağım, demiş. Sonra bir sepet Amasya elmasıyla Allah'ın emri, peygamberin kavliyle, demişler. Polis tatar yüzlü, hafif peltekçeymiş. İlk gece kedinin kafasını koparanların sülalesindenmiş, basmış sopayı pazılarını şişirerek "Ha benim pazılarım böyle" diyerek silahını okşayarak uyuyormuş her gece. Altı ay sonra karnımda balık kayıyor dediğinde, kayınvalidesi, "Sersem, hamilesin!" demiş. Bacaklarından ılık su aktığında, kayınvalidesinin sırtını ovuyormuş. Kız doğurduğu için kocası hastaneye uğramamış. Bayzar, hastaneye uğramayandan koca da çıkmaz baba da çıkmaz demiş, bir daha eve dönmemiş. Bayzar'ın benekli elini okşadım limonata ile un kurabiyesi yerken, ona Mem û Zin'i anlattım. Karanlık çöktüğünde ninemin çeşme başında "Nav gundiyê!"* diye seslendiğini duydum. "Gel arkadaşına lokma götür sevaptır" dedi. Koca çinko tası kucakladığımda, "Nine sahi o ses senin sesin miydi?" dedim. "Dağların koynunda büyüyenlerin sesini yedi düvel duyar" dedi.

Nihallerin evi günlük** kokuyordu, pencereden bahçeye bakamadım. Nihal'in ağzını bıçak açmadı, sadece kardeşlerinin saçlarını tararken, "Lokma mı?" diye kaşlarını kaldırdı. Kardeşleri uyuyor gibiydi. Ayakta durdum bir süre, annesi otur diye işaret etti. Üç kez öksürdüm, taytımın paçasını çekiştirdim, "Ninem güzel yapar" dedim. Kardeşleri sümüklerini kollarına silip lokmaya saldırdılar. Nihal ile annesinin dudakları çöl gibiydi, bakışları lokmaya takılınca yekindim birer tane verdim, ölü eti çiğner gibi çiğnediler. Ay ışığında ağaçların dalla-

* Çok gezenler için kullanılan bir deyim, "Köy gezeni".

** Günlük ağacından elde edilen bir çeşit koku, tütsü olarak kullanılır.

rı kımıldarken ipte sallanan babasını görür gibi oldum, başım döndü, olduğum yere çöktüm, birileri içimi boşaltıyor gibiydi. Nihal'in annesi lokmasını bıraktı, elini alnımda gezdirdi, "Bizim yasımız var, sana ne oluyor?". Acı acıyı tanır teyze diye inledim, onlara Cudi'nin ciğerini anlatmak istedim. "Cudi diye arkadaşım vardı, Cudi diye arkadaşım vardı, Cudi diye arkadaşım vardı" dediğimde beni dürtüp, "Şu Hz. Nuh'un Dağı" diye mırıldanarak kazağının tüycüklerini ayıklamaya koyuldu. Bahçeye çıktığımda Nihal arkamdan geldi, bahçedeki ağaca bakmak istemedim. Nihal yontu gibiydi. "Bu ağacı kesmek lazım, unutmanın zehri olsa içerdim" "Ben de" dedim. Lokma kabını elime tutuştururken, "Okula gelmeyeceğim" dedi. "Gel, ödevlerine yardımcı olurum" dedim. "Bu boğazlar varken, okumak benim neyime?"

Mahallenin kanalizasyonu patlamıştı, kapı gıcırtıları, kürek sesleri karanlıkta büyürken birilerinin arkamdan saldıracağı sanısına kapıldım, lokma kabına sıkıca tutundum. Tombul iki fare önümden geçti, "Fareler ve insanlar" diye mırıldandım. Yumuşak şeyleri okşayan roman kahramanını, sonra tavan arasında günlük tutan Anna'yı düşündüm. Korkumu dağıtmak için lokma kabını tıkırdatırken, iki Roman kadın sigara kavgası yaparak yanımdan geçerlerken, çakmak istediler, "Yok!" diye dilimi şaklattım, sonra "Hülürük yavrum hülürük akşama kalmaz gelürük" diye tempo tuttular, kısa boylu olanı kovasındaki çiçeklerden verdi, "Al sevgiline ver, çünkü sevdalıyım" dedi. Gülü kokladım, bakkal kolonyası gibi kokuyordu. Şimdi Cuma karşımda olsaydı, bu gülü ona verirdim diye düşünürken utandım, babamın parmaklıklar ardındaki yüzü dikildi karşıma, gülü ona uzatmak istedim, buğulu bir cam girdi aramıza, hızlandım, ben buğulu camı sildikçe cam kırağı çalıyordu. Sonra bali çeken çocukların seslerini duydum, hangarın orada tor-

baları pelikanların torbaları gibi şişiyordu. Koşarak eve geldim, elektriğimiz yoktu, mum ışında Roger ile Jorin ellerinin gölgesiyle oynuyor, ninem tespih çekerek karanlığa bakıyordu. "Annem nerede?". Ninem, "Novin'in göğüslerini aramaya gitti" dedi. Novin'in muskacı yengesi, yaşlı akrabasına he demesi için imanını gevretmiş, "Seni isteyen mi var, var da biz mi geri çevirdik, he de bu adama, hiç olmasa maaşı sana kalır, kocam yaban ellerde gâvurun bokunu temizlesin... Ben de size mi yedirecem? Dımdızlak kalırsın ortada kurda kuşa yem olursun" demiş. Novin yemeden içmeden kesilmiş, "Ölürüm de almam o sümüklü yaşlı adamı" demiş. Yengesi yiyecekleri dolaba kilitlemiş, Novin'in açlıktan midesi guruldamış, bir avuç dut kurusunu yağda çevirmek istemiş, yengesi ortalığı toz duman etmiş, "Seni gidi nefsiz, nefsin için hapse bile düşersin sen" demiş. Novin, "Kimin nasıl düştüğü belli, ben Besê'nin kızıyım" diye ünlemiş. Sonra kardeşine şikâyet etmiş yengesi, "Aslan oğlum, evin direği oğlum" diye gaza getirince Novin'i bayılana kadar dövmüş kardeşi.

Ninem elimdeki gülü görünce, "Bir bu eksikti". "Kokmuyor ki zaten!" dedim. "Her şey sahte, naylon yiyip naylon sıçacağız" dedi, sonra yatağına gömüldü. Jorin kıkırdadı, "Kes sesini, sen kızsın, ağır ol!" Jorin daha çok güldü, "Taş gibi mi kaya gibi mi?" Ninem, "Bak ağzını dikerim seni, oğluma kurban olasıca". Jorin kulağıma fısıldadı, "Şu bit nasıl bir şey?" "Ne diye soruyorsun?" Dudağı titredi, "Selin'in annesi başıma bakıp beni öyle eve aldı". "Teyze, annem beni papatya şampuanı ile yıkıyor, ekmek Kuran çarpsın" dedim. "Memleketinizde şampuanla mı yıkanıyordunuz?" dedi. "Memleketimizde koca marketler ve parklar bile vardı diyemedim, inanmazdı. Babam Almanya'da dediğimde, bana elmalı şeker verdi, babana söyle bize bir olta getirsin" dedi. Mum ışığım

titreyip dururken, üçü birden horlamaya başladı, kokusuz gülü aynanın kenarına sıkıştırdım, uyku cinlerimi kovaladım, Cuma'yı düşünmeye başladım.

Gelincik tarlasında koşuyoruz. Sürmeli gözlü insan kafasına dönüşüyor gelincikler... Çoğu tanıdıktı... Var gücümle koştum, Cuma geride kaldı. "Cudi! Cudi!" diye bağırdığımda gök alçalır gibi oldu, Cuma'nın nefesi omzumda, yüreğim kuşun kanadında... Cudi beyaz kanatlarıyla pırr diye önümden geçip dağlara doğru yükseliyor. O bir melek diye ağlıyorum, gözyaşlarım Cuma'nın omzunu ıslatıyor, dağ kokulu rüzgâr ağzıma doluyor. İncecik suyun hışıltısı, meşe ağacının gölgesi kıpırdıyor, gök uzaklaşıyor. Cuma'nın burun kanatları titriyor. Dudaklarım çöl gibi kavruluyor, başım dönüyor... Terli bıyık izine dokunup, bakışlarımı kaçırıyorum. Ellerimiz kenetlenirken, dağlar iç çekiyor, doruklarında şimşekler çarpıyor.

Sonra ninemin sesi kulaklarımda patlıyor, "Kime gülümsüyorsun cinli?" diyor. "Hiiç babam geldi de gözlerimin önüne" dediğimde, ninem dua edip, beni dürtüyor, "Sen de dua et, evliyalar kızları sever" diyor. "Annemi sevmez mi?" diyor Jorin. Ninem gözlerini kapıyor, huşu içinde "Suss, çok soru sormak günahtır!" diyor. Roger kızamık olmuştu. Ninem, "Ne geliyorsa bu çocuğun başına geliyor, bir şey olmuyor bu memelilere!" derken, "Gel paşam, gel evimizin direği" diye okuyup üfledi. Kızıl beneciklerine tek tek parmak basıp, şeyhlerin adını sayıklarken, Roger babamın adını sayıkladı. Babamın hayali mektuplarını okudukça, yüzü genişledi, kısa sürede iyileşirken Jorin hastalandı. "Nine Roger'e yaptığın duaları, Jorin'e de yap!" dediğimde, "Roger'e yaptığım dua onu da kurtarır" dedi. "Ya kurtarmazsa?" dedim, "Suss dili kopasıca!" dedi. Annem, "Karışma kızıma!" dedi, ninem, burnuna enfiye çekip, hapşırıklar içinde, "Besleyip büyütüyoruz, elinoğlu için öyle değil mi?" dedi. Ni-

nem, "Bu kızları tepemize çıkarıyorsun, sonra dizini döversin" diye ünledi. Hapishanede yasaklar kalktığında, görüş gününü iple çekiyorduk. Görüşe giderken, koca karınlı kentlerin tatlı tatlı uğuldamasına kanma, diye fısıldadı kuşum. Buz bakışlı askerler, taş yüzlü gardiyanların karşısında yeniliyordu zaman. Babamın karşısına oturduğumda bacaklarım demir çubuktu. Annem üç kere yutkundu, "Seni iyi gördüm" dediğinde, yalancı çobanın kızı dedim içimden. Babamın gözleri sönük iki lambaydı, dudakları gergin yay gibi kıpırdadı. "Okul nasıl gidiyor?" derken, alnıma öpücük kondurduğunda göğüslerimden utandım, ninemin "Besleyip büyütüyoruz, elinoğlu için" sözleri kulaklarımda çınladı. Ellerimi cebime bırakıp, onları görünmez kılmak istedim. Annem, "İyi kitap okuyor" dedi. Cılız ışık yanıp, söndü, tiz düdük sesi tavanları çınlattı. Koridora çıktığımda, höyküre höyküre ağladım. Annemin ağzı kuyu gibi açıldı, mendilini dişledi, babam "Ağlama, cezaevinde olmak, büyük bir şans!" diye sırtımızı sıvazladı.

Annem otobüse binip eve gitti, ben de derneğe koştum. Derneğin kapısına geldiğimde, kalbim çarpmaya başladı, içimi hoş bir ılıklık kapladı. Üç kez kolumu çimdikledim, "Güçlü olmalısın" dedim. Dernekte olağanüstü bir durum vardı, içerisi çok kalabalıktı. Haberlere odaklananların kaşları istem dışı inip kalkıyor, diller damaklarda şaklıyor, tespihler tık tık çekiliyordu. Cuma'yı aradı gözlerim, düşüncelerim gözlerimden okunacak kaygısı bana merhaba verenlerde mesafeye dönüşüyordu. Kütüphane odasına gittim. Cuma, kitap raflarını karıştırıyordu. Yüksekten düşüyormuş duygusuyla irkildim. Kasten öksürdüm, ilkin duymadı, ikinci öksürüğümde omzunun üstünden baktı, sürmeli gözlerindeki ışıkla mıhlandım. Yüzündeki gizemli ciddiyeti için ölebilirdim. "Okunan kitapları geri getirmiyor arkadaşlar" dedi. "Bende bir tanecik bile yok"

dedim. "Sana değil sözüm" dedi. Sonra kasten kitap destesini düşürdüm, kitapları özenle toplarken, Steinbeck'in İnci'sini okudun mu?" dediğinde, bakışlarımız kenetlendi. "İnci avcısı Kino" dedim, duyulur duyulmaz bir sesle. "Evet, Kino" dedi. O Kino derken, nedense incilerini koparıp sevdiklerinin yanında kalmak isteyen kadınları düşündüm. Kitapları boy sırasına göre dizdim. İnci kolyemin olmadığına hayıflandım. "Cuma, sen devam edebilir misin, listeye göre olmalı" dedi içimdeki ses. Dokunduğu rafları okşadım, soluğunu ensemde hissettim, göğüslerim seğirirken babamın feri sönük gözleri dikildi karşıma, yüksek tavanlara çarpan tiz düdük sesi...

Ölüm memleketimizde ıslık çalmanın ötesine geçmiş, kasırgaya dönüşmüştü. Acıyı ve yok oluşu bilmeyenler için ılık bir yel ve meltemdi. Adımız sürgün, soyadımız ölümdü. Demli çaylardan dilimiz paslanırken, Cegerxwin'in şiirlerini hep bir ağızdan mırıldanıyorduk. "Ku em ne bin yek, emê herin yek bi yek"* karanlık çökerken, dernekte en sona kalıyor, Cuma ile birlikte çıkıyorduk. Adımlarım gevşiyor, yol hiç bitmesin istiyordum. Kalabalığın arasına karışıyor, imza topluyor, yasaklandıkça farklı isimlerle çıkan gazeteyi satıyorduk. İmza verecekleri, yürüyüşlerinden, yüz çizgilerinden, giyimlerinden tahmin etmeye çalışıyorduk; öylesine ustalaşmıştık ki, hiç yanılmıyorduk. Bir keresinde Saniye sandileye ile burun buruna geldim, lepiska saçlarını geriye savurup, kışını kıvırarak, yanımdan geçerken yanındaki kartaloza sokuldu "Öyle değil mi?" dedi. Satılmış kuş beyinli dedim, "Kim?" dedi Cuma, "Hiç, hiç!" diye dişlerimi gıcırdattım ve Saniye sandaliye diye mırıldanıp defalarca yere tükürdüm. Eve geç gittiğimde annem sokağın başında beklerdi, yalnız değil mutlaka Roger ile Jorin olurdu yanında.

* Biz birlik olmazsak tek tek gideriz (ölürüz).

Onların sesini duyardım ilkin, sonra annemin boynundaki beyaz puşusunu görürdüm; pencereden başlar uzanırdı, kasıtlı gürültüler, hızla çekilen perdeler, çırpınan çamaşırlar, kapı gıcırtıları... Teneke damlardaki antenlerde yabancılığımız bayrak gibi sallanırdı. Gözümün önünde gidip gelen yabancılığımın kara güllesi üstüme gelir gibi olurken, gözümü kapatır kuşumu imdadıma çağırırdım. Bayzar'a gideceğim zaman, ninemin duymaması için hep kaytarsam da çoğu kez yakalanırdım. Ninem, burnuna enfiye çekip üst üste hapşırırken, "Düğme dudaklı koca karıdan ne anlıyorsun? Seni baştan çıkarıyor" diye çıkışırdı.

Bayzar'a Cuma'yı anlattığımda, tırnaklarına tozpembe cila sürüyordu. "İnsan gerçek aşkı bir kez yaşar, gerisi unutmak için parende atmaktır" dedi. Âşık olduğu kaymakamı anlattı. Film çekimlerindeyken, küçük bir beldede bir açılışa katılmışlar. O gece yemeğe sadece Aliye Rona gelmiş, kaymakam pek bozulmuş, Hülya Koçyiğit Hanımefendi neredeler demiş, sonra Yılmaz Güney gelmiş, beyaz ceketini işaret parmağıyla omuzunda tutuyormuş, Bayzar ile kadeh tokuşturmuşlar, "Noş! Ölülerimize bin rahmet" demiş. Bakışları öylesine derinmiş ki, karşısında oturan mum gibi oluyormuş. Yazdığı bir hikâye yüzünden cezaevinde geçirdiği yıllarını, bisikletle sinemaya film makaraları taşıdığı günleri anlatmış, "Ya işte böyle Bayzar'ım" demiş. Kaymakamın bakışları Bayzar'ın yüreğini delmiş, Aliye Rona tek kaşını kaldırmış, ilkin kaymakama, sonra Bayzar'a bakmış. O gece, sabaha dek uyuyamamış Bayzar, kaymakamı yıllar önce tanıyormuş hissine kapılmış. Bir sabah Gedik Paşa'daki evinden çıkarken, Kaymakam Nadir Bey'i karşında görünce, "Bu gece sizi rüyamda gördüm" deyivermiş. Emirgan Korusu'na gitmişler, ne Ferhat ile Şirin, ne Leyla ile Mecnun elimize su dökmezdi, derken sesi titredi, "Büyük

aşklar hep yarım kalır" dedi. Nadir Bey, teyzesinin kızıyla evliymiş ve çocukları varmış. "Söyle bana, nasıl yapabilirim, işi yok gücü yok, bu çocuklarla nereye gidebilir?" demiş. Bayzar, "Yuva yıkanın sonu olmaz" demiş, günlerce ölü gibi yatmış, adını sayıklamış, sonra erkek dünyasına yüreğini kapatmış. Geceleri uyandığımda saatin tik taklarını sayıyorum, uyku tutmaz ve ben hâlâ Nadir'i sayıklarım diyor Bayzar. Gri gözleri nemleniyor, "Cuma'yı sev, çok sev.." diyordu.

Eve dönerken ninemi gördüm, çeşme başında bastonunu sertçe yere vuruyor, kendi kendine konuşuyordu. Hem korkuyor hem de korkmuyordum ninemden. Kaşımı gözümü oynatıp, dil çıkardım. "Ninelerin ninesi" dediğimde, sırtını döndü, sesi titredi, "Ben de dudaklarımı şebeğin götü gibi boyayayım da görün siz! Elin memleketi aklını başından almış!". O an öyle bir gülme krizine girdim ki, olduğum yere çöktüm. Ninem bastonuyla beni dürtüyor, "Tango pirê*, sana kocalarını anlatıyor değil mi? Biz neyin derdindeyiz onlar neyin derdinde!" Göz göze geldik. Yüzünde muzip bir hüzün vardı. Boynuna sarıldım, gevşedi, sesinde kuşlar sekti. "Ben de kot pantolon giyip, dudağımı boyayacağım" dediğinde, gülüşümüz karanlıkta fosforlu böcekler gibi uçuşuştu. Uzun süreli gülüşlerimiz kirp diye kesiliyordu. "Dayınlar da göçüp gelmişler, insanlar yollara düşüyormuş katar katar" dedi. Uzaklara bakarken sesi titredi, "Anana da söyledim, ölürsem beni toprağıma gömün." "Ağzından yel alsın nine" dedim. "Git anana yardım et, ben çeşmenin başında oturacağım" dedi, duyulur duyulmaz bir şeyler mırıldandığında içli bir ağıttı boşluğa akan...

Memleketimizin kokusu genzime doldu. Dayımın saçlarında saman kırıntıları vardı, yırtık pantolonun al-

* Nine.

tından çizgili pijaması görünüyordu. Karısı Zerê, yeşil gözleriyle beni göz hapsine aldı, sonra kızı Berfin'in kulağına bir şeyler fısıldadı. "Ana kızın pantolonlu kıçlarına bakın hele" dedi. Annem sofra hazırlarken, dayım kasten öksürüyor, ses tonuna otoriter bir tını vererek, korucularla, askerlerin halkı nasıl taradığını anlatıyordu. Annem, "Cehennemde yanmamıza gerek yok, biz burada çekiyoruz cezamızı, ateşten kaçtık da bu koca kentin kedileri, köpekleri bile bizi yürüyüşümüzden tanıyor, ağzımızla kuş tutsak da yine de kış kış diyorlar" dedi. Annem kara kara düşünürken, ninem de beni memleketime gönderin, orada ölmek istiyorum" diye ağıt yakıyor Zerê'ye, "Burası koca karınlı Stenbol Stenbol!" diye ünledi. Zerê, "Tez elden iki göz oda tutacağız, merak etme" dedi. Memlekette ona buna doğru dürüst cevap vermeyen ve ince alayından geri kalmayan dayımın sesi gittikçe alçaldı, bakışlarına güvensizlik çöktü, bizim için Allah'ın emriyle ölmek büyük bir şans derken, kontralarca kaçırılanları ve itirafçı olanları sayıyorlardı bir bir... Cudi'nin ve şehitlerin mezarını yapmışlar el birliğiyle, sonra bir gece tüm mezarları yerle bir etmişler. Cudi'nin annesi kendini kayalıklardan atınca, babası da dağlara koşmuş. "Sus, anlatma" dedim Berfin'e, "Bizim için ölüm su içmek gibi değil mi ki?" dedi. Dayım memleketlilerin inşaatında bekçi olunca, ninem kırk Yasin okudu, koca bir kazan helva yaptı. Berfin, artık babam koskoca bir bekçi ben de pantolon isterim derken, Zerê de para olunca bu denizli kent ne güzel diyordu. Novin, Berfin'in pantolon giymesine dellendi, "Dün bir, bugün iki olur mu böyle kabak çiçeği gibi, duvar diplerindeki bokunuz kurumadan ne bu aceleniz?" dedi. Zerê çıngıraklı bir kahkaha attı, "Ya pantolon giy ya da koca bul kendine!" dedi. Novin'in dudakları titredi, "Sen yaptın da ne halt ettin" dedi. Zerê'nin gözlerinden hainlik şimşekleri çaktı, "Çocukla-

rım var, başımı yaslayacağım bir omuz var ya ya ..." dediğinde, Novin, "Nine bak bu sarı yılan, bana ne diyor" dedi. Ninem acıyla gülümsedi, "İnsan insanın kurdudur, insan düşmeye görsün" dedi. Ninem, Novin için yatırlara gitti, kilit açtırdı, okuyup üfledi tez elden kısmeti çıksın diye. Novin'in amcasının karısı, çoluğu, çocuğuyla Avrupa'ya gidince, kardeşleriyle yapayalnız kaldı, dışarıya çıkmaz oldu, tamircilik yapan erkek kardeşlerinin izniyle çıkıyor, gün boyu temizlik ve el işi yapıyordu. Tek elleri cebinde ıslık çalarak kapının önünden geçen erkekleri anlatıyor da anlatıyordu. Okuma yazmayı iyi öğrenmişti, Mazlum'un büfesinden ona gazete alıyordum, gazete okudukça, önüne gelene cahil cühela demeye başladı.

Bazı geceler bir saralı gibi titriyordum, sonra bir başına uzaklara koşan bir kadın görüyordum, bu kadın arkadan bana benziyordu, o koştukça ben de koşuyor bir başıma kalıyordum. İşte böyle ıssızlığın ortasında kaldığımda toprağın içinde kıvıl kıvıl solucana dönüşüyordum. Solucanlı düşlerimi deftere yazdım, solucanlar da yararlıdır hem de çok yararlı deyip, sabahın köründe bahçeye koştum, toprağı kazıdım. Yararlı solucanları topladım, "Sizin kıymetinizi bilmeyen canavardır!" dedim. Siyah bir taşı avcumda sıktım, taşın sertliği ellerimi acıttı, bir şair geç fark ettim taşın sert olduğunu demişti ya...

Sabah okula giderken Nihal ile karşılaşmamak için bir üst sokaktan geçiyordum. Bir çorap atölyesinde işe başlamış, örtünmüştü. Başörtüsü ve geniş mantosu içinde orta yaşlı kadınlara benziyordu. Bir keresinde burun buruna gelince, ne diyeceğimizi bilemedik ilkin, sonra bakışlarını kaçırdı, duyulur duyulmaz bir sesle, "Bu dünya fani!" deyince, yaşamak zorundayız, dedim. Çantasından bir çift çorap çıkardı, "Okul nasıl gidiyor?" deyince, gözleri sulandı. Yutkundum, "İdare ediyor" dedim. "İyi Allah

yolunu aydınlatsın" deyip servise bindiğinde, başörtüsüyle gözlerini kuruladı. Puantiyeli çorap yüreğimi acıttı, giymeye kıyamadım. Akşam çorabın puantiyelerine basarak Jorin ile Roger'e ülkelerin başkentlerini, dağlarını ve ovalarını anlattım. Jorin, ülkesizler başkentlerini içlerinde mi saklıyor, dedi. Annem, "Büyüyünce öğrenirsiniz" dedi. Ninem, "Akıllarını başlarından almayın, Ankara'yı iyi öğrensinler, bunu öğrenmeden dereyi bile geçemezler" dedi. Hep bir ağızdan "Hee heee" derken, "Ankara Ankara yüzü kara" diye tempo tuttuk. Ninem dellendi, "Ocağımıza incir ağacı dikilecek" dedi. Dayıma şikâyet ettiğinde dayım sigaranın kâğıdını tuf yapıp gülümsedi. Zerê koltuklardan, güpür perdelerden Berfin'e sevdalanan ağanın oğlundan söz etti, "Köpekleri de gelse o büyük aileye veririz" dediğinde, annem "Hey senin aklına sıçayım, ne günlere kaldık!" dedi. Zerê zengin evlerde çalışmaya başladığında kolundaki bilezikleri şıngırdıyor, Berfin'de Saniye sandaliyenin kızından söz ediyordu. O kıza özenirsen, erkeklerin kıçına minder olursun dediğimde, irkildi. Zerê bir kızına bir bana bakıyor, "ikinizi birbirinize benzetiyorlar" derken, fiyat biçici gözlerle beni süzüyordu. Annem ayakları benzemiyor dediğinde, Zerê'nin gözleri fır döndü, boğazı kurudu, "Yok, yok kızımın ayakları da küçük" dedi. "Hee heee, başparmağını ya da topuğunu keserse, kralın sarayın gelin gider" deyip, Mazlum'un büfesine doğru gittim. Tanımadığım iki kişi, çeşme başında ıslık çalarak deftere bir şeyler çiziktiriyorlardı. Beni görünce, "Öhöö öhöö" deyip şakalaşmaya başladılar. Göz göze geldiğimizde, gözleri normal göz değildi, sır saklayan karanlık kuyuydu. Gölgeme eklendiler, yüreğim çarptı, yan gözle onlara baktım, ayakları kocamandı. Gölgeoğlu gölgeler dedim içimden, apış aralarını kaşıyor, tıslayarak gülüyorlardı. Mazlum'un büfesine zor attım kendimi. "Gölgeler çoğalmış" dedim

fısıltıyla. Mazlum, "Evet, evet" derken düşünceliydi. Dilber'in babası sokağa çıkmasını yasaklamış, onu tehdit etmişti. Boynundaki kefiyeyi çıkardı. Ona Cuma'yı anlattım, yüzü ışıdı. "Bu yerler de bize dar" dedi. "Umut var umut, ama henüz bize değil" diyen yazardan söz ettim. Kefiyeyi büfenin direğine astı, omuz çekip güldü, "İşte böyle!" dedi. Gelen geçenlerin yüzlerine bakıyor, öfke katsayılarını ölçüyorduk. Küfürler birbirini kovalarken, dudaklarımızda sevdaya dönüşen stranlarımızı söylemeye başladık. Kentin gürültüsü stranlarımızı yutarken, kefiyeyi boynuma doladım. "Ey Dilber'i" söylemeye başladığımda Mazlum "Ay Dil ay dil" diye inledi.

Eve döndüğümde sokağa taşan gürültüyle durakladım. Dizlerim titredi, evde yas mı var ne, diye düşündüm. Kafam allak bullak oldu, yel gibi koştum. Ninemin, "Bugünleri gösterdiğin için çok şükür çok şükür!" diyen sesini duyunca, "Babam!" diye çığlık attım. Zerê enseme bir şaplak indirdi, "Deeeh deeeh kendine gel!" dedi. Babam odanın ortasındaki minderde bir külçe gibiydi. Gözlerini kırpıştırıp çözemediğim bir gizle baktı, ağzı gerildi. "Havin" diye inledi. Ellerine yumuldum, pütürlü kuru elleri tütün kokuyordu. Sarsıla sarsıla ağladığımda, ağızların içinde fırıldak gibi dönen diller "Tilili tililiii tiliiii" diyordu.

Hafta sonları annem ile temizliğe gidiyor, okul çıkışında, kuaför Jülliyet'e koşuyordum. Ağda yapmaktan parmaklarım uyuşuyordu, hele bir de mercekle kıl arayan kadınlar yok muydu? Tombul ya da çiroz bacaklarını ayırıp, kıçlarını yüzüme diktiklerinde onları yerle bir etmek istiyordum. Kimlerin bahşiş vereceğini ise şıp diye anlıyordum, kilolarını takmayanlar ya da hiç konuşmayanlar sessizce avcuma sıkıştırıyorlardı. Bir de konuşmaya başlar başlamaz, "Nerelisin?" diyenlerden hiç hayır yoktu! Sonra Jülliyet yorgunluktan kanepeye yığılınca,

çay yapıyor, çıtır simitlerden alıyordum. Hiç konuşmadan yerken, höpürtümüzü ve ağız şapırtımızı garipsiyordum.

Babamın cezaevinden çıktığı yıl, yaz Laz sabırlığıyla geldi, öyle bir sıcak ki, ağustosböcekleri yırtındı, çekirgeler kavruldu, asfalt koyu bir şurup gibi aktı, koca kent yaralı bir dev gibi inlerken, sersem tavuklara döndük. Babam halde Züğürt Ağa ile kabzımallığa başlayınca keyfimize diyecek yoktu! Her gece poşetler dolusu sebze ve meyve getirdiğinde, ninem ille de karadut ve böğürtlen diye tutturuyordu. Böğürtlen yemekten mürekkep hokkası gibi ağzıyla, yüzünü güneşe dönüp hapşırdıkça sıcaktan mayışmış serçeler, pat pat pat yere düştüğünde, hımbıl kediler o an kaplana dönüyordu. Babam memleketimizin benekli karpuzlarını tek eliyle getirdiğinde ninem bastonunu yere vurup anneme, "Çok şükür elimiz bollaştı, o artistin bokunu temizleme artık!" dediğinde, annem ağzındaki mandalla, "Herkes herkesin bokunu temizliyor, kendi emeğim dağların kokusunu taşıyor içime, ben ben oluyorum." dediğinde ninemin morarmış dili sarktı, "Bu kentin fırıldakları aklını iyice çelmiş!" dedi. Annem ağzındaki mandalla kartala benziyordu. Ninem gözünü kısıp bana baktı, "Kaltak nefesler sizi zehirlemiş, sonunuz hayrolsun" dedi. Annem ile birlikte kuvvetle çamaşırları çırparken, ninemin mırmırlarını duymuyor, kuşun kanadı oluyordum. Ninem öfkelenip sokağa çıktı. Akşam ayaklı vantilatörle eve dönen babamı görünce Roger ile Jorin'e bağırdı, üç Elham okuyup üfledi. Vantilatörün karşısına oturdu, "Memleketimin zozanındayım"* dedi. Ninemin keyfi bin beş yüzdü, bizim de... Babam küçük bir kamyonet aldığında, ninem ateşte tuz kavurup, kurşun döktü, evin çevresini yedi kez dolanarak, Ayetel Kürsi okudu. Artık kahvaltılarda mır-

* Yaylasındayım.

toğa* yemiyor, bol zeytinyağında yeşil-siyah zeytin ve tulum peyniri yiyorduk. Annem acılarını memelerinin ucuyla toplayan artistin ölümünden sonra iş aramaktan helak oldu, baloncuk olmuş ayaklarını iğne ile patlatırken ninem, "Rahatlık batıyor, aslan oğlum kazanıyor, neyinize yetmiyor "diye çıkıştığında annem, "Hee yaa, sonra da kıçınızı büyütüyorsunuz diye başımızın etini ye" dediğinde ninemin gözleri yuvalarında döndü, "Cehennemde iki elim yakanda olacak" diye mırmır etti. Annem, "Füüfyyt füüfüüyt cennet bu dünya!" Ninemin sesi kısıldı, olduğu yere çöktü, elini gökyüzüne açıp, "Allah'a şirk koşuyorsun zındık! Düş oğlumun yakasından!" deyip bayıldığında, ayaklarım dolandı. Annem sakince, limon kolonyası getirdi, "Ninenin bayılması hapşırık gibidir, birazdan ayılır" dedi. Henüz annem sözünü tamamlamadan ninem, tek gözünü açıp bize baktı, tüylü ağzı titredi, "Münafıklar!" diye inledi. Roger ile Jorin'e seslendi, "Makas makas!" dedi, tüyleri bir bir düştükçe "çok şükür, çok şükür" dedi.

Liseyi bitirdiğim o sıcak yazda ayağıma yapışan asfaltın koyu şurubunu her gece gazyağı ile temizliyor, ellerimi kolonyayla ovuyor, sabahın erinde derneğe gidiyordum. Dernek ikinci evimdi. Kitaplarla uyuyakalıyordum çoğu kez. Cuma'nın yanından bir an için olsun ayrılmamak için bütün işlere koştururken, Cuma'nın suskunluğu büyüyordu, neden diye sormuyordum, soramıyordum işte! Ve biz suskunluğumuzda yol alıyor, suskunluğumuzla sevişiyorduk. Onun sürmeli gözlerine bakıp içini okurken, göğüslerimin nasıl sızladığını, her yanımın nasıl al bastığını bir bilebilseydi... Bazen ortadan kaybolduğunda dernek boş bir hangara dönüşür, her önüme gelene "Cuma!" diye seslenirdim. "C" ile başlayan ceviz, çiklet,

* Kavrulmuş un ve yağ ile yapılan kahvaltılık.

cezve, camii gibi sözcükler art arda bilincimde sıralanırken, ağustos böceklerinin o cir cur car, car cir curları, yüreğime güç taşır avunurdum. Dernekten en son çıkan ben olurdum. Kitapların tozunu alırdım delice, bir daha bir daha alırken, her an Cuma gelecekmiş sanısına kapılırdım. Böylesi günlerin birinde zamanı unutmuştum kitapları sıralarken, Profesör Kien'i ve ona yardım eden Teraza'yı düşünüyordum. Sonra kel alaka neden bu kocakarıyı düşünüyor diye kendimi garipsiyordum. Ne diye aklıma geliyordu bu roman kahramanları. Yine bir akşam dernekte in cin top oynarken, umut kırıntılarıyla dışarı çıkarken Cuma ile karşılaştım. "Heeey!" dedik aynı anda! Dizlerimin bağı çözüldü, düşer gibi yaptım, göğsüne yumuldum, o an göğün yedinci katından düşer gibi oldum; içimden bir şeyler koptu, eridim; ne erime! Cuma "Büyük aşklar susarak büyür!" diye fısıldadı. Dur durak bilmedi. Merdivenin altı karanlık ve nemliydi, serin yüzünü avuçladım, dağ kokan nefesiyle kendimden geçtim. Otomatiğin yanmasıyla birlikte hazır ol vaziyetine geçip, birbirimizin yüzüne bakamadık. Ağzımı kapatıyordum. Kalabalığa karıştığımda, "Bu dünyanın anasını satayım, sevmek ne güzel ne güzel!" diye mırıldandım. Otobüse bindiğimde, annemin bacaklarına ağda yaparken sıraladığı sözler aklıma geldi, yalancı öksürükle söze başlayıp, "Bizim toprağımız farklı, bu kentin ısırganları aklını başından almasın, Saniye sandaliye ve kocası insan içine çıkamıyor, anlayacağın kendini kocana sakla" dediğinde ona yanıt vermek istemedim ilkin. Sonra biz bunları konuşurken Novin annemi onaylarcasına başını sallıyor, "Artık tito vito* giyinmeyi sevmiyorum, beş vakit namazımı kılıyorum" diyordu, ninem ile tespih çekme yarışına giriyor, cennetin süt ırmakları ve Kevser sularından söz

* Açık saçık giyinenlere söylenen deyim.

ediyorlardı. Novin ağır abla olmuş, kara sevda şarkılarını unutmuş, mırıl mırıl ilahiler okuyor, kardeşlerine nasıl hizmet ettiğini, dolapların altını nasıl temizlediğini, yaptığı oklava ve ütü kılıflarını gösteriyor, anneme, "Yenge sana da yapayım mı?" dediğinde annemin ağdası elinden fırlayıp duvara yapışmış, "Bir oklava kılıfımız eksikti!" diye gülme krizine tutulmuştu. Novin beni her gördüğünde, "Bu dünya boş!" diye kafa sallarken ben de, "Boş da olsa dolu da olsa sen sevda şarkılarını söyle!" dediğimde, "İlahiler bana ilaç gibi geliyor, yüreğimdeki kara otların biçerdöveri onlar" diyordu. İnsanın aklını kaplayan kara otların daha arsız olduğunu düşünüyordum; aslında zihnin kara otlarını çok iyi tanıyordum. Cuma'ya aklın mı yüreğin mi kara otları daha güçlüdür, diye sorduğumda Cuma duraksadı, yürek dediğin et parçası, her şey aklın magmasından doğar, dedi. Cuma'nın kokusu beynime karıştığından beri artık gökyüzüne bakarak yürüyor, fırıncıya, bakkala, Van Kedisi Hoca'ya meydan okuyordum. Onlarla karşılaştığımda, sizden mi korkacağım akıllarını peynir ekmekle yemişler derken, adımlarımı bayrak törenindeki askerlerin adımlarından daha sert atıyordum, öyle ki kuşlar korkuyla havalanıyordu. Kaldırımları işgal eden erkeklerin yüzüne dik dik bakıyor, eskisi gibi boynumu kırarcasına başımı eğmiyor, yolumu değiştirmiyor, inadına aralarına dalıveriyordum. İşte ben böyle ayağımı sürüyerek aralarından geçerken, bazıları toparlanıp yol açıyor, bazıları cık cık yapıyor, bazıları badem bıyıklarını sıvazlıyor bazıları da göbeğini kaşıyıp kıs kıs gülüyordu. Ben de gülüyordum. "Sizlerden korkan kadınlar ölsün emi!" derken ninem beni böyle görse yüzüme bir okka tükürük atıp, "Yüzünün perdesi yırtılmış bu kızın" diyeceğini de biliyordum. Yüzümün perdesi olsun istemiyorum, yüzüm kendisi olsun yeter! Perdelerden doğan maskeli yüzler, maskeli yüzler karanlığı seviyor,

sonra yüreklere korku salıp, günah aşısı yapıp, kendi cennetlerini yaratıyorlar. Sahte cennet avcıları pırpırım tohumu gibi... Aklın magma olduğunu değil de, gökten düştüğüne inananlar bir çırpıda avlanıyor, sonra hepsi ayağı ökse otuna batan kuşlara dönüşüyor.

Mutfağımız ve kilerimiz dolup taştıkça her gece evin küçüklüğünden söz etmeye başladık. Annem koluna burma bilezikleri dizdikçe ninemin astım krizi tuttu, Jorin mendil ve çiklet satmaktan, Roger'de baskül taşımaktan kurtuldu. Apartmana taşınacağımız haberi duyulunca, Zerê kızıyla damladı. Berfin çizgili taytını çekiştirip dururken, ninem burnuna enfiye çekip üst üste hapşırıp, "Pantolonlu eşekler çoğalıyor" dedi. Zerê'nin gözleri fal taşı gibi açıldı, "Tövbe tövbe, yaşı var başı ne diyeceğim şimdi" diye söylenirken, annem kıs kıs gülüyordu. Zerê kimin hapse düştüğünü, kimin bırakıldığını, kimin köşeyi döndüğü, kimin evlendiğini anlatırken bana bakıyordu. Sonra anneme, "Senin bu kızın cinli mi ne?" diye bel bel bakınca annem, "Okuyan herkes cinlenir" dedi. O an ninemin öksürüğü ile osuruğu birbirine karıştı, "Bak çarpılırsınız!" diye ünledi. Annem çarpılmışız çarpılacağımız kadar, dediğinde, Berfin "Hii hiii" diye kıkırdayıp, "Sana bir sır vereceğim" dedi. Mutfakta şokolayı parmaklarken, "Bankacı Nedim'in annesi seni çok beğeniyormuş, Havin, gelinim olsun da öleyim" diyormuş. "Haa şu fasulye sırığı, armut yüzlü Nedim mi?" dedim. "Öyle deme, artistler gibi giyiniyor, beş metre öteden koku yayıyor" dedi. "Sen nerden gördün kız?" dedim. Berfin kıçını titrete titrete güldü, "Bazen bankaya uğruyoruz anamla" dedi. Ninem ile Nedim'in anası Sarê sütkardeşiydiler. Sarê'nin geldiği gün, ninem en güzel tülbendini takar, yeni giysilerini giyip kibarlaşırdı. Beriye gittikleri günleri ve âşıklarını anlatırlardı. Bacadan içeri süzülenleri, tahıl ambarında

saklananları, çarşafa bürünüp sevdiklerine kavuşanları ve ördek kanıyla bekâretini kurtaranları...

Babamın yüzünü pek göremiyorduk. Gece uyuyamayıp kitapların sayfalarında yolculuğa çıktığımda, babamın değişen ses tonu kulaklarımı yalıyor, "Yolu bulundu mu, para kazanmak kolay!" diyordu. Bozuk paraları kürekle toplayan annem "şu meret için insanın yapmadığı şey yok!" diye söyleniyordu.

Yedinci kattan ev aldığımızı duyanlar, evimizi Kâbe'ye çevirdi. Annem, akrabalara "Sizden ayrılmak yüreğimi sonbahara çeviriyor" dedi. Ninem köşeciğinde, "Heee, heee yalancının dili kopasıca..." diye mırıldandı. Gül kokulu tespihini koklar gibi yaptım, "Nine, nine!" diye uyardım, bastonuyla karnımı dürttü "Sen de ona benziyorsun!" dedi. Zerê ev aldığımızı duyunca, dayımın başının etini yemiş, "Hurma ağacı miskini uyuşuk!" demiş. Annem eşyaları toplarken, topukları kıçına değiyor, "Bu koca kentte, helva piş ağzıma düş" dersen ilkin kocandan sonra herkesten tekmeyi yersin!". Babasının evinde çeşmeden su bile taşımadığını, kahvaltısının önüne geldiğini, "Eee ben de hoca kızıydım, kilerimiz dolup taşardı" dediğinde, her seferinde ninemin tek gözü kısılır, kırmızı dili dışarıya sarkar, alaycı bir ses tonuyla "Yoksulluk ayıp mı, iyi ki hoca zekâtı varmış!" derdi.

Babam eve eli kolu dolu geldikçe hele bir de Çin işi ve Japon işinden kâr ettikçe, ninemin sesi gittikçe yükselirken annem, ninem ile çekişmekten kaçınıyor, sırtını ovuyor, ona sevdiği yemekleri yapıyordu. Bir sonbahar günü rüzgâr pencerede ıslık çalarken, tangır tungur bir kamyonete eşyalarımız yüklendi. Novin mantosunu bahçedeki ağaca asıp, bize yardım ederken dudaklarını ısıra ısıra ağladı. Dayım, babamı gördüğünde dikleşip öksürdükçe, babamda iki elini beline dayayarak volta attı, sonra kulağı BBC radyosunda, Çin işi, Japon işi eşyaların

ucuzluğundan, kâr oranından söz ediyordu. Evimizi Kâbe'ye çevirenler, eski eşyalarımız için kavgaya tutuştuğunda, Allahaısmarladık için sıvışıp Bayzar'a gittim. Kapının eşiğinde Sayat Nova'nın sesi içime işledi. Durdum, eşiğe oturdum. Kuru dallara konup kalkan kuşların kanat çırpışı, yükselip alçalan şarkı, miyavlayan cam gözlü kedi, rüzgâra karşı sidik ve tükürük yarışına giren çocuklar... Şarkının bitmesini bekledim. Şarkı bittiğinde, kedi de cama atladı. Kapıyı tıklattım. Bayzar, "Sen misin Havin?" dedi. Kapıyı açtığında yüzü ışıdı. İnsanın kapı tıklatışı imzasıdır, dedi. Hemen gül bohçası çayından demledi. "Akıllı kız, yalnız bırakma beni, insan yaşlanınca, gün uzayıp yüzyıl oluyor" derken, "Getir de şu Cuma'yı tanışalım". Yüzümün perdesi yırtılmış ya, ona merdiven altında nasıl seviştiğimizi anlattım. "Yüreğine gem vurma, korkunun olduğu yerde sevgi çürür, yürek kendini ırmağa bırakırsa, sevgi yatağını bulur" dedi.

Bayzar'dan çıkıp Nihallere gittiğimde, kapıyı erkek kardeşi açtı. Kimse yok mu dediğimde, erkek kardeşi parmaklarının üstünde yükselip "Öhööö öhööö" diye gerildi. "Anam var" dedi. Nihal'in annesi mutfakta yere çökmüş, kırmızı plastik leğende haşlanmış patatesleri rendeliyordu. Beni görünce, "Nihal işten geç çıkıyor" dedi. "Allahaısmarladık için geldim, birkaç mahalle öteye gidiyoruz" diye geveledim. Yanına iliştim, yardım edeyim dedim. Burnunu koluna sildi, sesi titredi, maç izleyen oğluna "Kıs şunun sesini" diye ünlerken, acıyla gülümsedi, "Şu solucan çüklü büyüyene kadar ben de biteceğim" dedi. Ona evin direği unvanını beleşten taşıyan solucan çüklülerden ne fayda diyemedim. Kocalarını sevmeyen kadınlar ya da yalnız kadınlar, erkek çocukların pipisini boynunda taşımak istiyor ve bu solucan çüklüler küçük yaşta beynimizi kemirmeyi öğrenirken, kendi ellerimizle, solucanları yılana çeviriyoruz, diyemedim. Nihal'in

annesi burnunu çeke çeke, "Hayat çok zor ama yine de çok şükür!" En son patatesi rendelemedi, "Al ye!" dedi. Patates gözyaşı kokuyordu, boğazıma dizildi, feri sönük gözleri kırpıştı, "Kartol, kartol!"* diye inledi. Bahçeyi geçerken, gözlerimi yumdum, Nihal'in babasının bedeni ağaçta sallanıyordu.

Sonbaharın bakır sesinde acının kırıntılarını toplayarak eve döndüğümde, ayağımın altında uçuşan ölü yapraklar, Bayzar'ın "Günler uzayıp yüzyıl oluyor" sözünü anımsattı. Eve ulaştığımda bizimkiler gitmiş, ev sahibi bahçe duvarına kireçle "Bu ev satılıktır!" yazıyordu. Novin'in ağaçta sallanan mantosunu görünce, "Mantomuz!" dedim. Ev sahibinin kırçıl kaşları oynadı, avurtlarını şişirip, "Fesuphanallah, sanki kaşmir" başıyla işaret edip, "Gel al" dedi. Sonra bir koşu Novin'e gittim, Novin'in sesi badem acısıydı, ilahiler eşliğinde, "Şu cennetin ırmakları, öter Allah Allah deyu!" diye mırıldanıyordu. Beni görünce gözlerini kuruladı, gömleğinin düğmelerini sayar gibi yaptı, "Ha bu düğmeler, ha ben ne fark eder" derken, kendini koyuverdi. Sarsılan omuzlarına sarıldım. İnsan gittikçe anasını, babasını daha çok özlüyor, dedi. Sonra duruldu, "İyi ki okuma ve yazmam var, mektuplar avutuyor. Hepsi de görülmüştür, görülmüştür, görülmüştür" diye bağırıyor.

Yokuş aşağı yeni evimize giderken sakatat kokusu burnumun direğini sızlattı. Van Kedisi Hoca ile burun buruna geldik, yüzünde bir rahatlık vardı, "Akşam şerifleri hayrolsun!" derken, cam gözleri bilye gibi parladı. "Gidiyoruz" dediğimde, yüzü sevinçten genişledi, "Hayırlısı, hayırlısı!" dedi. İyi ki aklımı fındıkkabuğundan çıkardım, yoksa senin sidiğini ilaç sanacaktım bende dedim içimden.

---

* Patates patates.

Yeni mahallemize gittiğimde, gökyüzünü yaran kızaklı merdivende ninemin ceviz sandığı ve güllü yataklarımız taşınıyordu. Ninem kendini yatakların üstüne atmış, bunlar gelmezse ölüm gelir o eve, elimle sağdığım koyunlarımın yünü bu naylon şehre bedel, demiş. Sonra asansöre binerken altına işemiş. Annem ile babam onuncu kat olsaydı daha iyi olurdu diye hayıflanırken pencerenin önünde Daltonlar gibi yan yana dizildik; koca karınlı kent, ışıklar içinde titrerken ninem bastonuyla kalorifer peteğini yokluyor, "Bu teneke mi bizi ısıtacak, bu yaşımda tabak helalara oturmaya mecbur ettiniz beni!" diyordu. Tuvalete giderken söylenen ninemi ilkin ciddiye almadık, sonra ninemin karnı taş gibi oldu, yataklara düştü, annem lavman yaptı, babam gözünü kapa, köyümüzü, harman yerini, dere kenarını düşün dedi. Yedinci kata taşınınca, yeni ağabey ve ablalar geldi, babamla fiskos ettiler. Babam "Aidatınız başım gözüm üstüne, lakin çocuklar okula gidiyor, bir düzenleri var, ders çalışmaları gerekiyor..." diye mırıldandığında, ağabey ve ablalar, "Şu Çin, Japon işi sizi epeyce değiştirmiş!" diye parmak salladılar.

Balkondan metrobüs durağı görünüyordu, sabah ve akşam karınca sürüsü gibi koşuşturup, donuk manken gibi bakan insanların sanki yüzleri yoktu, sesleri de... Uçaklar geçtiğinde sallanır gibi oluyorduk ya da biz öyle sanıyorduk ve her seferinde pencerenin önündeki camgöbeği çiçeğe sarılıyordum düşmesin diye. Akmayan musluğumuzun hırıltısı ile ninemin horultusu birbirine karışırken gece yarısı su sesiyle uyanıyor, kovaları ve bidonları dolduruyor balkona diziyorduk. Ayışıklı gecelerde kentin sır taşıyan derin uğultusu, uçsuz bucaksız bir tünele dönüşür, soluğum kesilir gibi olur, Jorin'in yastık kılıfı olmuş kuşlu eteğinde yolculuğa çıkardım. Yastık kılıfındaki kuşlar, amcamın verdiği kuşa dönüşürken

kendimi garipser, kaç yaşında ve nerede olduğumu unuturdum. Gözlerimi tavana diker, hindistancevizi pütürlü tavan yükselip, alçalıp gibi olurken Cuma'yı özler, merdiven altındaki nefesinin kokusunu ve o anki heyecanı benliğimi sardığında suçluluk duygusuyla irkilir, pencerenin önüne seğirtir, penceremize dek yükselen çınar ağacının dallarına konup kalkan kuşlara bakarken kuşun kanadı olmak isterdim. Ve her gece Bayzar'ın, Nihal'in, Novin'in evini, evimizi işaret ederken, pencerelerin önünden ayrılmayan kadınların eşlerinin subay ya da polis olduklarını anlamak hiç de zor değildi. Servislerine yetişmek için koşarlarken, şapkalarını koltuklarının altında taşıyorlardı. Bu semtte de hemşerilerimizle yel gibi tanıştık. Kuyumcu Ahmet ile eşi Sinem'i, berber Remzi, baharatçı Havva'yı, pencereleri gazete kaplı öğrenci evini ve umut kasabı çolak Salih'i... Birbirimizi bakışlarımızdan ve duruşumuzdan tanıyorduk. Çolak Salih etleri doğrarken, insan ölmek istediğinde ölmüyor işte, diyordu. "Önce vatan, vatan bölünmez" haykırışlarıyla caddeler trafiğe kapandığında Çolak Salih dilsiz bir oyuncuya dönüşüyor, fısıldarcasına, böyle günlerde kediler ve köpekler bile verdiğim kemikleri, ciğeri yemiyor diyordu. Suçlarını denize kusup denizi bile kirletenler, insanları tek renge boyayıp kör dövüşü yaratırken, sırra kadem basıyor, ay çekirdeği tüküren erkekler canavara, kadınlar da satılık koyunlara dönüşüyordu.

Evimizi görmeye gelen akrabalar Çin işi fincanlar, nazar boncuklu bardaklar, çiçek desenli demlikler getiriyor; annem de tüm marifetini gösteriyor, bir gün evvelden hazırlığa başlarken ninem anneme, "elinin ölçüsünü bil" diye çıkışıyordu. Annem tül perdeye minik kelebekler takarken, keyifle petekleri kontrol ediyor, "Zerê'nin nazarı bizi öldürecek" dediğinde ninem ateşe bir avuç tuz atıyor, akrabalar, televizyon, çamaşır makinası ve ütü

markalarından konuşuyor, kimin nasıl zengin olduğu anlatılırken, Saniye sandaliyenin kızının nasıl iş kadını olduğunu ve televizyona çıktığından söz ediyorlardı. İşte tam da böylesi konuşmalar birbirini yerken, annem ustaca bir çıkış yapıp, "Bu kent bizi bizden almamalı, hiç olmasa cumartesi günleri, kayıplarımıza sahip çıkmalıyız" dediğinde her şey kirp diye kesiliyor, sohbet, yoğunlaşıyor, ölümler, kaçışlar ve cezaevleri konuşuluyordu. Sonra Novin'in kırık sesi yükselmiş, "Güpür perdeler cezaevlerini unutturuyor!" dediğinde, annemin dili dolanmış, "unutanın canı çıksın!" diye haykırmıştı Novin. "He yengem he he, yedinci kat unutturuyor!" diye mırıldandığında Zerê nasıl da sevinmiş, "İnsanın cebi para dolunca, vicdan da bacadan çıkıp gidiyor" diye kikirdemişti.

Babam eve geç gelmeye başlayınca, annem de iş aramaktan vazgeçip, iş kurmayı düşündü. Babam, sen de "Havva gibi baharatçı dükkânı mı açacaksın?" deyince, "Yok züccaciyeci!" dediğinde ninem, "Rahatlık sana batıyor, derdi beni yalnız bırakıp öldürmek!" diye ünledi. Annem ise "Yalnızlık insanı besler, hem o güzel duaların ne güne duruyor?". Ninem, "Beni memleketime gönderin, toprağımda ölmek istiyorum" diye ağladı.

Jorin'in ilk kez âdet olduğunda Roger'e bisiklet alındığı gündü. Jorin sancıdan kıvrandığında ninem, "Bu kız oğlan olsaydı ya da sen" diye söylenirken Jorin nineme bağırdı. "Sen niye kadın doğdun öyleyse, Allah'a kız!" Jorin'i öptüm, "Âdet olduğun için, sana yaş pasta alacağım" dedim. Sonra Cuma ile görüşmek için yel gibi evden çıktım. Adımlarımız stranlarımızdan daha hızlıydı. Deniz kıyısındaki kır kahvesine gittiğimde, Cuma'yı aradı gözlerim. Kahveci "Balıkçıların orada" dedi. Balıkçılar, lastik çizmeleriyle kıpırdayan balıkların arasında, başlarındaki kara şapkalarıyla yunuslara benziyorlardı. Bir film karesindeyim. Çıplak ayaklarımla eteklerimi savura savura

koşuyorum, denizin köpüğü baldırlarımı yalıyor, martılar başucumda döneniyor, takalar ve Rus şilepleri geçiyor, ince bir yağmur yağıyor, gökkuşağı çıkıyor, Cuma yüzünü güneşe dönüyor, kollarını açıyor, bana doğru koşuyor, "Deli misin yapma, herkes bize bakıyor!" diyorum. Cuma beni bir kuş gibi kaldırıyor, onun güçlü kollarında eriyorum, denizin kokusu, martı çığlıkları... Omuzuma dokunan bir elle irkildim, "Sen miydin?" diye Cuma'ya sarıldığımda, bir şeyler olduğunu anladım, bakışlarını kaçırıyordu. Kayalıkların oraya yürüdük. Susuyordu. Denize taş sektirirken, derneğin basıldığını ve birçok arkadaşın tutuklandığını söyledi. "Eee" dedim. "İyi bir yüzücüyüm" dediğinde ne demek istediğini anladım. Martı çığlıkları yüreğimi kanattı, filelerde can çekişen balık oldum. Mührü koparıp derneğe son kez gittiğimizde, dernek darmadağın olmuş, eşyalar kırılmış, kitaplar ve gazete kupürleri yere saçılmıştı. Farc, Katalonya, Bask, Quebec ve İsviçre modelleri... Çini mürekkep kavanoz koyu bir ırmak olmuş, antreye doğru akmıştı. Polisin, herkesin nefesini iyi tanıdığını, nerelere kadar yayıldığını iyi biliyorduk. Yüzbaşı Co döneminde, Diyarbakır hapishanesinde bok çukurundaki mahkûmlar başka yere nakledilirken firar edince Co emir vermiş, osuruk kokan herkesi yakalayın, demiş. Bir osuruk yüzünden on beş yıl hapis yatan Abdo, "İyi ki, osurmuşum, cezaevinde dünyanın kaç bucak olduğunu ve sesimin rengini tanıdım" diyordu.

Deniz kuşburnu çayı rengine dönüştüğünde, Cuma'nın beklediği iki adam geldi. Cuma "Artık eve gitsen, bir süre evden çıkmasan iyi olur" dedi. Bir film sahnesi mi bu, dedim kendi kendime. Gidişler, ölümler ve kayboluşlar ne kolaydı bizim için... Denize yürümek istedim, yürüyemedim. Kentin uğultusunda bir noktacık oldum, uykuya gömüldüm. Babam otur oturduğun

yerde hapishane kapılarında dolanamam, dedi. Simit, deterjan ve benzin kokan sabahlarda kendimi dışarıya attığımda, ayaklarım derneğe götürüyordu. Cuma kapıyı açacak sanısıyla merdivenden yukarıya çıkıyor, kapının önünde soluklanıyordum. Bir değil, beş mühür vurulmuştu. Merdivenin altında Cuma'nın karartısını görür gibi oldum, boğuk bir çığlıkla "Sen misin?" dedim. Boynunu kokladım, âdemelmasını emdim, o an hiç bitmesin istedim. "Cuma, Cuma" diye inlerken, başım merdivenin tırabzanına çarptı. Kendime geldim, boşlukta yaylanıyordum, bir solukta dışarıya çıktım. Cuma'nın kokusu hâlâ burnumdaydı. Kolumu kanatırcasına çimdikledim. "Kendine gel, kendine gel!" diye mırıldandığımda milli piyango satıcısı aynasız gözünü gözüme dikip, "Nereye böyle abla?" diye sırıttı, sonra telefonuna yöneldi. Cuma'nın sözünü anımsadım, uyuyan kurdu dürtükleyip duruyordum, sonra midyecinin sesini duydum. Cezaevinde kekeme olan midyeci, tarlada başının üstünden kurşun uçuran milli piyango satıcısı özel timciyi tanıdığını ve adamın midye delisi olduğunu söylerken acıyla gülümsedi, tıslarcasına, "Onun midyesine özel olarak fare boku bırakıyorum Oxeyş oxeyeş!"* Her fare boklu midyeden sonra dilim açıldıkça açılıyor dedi.

Çoğu kez deli danalar gibi sokaklarda dolanırken hıçkırıklarım akşam karanlığına asılı kalırdı, yüreğim sıkışır, nereye gideceğimi bilmezdim. Bali çeken çocuklarla dost olsam da hırıltıları ürkütürdü, rakı şişelerinde top oynayanlar, onları çok iyi tanıyor, garajlar, köprü altları da, gardiyanlar ise hepsini daha iyi...

Kendimi korumak için eve kapandım, okuduğum kitapları yeniden, tersinden, ortasından okudum, tehlikeli

* Oh oh canıma değsin!

olanları çöpe attım, telefon numaralarını çarpım cetveline çevirip ezberledim. Annem kuyumcu Ahmet'in eşi Sinem ile arkadaş olunca ayda bir yaptıkları altınlı güne katıldı. Tam bir dilbazdı Sinem, aklı eşini ve altın fiyatlarını geçmezken, beni gördüğünde haber başlıklarını sıralıyor, politikayla ilgilenen, cezaevine giren yakınlarından söz ediyordu. Değerini koruma ve ilgi çekici olma reçetelerini iyi öğrenmişti. Dinlemesini biliyor, isimle hitap ediyor, övgüyü ihmal etmiyor, dedikoduculuktan uzak olduğunu ima ederken, eleştirilerini kibarca ya da yarımca yapıyor, dedi de demediye getiriyordu. O mekik gözleriyle insanın gözünün içine bakıyor, kibarca gülümsüyor, ikram edilenlerden çok az yiyor, sohbetin en tatlı yerinde ansızın kalkıp, "Bana müsaade" deyip gidiyordu. Kuyumcu Ahmet, öldürülen ünlü eroin kaçakçının kuzenlerindendi. Babam, "Kuzenleri koruyuculuk yaparak sadaka alıyorlar, asker tabutlarında eroin taşıdıklarını bilmeyen yok!" diyordu. Sinem pencerede asker eşleri gibi hep beklerdi. Balkona çıkmamdan rahatsız olurdu. Bir keresinde "Ne okuyorsun bacım?" dedi. Konuşmadan kırmızı kaplı kitabı gösterdim. "Haa o kitaplardan" dedi. Ertesi gün pencerede kocasını beklerken bana el salladı, at yelesi saçlarını savurarak yeni bir şey öğrenmenin güveniyle burnunu havaya dikti, "okuduğun kitabın yazarı o sakallı adam var ya, hak hukuk derken, hizmetçisinden bir çocuk peydahlamış, bu nasıl oluyor" dedi. Sinem avucuna yazılanları okuyan bir öğrenci gibiydi, doldurulmuş barut halinde, kocasını kaybetme korkusu gizliydi. Sonra öğrenci evini işaret etti, "Tanıyor musun çok efendi gençler" dedi. Gazete kaplı pencereler sıkıca kapalıydı. Güneşli günlerde balkonda kitap okurken, onlar da ders çalışırdı. Bir an gözümü kapatır onlardan birinin Cuma olduğunu düşünür, heyecanlanırdım. Uzun boylu olanı ayağa kalkınca ben de kalkardım. Göğsüm

körük gibi inip kalkarken, her yer uçsuz bucaksız deniz olur, sınır boyundaki nehre sürüklenirdim. Cuma sınırın ötesinden el salladığında sınır boyu karanlığında yitip giderken, dalıncımdan sıyrılırdım.

Ninemin Jorin'i azarlayan sesi, Roger'in yükselip alçalan Rap müziği... Jorin mini eteği içinde kikirderken ninem bastonuyla bacaklarına vuruyor, annem baharatçı Havva'nın dul fıkralarına gülerken ninem "Bir bu eksikti!" diyor. Baharatçı Havva, dilini dişinin ayrığına değdirerek, fiyat biçici gözlerle bana bakıp, "Bana kızma amma, ne ulemalar gibi okuyorsun? Sana hayatımı anlatsam okuduğun romanların romanı olur." Gözlerini kısıyor, sesi ıslık gibi çıkıyor, "Pek de güzel maşallah!" diyor. Ninemin tespih tıkırtısı kentin uğultusuna öfkelenirken, Havva'yı dinliyorum. "Âdet olduktan bir yıl sonra evlendim. Mahalle muhtarı maaşlı diye, karısı ölmüş o koca adama verdiler beni" derken gülme krizine tutuldu, sonra da burnunu çeke çeke ağladı. İlk gece kocası hükmünü göstermiş, sobayı devirip, kor ateşi avuçlamış, kocası "Nerede kızlığın?" demiş. Havva'nın dili tutulmuş, tüm ahali avluda toplanmış, kayınvalidesi avluda dövünüp, "Kaymağını başkalarına yedirmiş, dibi yok bunun!" demiş cümbür cemaat hastanenin yolunu tutmuş, sabahın erinde doktor kocasının üstüne yürümüş, "Bu çocuk daha ve kız oğlan kız!" diye bağırmış. Sonra kocası bir tabak balı getirip, parmağıyla çentik atmış, benim karımın kızlığı böyle demiş. Kayınvalidesi günlerce ağıt yakmış, rüya görmüş, bir evliya ona parmak sallamış, "Kızın günahını alma, süt gibi tertemiz gelinin, oğlan çocuğun yolda" demiş. Havva oğlan doğurunca her şey şıp diye kesilmiş kesilmesine de, her gece kocası, aksırmış, tıksırmış, eziyet edip, "Kaymağını kime yedirdin?" diye öz kardeşinden bile kıskanmış. Mahalle muhtarı olan kocasının hükümetle arası iyiymiş, öyle ki subay lojmanlarında kapıcı-

lıkla ödüllendirilmiş. Gündüz çalıştığı yetmiyormuş gibi, gece verilen torbaları taşıyormuş oradan oraya... Uykusuzluk ve kâbuslar kocasının yakasına yapışmış. Cipin farları evlerinde asılı kalıyormuş, kocası osuruğumuz bile kaydediliyor derken, iğne ipliğe dönmüş. Karnı şiştikçe, sırlarımla gitmek istemiyorum, diyormuş. Bu sözü söyledikten sonra sırra kadem basmış. Havva kocası için ağlamamış, gidip de dönmeyen diğer insanlar için ağlamış. Kaynıyla evlendirilmek istenirken, oğlunu alıp bu koca kente gelmiş. Bileziklerini bozdurup, baharatçı dükkânı açmış. Havva oğluna olan düşkünlüğünden söz edince, avcundaki baharat torbasını kokluyor, "Oğullarına düşkün kadınlar, eşlerinden nefret eder" dediğinde annemi düşündüm de, Roger'e düşkün desem, çükünü yiyecek kadar değil, babamın bize olan sevgisi ise şöyle böyle, biraz büyüdükten sonra babamın beni öptüğünü anımsamıyorum. İnsanın sevgisi kendi toprağına benziyor, sevgi hep uzak yıldızlar gibi göz kırpıp duruyor ve biz ekmek kırıntısı umutlarımızı toplayıp duruyoruz.

Babamın cüzdanı iyice şişince, annemim gözbebeklerine hüzün çöktü. Kuyumcu Ahmet'in eşi Sinem gibi ikide bir pencereden bakıp, kapı zili beklerken ninem kıs kıs güldü, "Aslan oğlum, daha küçükken başının bitlendiğini üç kez rüyamda gördüm hem de ne bit, uğur böceği salkımı gibi ve bu aslan oğlum daha bir karışken, köyde kavak ağaçlarının tepesine çıkardı." dediğinde annemin kahırdan burun delikleri açılıp kapanıyor, bakışlarını benden kaçırıyordu. Şüphelerini inci kolye gibi boynuna dizince, aynalara mırıldanmaya başladı. Korkusunu Roger'de kırıp, gücünü Jorin'de topladı. Jorin yaralı ceylanlar gibi böğürdü, "Abacığım kurtar beni!" dediğinde, ona kimse kimseyi kurtaramaz, sen kendini kurtaracaksın, diyemedim, zamanından önce söylenen sözler, suya yazılan sözlerdi ya...

Jorin burnuna hızma takıp, mini eteğiyle kırıtarak berber dükkânın önünden geçerken, berber Remzi dana gözlerini üzerimize dikip her seferinde havlu çırparken Jorin, "Deli mi ne bu!" diye kıkırdıyordu. Jorin'e Cudi'yi anlatmak istediğimde, "Duymak istemiyorum, yüreğim kaldırmıyor!" dedi. Roger ile Michael Jackson gibi dans etmeye başladılar. Roger, şapkasını yüzüne eğip, dizlerini robot gibi büküp dönüverdi. Jorin, "Ya işte böyle abacığım" dedi. Bir boşluk ve yalnızlık içimde geviş getirirken Bayzar'a gittim, insanın yüreğinde sıkıntı otları çoğaldığında her şeyi kapkara görüyor. Bayzar'ın gözü nemliydi, "İyi ki geldin" dedi. Bayzar'ın konuşmaları yüreğimin bozgun bahçesini onarıyordu. İsviçre'deki kızının gönderdiği çikolatalardan verdi. "Bugünün cenneti için çalışanlar melektir!" dedi. Sonra "Mayrig filmini izledik. Bayzar gözlerini bir noktaya dikti, hem unutmak istiyorum hem de istemiyorum, diye mırıldandı. Ona annemin huzursuzluğunu anlattım, "Annenin acısı yeni başlıyor, farklı bir yola saparsa acısı onu boğar, hele baban takılıp kalırsa" dedi. Bayzar ile renkli yumurta tokuşturduk. "Cuma'yı çok özlüyorum" dedim. Güldü, "Sevmeyen ölür" dedi. Bayzar, bana sevgi şarkıları mırıldanırken, evini toparladım, hafifledim. Nadir Bey'in fotoğrafını işaret etti, "Her sabah konuşuyorum onunla, hamuru iyi insanların sevgisi güneşten kopup gelir, hiç bitmez tükenmez" dedi. Eski evimizin önünden Novin'e giderken, eve yerleşen Romanların kahkaha ve darbuka sesi sokağa taşıyor, kabak kafalı bir çocuk bahçeye işiyordu. Novin, uzun siyah elbisesi içinde Karmelit rahibelerine benziyordu. Evi tütsü kokuyordu, kardeşlerine işlediği kazaklara gömülmüştü. Berfin'in bir dikiş atölyesinde işe başladığını söyledi. Dayım ve eşi Zerê bize sıkça gelmiyor, arada bir Berfin uğruyordu. Novin, "Şol ırmaklar coşar Allah Allah deyu" diye mırıldanıyor, bir yandan da Saniye sandaliye

uymadığım için beni alnımdan öpüyor, "Gül koku Karadutlar gölete dökülüyor lu lokumlardan ye, Mekke'den geldi" derken, "Ne yapacam kocayı, köteğini, sümüğünü, falan filen" diye mırıldanırken, "Seninki de uçup gitti ha!" dediğinde, Novin'i, kendimi garipsedim, bir an her şeyi unuttum, "Ben kimim, neyim neredeyim?" dedim kendi kendime. Novin'i duymuyordum, ağzımda ağırlaşan lokumun tadı, çocukluğum... Anızlar ayaklarımı kanatıyor, helikopterler alçak uçuşla, çevreyi tarıyor... Karadutlar gölete dökülüyor, süzgeçle topluyoruz... Su saklıyor bizi. Cudi'nin ciğerini yiyen rambolar, iki amcam önde, Cuma arkada tozu dumana katarak geçiyorlar, ova baştan sona pusa kesmiş, göz gözü görmüyor, Cuma'yı arıyorum, sesim dağlarda yankılanıyor.

Ruhuma kara lekeler düştüğünden beri işte böyle unuttuğumu sandığım en önemsiz anılarım fırlıyor, örümcek anılarımın ağında çırpınıyorum; çırpınırken, kara bir köpek dikiliyor karşıma, göğü yırtarcasına ulurken, gökyüzü renkli kuşağa kesiyor; kulaklarım uğulduyor ve ben dağlara doğru koşuyorum... Ben böylesi düşüncelere kapılır gider ve boş bakışlarla kafa sallar, söylenenleri duymazken, Novin okuyup üfler, akıllara musallat olan kötü cinleri kovduğunu söylediğinde ortalığı darmadağın etmek isterdim; sonra ağzımda büyüyen gül kokulu lokumu peçeteye tükürür, aramızdaki nehrin yatağını gittikçe büyüttüğünü anlardım. O bir yakasında ben bir yakasındaydım ve ben ne kadar konuşursam konuşayım, Novin'in duymadığını, ırmağı görmediğini, ırmak olmak isteyenlere münafık dediğini biliyordum.

Eve döndüğümde annem yenilenen eşyaların tozunu alıyor, ninem uyukluyor, Roger ile Jorin TV izliyordu. Annem, "Neredeydin?" dedi ölgün bir sesle. "Eski mahalleden" der demez ninem gözünü açtı, "Rüya gördüm, hapishaneler boşalıyor, dağdakiler iniyordu!" dedi. Annem,

"Daha bu hamur çok su kaldırır" dedi. Ninem bana bakıp dişlerini takırdattı, "Novin kadar olamadın, o doğru yolu buldu!". Annem, "Onun da biti kanlandı pek uğramıyor" dedi. Biti kanlanmamış, yeşillenmiş, dedim. Bir zamanlar evimizi dergâha çevirenler, sırra kadem basmışlardı, öyle ki bayramlarda bile uğramıyorlardı, hiç beklemediklerimiz ise bayramın son günü geliyorlardı. Alınan baklava tepsisi kuruyor, yapılan yemekleri kapıcıya veriyor ya da döküyorduk. Novin birinci gün, üçüncü gün dayımlar gelirdi. Dayım, babamın yüzüne bakmadan konuşurken, annem de Zerê'nin yüzüne bakmadan konuşurdu. Seslerdeki kırıklık ve dağılmışlık insanın içine işlerken öte yakadan birbirimize sesleniyorduk. Zerê kollarını kavuşturup TV'ye bakıyor, "İnsanın memleketi gibisi var mı, ha sinek ha biz!" dediğinde ninem, "İlk geldiğinde eteklerin zil çalıyordu!" diye keh keh gülüyordu. Dayım son politik olaylara dikkat çekerken, babam arazi mafyasından söz ediyor, kaşmir yeleğinden hayali tüycükleri topluyor, annem portakal kabuklarını minik minik doğruyor, suçluluk taşıyan ses tonuyla, "Epeydir okulun önündeki analarımızı ziyaret etmedik" dediğinde babam, "Öhöö öhööö" diyip, "Evet, evet, ya ya ya" diyordu.

Bir sabah kahvaltıda babam yüzüme bakmadan, "Üniversite sınavlarına hazırlanmıyorsun, işin gücün yok! Eee, ne yapacaksın?" dediğinde ninemin yüzü ışıdı, Sarê'nin bankacı oğlunu övüp durduğunda annem de "Efendi çocuk" dedi. Babamın salyangoz gibi kabuğuna çekilmesinden, annemin sessiz çığlıklarından iyice bunalıyordum. Anneme, neden yüreğimizin istasyonlarını birbirimize kapattık, dediğimde gözlerini tavana dikti, ölgün bir sesle, "Bilmem ki, bilmem ki" diye omuz çekti. "Bu kent bizi bizden alacak, lağım faresine çevirecek, temizliğe gittiğim ve hapishane önündeki günlerim ne güzel günlerdi! Ben niye böyle oldum? İçime güneş doğmuyor artık!" dedi.

Kuyumcu Ahmet'in karısı Sinem'in hangi saatlerde bekleyeceğini biliyor, kaç kez pencereden baktığını sayıyordum; pencerede taş oluyordu. İçindeki kaygıyı burnunu havaya dikerek, her gün farklı kıyafet giyerek gidermeye çalışırken anneme sezdirmeden muhtarlık yapmak istiyordu. Annem yorgunca gülümsüyor, bazen dinlemeden kafa sallıyor, onun hava ve cıvalarını yutuyor, ninem "Yine ne diyor bu dünya görmemişin kadını!" diye söylenirken annem de "Kafasında sonbahar rüzgârı esiyor" diyordu. Sinem beni gördüğünde yapmacık bir gülüşle el sallayıp duruyor, kocası arabasını park ederken kasten öksürmüş, arabasının kapısını sertçe kapatıp topuklarının üstünde dönüverirken, yüzüme gülümseyip dik dik bakıvermişti. Eski Havin miyim ben? Ciğeriniz kaç para dedim içimden. Komşunun tavuğunu kaz gören ham ve obur adamların fırıldaklarını kırmayan kadınlar, feodal şatolarda mavi sakallı vampirlere kanlarını emdirirler her gece... Babamın da sakalı maviye dönüşüyor ya da biz yenice fark ediyoruz. İnsanın gözündeki perde aralanınca gerçekleri görmeye başlıyor. Duran değil bakan hep değişiyor. Değişen ilkin bozkırın ortasına düşüyor, korkuyor, delleniyor, haykırıyor, yönünü kaybeder gibi oluyor, kum fırtınasına tutuluyor, susuz kalıyor, inliyor hayal ediyor, umut ediyor, güç diyor, ışık diyor... Sonra deli bir yağmur... İçindeki sonsuzluğu keşfeden kendi bahçesini yaratıyor, her gün özgürlüğün ağacını diken ayakta kalıyor diye yazdım defterime. Evin içinde volta atarken kâh anneme yardım edip, nişan yüzüğü parmağı gibi yaprak sararken ve de çiçekli fayansları ovarken ninem, "Hah şöyle, aklını o şeytani kitaplara yedirme, işte böyle akıllı ol kızım!" derken annemin gözleri uzaklara dalıyor, kendi kendine mırıldanıp, "Ben de ellerime taktım, ellerim fazla gelmeye başladı, nefesim kesiliyor, pencereyi açın!" diye bağırmıştı. O an haykırmak istedim, haykıramadım.

Annemin göğsü körük gibi inip kalktı, "Anam!" diye inledim, boynuna sarıldım, gözyaşını içmek istedim. Annemin geçirdiği krizler babamın suskunluğunu yumuşatmadı, sırlı bakışlarına asılı kaldım. Annem yatıştırıcı ilaçlara itiraz ediyor, "Dipsiz kuyudan çıkamıyorum, kafamın içinde cirit atıyor, benekli adamlar!" diye inliyordu.

Arkadaşların çoğu telefonlarını değiştirmiş ya da ulaşılmıyordu, kaygı bulutları içimi kemirdiğinde kendimi dışarı atıyordum atmasına da, sıkıntım dağılacağına bir hançer gibi yüreğime saplanıp kalıyordu. Dükkânın eşiğinde duran Çolak Salih, beni görünce stranlarımızın sesini yükseltiyor, "Ne yapalım ekmek parası, bazen marş, bazen de stranlarımız!" diye gülümsüyor, elini yağlı önlüğüne siliyor. Kırnav kediler Çolak Salih'in dükkânının önünde fink atarken, ay yıldızlı kolyeleriyle arabalarının arka camına bayrak yapıştıran gençler yel gibi geçiyor, köpeğini koşturan çipil gözlü cüce bize bakıp kuru bir gülme krizine tutulurken omuzları sarsılıyor, "İtlerin sonu gelecek!" dediğinde Çolak Salih'in satırı havada kalıyor, "Ne diyor bu cüce?" diye kekelediğinde cüce elini bacak arasına atıp, "Nahh!" yapıyor. Meftunelik eti alıp eve doğru seğirttim. Berber Remzi tıraş köpüğü ile aynaya "Grand Berber" yazarken Jorin gülüyor, memeleri hopluyor. Remzi'nin gözleri yuvalarından fırlıyor, baharatçı Havva küfürler savurarak yüksek sesle hesap yapıyor, oğlu Hişyar "Erkek Havva!" diye mırıldanıyor. "Gel zencefil çayı içelim" diye mırıldanıyor Havva, konuşurken dili ayrık dişine değiyor, küfürlerinin arkası ipek yumağıydı. Kapının önünde sigarasından iki, üç fırt çekip, ellerini gri önlüğünün cebine bırakıyor, "Melek kız, bana öyle bakma, küfürlerimi kurşun gibi cebimde taşımasaydım pezevenklerin küfürleri aklımı sikerdi!" diye kıkırdardı. Hişyar'a "Çay!" diye işaret etti. Zencefil çayımızı getiren Hişyar'ın gözü dışardaydı, Havva "Sevdiği bu saatte okuldan çıkıyor

da" derken, "Anamız, avradımız bilmem ne olsun, oğlumu askere gönderirsem! Babası gitti bok yoluna!" dediğinde dışarıdan bir kadın çığlığı yükseldi, Havva "Her zamanki şey işte, kapkaç çetesi, bizim oradan gelenlerin çoğu..." Çay içerken, bir avuç badem getiriyor Havva, ağzına sıkıştırırken diğerlerini avucuma bırakıyor, "Günde sekiz tane yiyin diyorlar, böylece her şeyimizi belliyorlar!" Havva'nın sesi kırılıyor sonra, çok gülenler ve hep fıkra anlatanlar çok dertlidir, içimdeki sırları öyle bastırıyorum" diyor. Bir gazeteci para teklif etmiş, sırlarını anlat diye. Havva eliyle ağzını bastırdı, "Sen sır saklarsın, içimdekileri anlatsam rahatlayacağım!" kaşığının sapıyla oynuyor, anti depresyon ilaçlarla ayakta olduğunu söylüyor. Kapı aralığında bekleyen Hişyar, saçlarını savurarak gelen genç kızı görünce caddeye koşuyor, Havva, "Dükkânın arka kısmına geçelim" diyor. Yeni bir çay daha hazırlıyor, "Yatıştırıyor!" diye iç çekiyor. "Memleketteki kalorifer daireleri mezarlıktır" derken gözleri bir noktaya dikiliyor, susuyor. İçimi okurcasına bana bakıyor, elleri titriyor, keçiboynuzu çuvalına uzanıyor, iki keçiboynuzunu kırıp, "Pezevenk kocam hep barut kokardı, yeşil tulumunu giydiği gün, infaza gittiğini bilirdim, kan lekeleriyle dönerdi. Robot gibiydi, konuşmazdı, bir avuç ilaç içerek uyurdu. Yılbaşı tatilinde kalorifer dairesine indiğimde tanıdık nişanlı gençlerin cansız bedenlerini gördüğüm an aklımı yitirdim! Gözleri bağlı, dizüstü yere çökmüş, kafaları kan gölünün içindeydi. Emekleyerek dışarı çıktığımda, kocamın üstünde yeşil tulumu vardı, var gücüyle iki tokat attı, yerde sürükleyip, kalorifer dairesine götürdü, bu daireye açılan hangar ceset çuvalıyla doluydu ve fareler cirit atıyordu; fareler fare değil kediydi. Mahzen öyle kokuyordu ki bayılmışım. Şimdi arkam, önüm, sağım, solum o koku! Burnumu baharat çuvallarına gömüp rahatlıyorum" derken gözü kapıya kayıyor, anlarsın diye işaret ediyor, "San-

ki simitçilerin, çakmakçıların ve çöpçülerin kim olduğunu bilmiyoruz, hepsi de birbirinin ağzına tükürmüş, fazla konuşmaz kendi kendilerine mırıldanırlar" Havva kalorifer dairesini anlattıktan sonra evde kalamıyordum, ayaklarım beni onun dükkânına götürüyordu. Havva baharat koklarken ya da çıngıraklı kahkahalarla müşterilere baharat tartarken, infaz edilen nişanlı gençleri düşünüyordum, yeşil tulumlular kan gölcüğüne gömülü kafaları kaldırdığında, kendi yüzümü ve Cuma'nın yüzünü görüyordum. Bu sahneden kurtulmak için Havva'ya yardım ediyor, arabesk şarkılar dinliyordum. Havva'nın nasıl böyle ayakta kaldığına şaşıyordum.

İçimdeki korkunun nehri kabarıyordu, çaresizliğimi elle tutarcasına varlığımın yükünü sırtımda hissediyor, sürüklenen ayaklarımı garipsiyorum... Kentin telaşlı uğultusu, helezoni rüzgâr caka satıyor, bacaklarım odunlaşıyor, gözlerim seğiriyor, yüreğimin sıkıntısı cıva gibi, söküp atamıyorum, bana çarpıp "Pardon!" diyenlere avazım çıktığı kadar bağırmak isterken, kibarca gülümsüyorum, oysa sıkıntı cıvalarımı avuç dolusu yüzlerine fırlatmak istediğimden utanıyorum. Köy ekmeği satan fırına gidip döndüğümde, Havva'nın sırtı cama dönüktü, baharat çuvallarına yumulmuştu. Bir an yeşil tulumlu kocasının arkamdan geldiği sanısına kapıldım. Lastik çizmeleri dizine kadardı, tulumu kan lekesi içindeydi; celladi bakışlarını yüzüme dikti, donuk bakışları nefesimi kesti, boğulur gibi oldum. Çöp kamyonetini görünce işaret etti, arkamı döndüğümde o tanıdık simitçiyle burun buruna geldim, o da yeşil tulum giymişti, yeşilin içinde saklanan cellatlar diye inledim. Göbekli erkeklerin kravatları çenelerine değerken kadınların ince topukları parke taşlarında kırılıyordu. Çolak Salih, lekeli camın gerisinde etleri kemiklerinden ayırıyor, gözleri sokağı tarıyor, beni görünce çolak eliyle selam veriyor, berber Remzi havlusunu kap-

tığı gibi çırpmaya başlıyor, gözü Jorin'i arıyor, "Havluları iyi kurut ha!!" değimde, "olur olur!" dedi. Ekmeğin topuğunu koparıp, ağzıma attığımda Roger "Abla!" diye seslendi. "Ne bu lan!" dedim. Kulağındaki walkmani çıkarıp, jöleli saçlarını sıvazladı, ayağıyla tempo tutup, "Moda abla Moda" deyip, öğrenci evini işaret etti, Berfin'in orada olduğunu, sonra bize geleceğini söyledi. Farkında olmadan ekmeğin yarısını yemiştim. Meraklandım, ayaklarım eve gitmek istemedi, Roger'in yanağından makas alıp, "Bir koşu gidip çağır" dedim. Roger topuklarını kıçına değdirerek, "Emrin olur!" dedi. Binanın önünde beklerken Sinem'in kocası, montunu tek parmağıyla omzuna asıp ıslık çalarak önümden geçtiğinde Sinem balkondan bize bakıyordu. "Baston korkuluğu kadın!" dedim içimden. Roger, Michel Jakson gibi sekerek yanıma geldi, dayı kızının sonra geleceğini, çiğköfte yoğurduklarını söyledi.

Annem dolapların içini dökmüş, pılı pırtı ile uğraşıyordu. İçimizdeki acı buluşmuş bir ırmak olmuştu. "Anne!" diye seslendiğimde duymadı, kendi kendine mırıldanıyordu. "Her gün bu dolapların içinde ne arıyorsun?" dediğimde, omzunun üstünden boş gözlerle bana baktı, "Kendimi arıyorum" dedi. Ninem yanı başımıza dikildi, "Cinler ananın da aklına işedi, besmelesiz yaşayan iflah olmaz!" dedi. Babam bir gölge gibi geldi, suskunluğu gittikçe büyüyordu. Annem kürdanla dişlerini kanatırcasına kazıyor, kanlı tükürüğünü, çiçeğin köküne tükürüyor, babam göz altından ona bakıyor, bacak bacak üstüne atıp televizyon kanallarını tarıyor, "cık cık" yapıp döviz piyasası altüst oldu derken, annem atmaca gibi soluyor, "Kimi sırtında çocuğunun cenazesini taşıyor, kimisi de dövizle cebini dolduruyor" diyor. Babamın dişleri gıcırdıyor, odasına seğirtiyor. Annemin gözleri doluyor. "Babanın aklı da yüreği de başka yerde" diyor. Kuru bir gülme krizine tutuluyor, "Nedense külotları sakız gibi" diyor, annemin

mırıltısında, terk edilmiş, istenmeyen bir kadının acısı soluyordu. Annem yüzünü benden saklıyor, görüntüsü aynaya yansıyor, gözleri nemli, sarkık yanaklarını yukarıya doğru çekiştiriyor. "Çükler de yaşlanır, çükler de yaşlanır, çükler de yaşlanır" diye söyleniyor. O gün tam yatmaya hazırlanıyordum ki Berfin'den telefon mesajı aldım, kapıdayım, diyordu. Kapıyı açtım, "İyi de bu geç saate kadar neredeydin?" dedim. Berfin'in gözleri parlıyordu, "Âşığım" dedi. Çantasından birkaç kitap çıkardı, "Seni boşuna sevmiyorum, senin yolundayım" dedi. "Dur, ne bu böyle heyecan, kim bu adam?" dedim. "Kim olacak, yıllar önce Konya'ya sürülmüş bir aile, onlardan çok şey öğreniyorum" dedi. Fotoğrafını gösterdi. Elinde megafonla alanlarda bildiri okuyan yakışıklı bir genç, "Bak sen" dediğimde, Berfin'in sesine güvensizlik çöktü, "O üniversiteli, ben ise..." derken, "Çok okuyup, bu açığı kapatacağım" dedi. Ninem bastonu yere vurdu, "Elektriği kapatın, kesin şu pıspıslarınızı yatamıyorum, oğlumun beli kırılıyor para kazanmak kolay mı zilliler!" diye söylendi. Işığı kapatıp, yan yana uzandık. Ay ışığı Berfin'in yüzünde kırılırken, biz ev aldıktan sonra annesinin deliye döndüğünü, kuvvetli banyo istediğini, babasının başının etini yediğini söylerken, "İki kuruş kazansam da kurtulsam bunlardan, rahatlıkla evden dışarıya çıkamıyorum, Saniye sandaliyenin kızı büyük bir iş merkezinde patroniçe olmuş, gitsem de yüzüme bakmaz biliyorum, babası o ünlü caddede kapıcı olur olmaz füze gibi yükseldiler" dedi. "Kafası ve dışı cilalandı o kadar; değişmek öyle kolay değil" dedim. Berfin yatağa kaykıldı, "Aşk, aşk!" diye mırıldandı. "Seninkinden haber yok mu?" dediğinde sustum. Berfin art arda gelen mesajları okuyunca, pencereye yöneldi, "Benimki balkonda" dedi. İnce uzun bir karartı balkonun korkuluğuna dayanmış, sigara içiyordu. "Nerede tanıştınız?" dedim. "Durakta, boynunda-

ki kefiye dikkatimi çekti, sonraki günler dinlediği şarkılar... Öyle güzel bakıyordu ki, başım döndü. Sinemaya, kitapçıya gittik..." dedi, Berfin'in sevdası içimi ısıttı. Cuma'yı düşündüm, söğüt ağacının gerisinden yüzünü seçiyorum, omzuna bir yavru ceylan zıplıyor, bana bakıp poz veriyor, sonra yüzü Cudi'nin yüzü oluyor, yemyeşil krater gölünde yüzüyor, göle sarkan ağaçtan elmalar düşüyor, gölden gümüşi bir balıklar fırlıyor, elmaları topluyorum. Cudi gölden çıktığında Cuma oluyor, ceylanlar kulaklarını dikip doğayı dinliyor, krater gölünün çevresini turluyoruz, renkli kuşumun binlercesi göğe ağıyor, sonra amcalarım ormanın uğultusunu yararak geliyor, analar savaş tanrısının yorulduğunu, yaşlandığını söylediğinde, bin bir renk ve ses birbirine karışıyor. İşte böyle düşüncelerle gevşediğimde dalıncıma rambo kılıklı adamlar yel gibi girip, metalik sesleriyle darmadağın ediyor, uykumu yutuveriyorlar. Bunlar yetmiyormuş gibi, gözümü açar açmaz bu kez Havva'nın kocası yeşil tulumuyla karşıma dikiliyor, lastik çizmeleriyle odanın içinde gidip geliyor, gözümü gözüne dikiyor, dişlerimi gıcırdatıyor, "Çizmeli kara cellat!" diye yüzüne tükürüyorum, tükürdükçe sıkıntı cıvalarım dökülüyor, oda cıvayla doluyor, "Bir sen eksiktin tulumlu cellat!" diye bağırıyorum ya da bağırdığımı sanıyorum.

Ninemin horultusunu içime çekersem uyurum sandım, sonra Jorin'in odasına süzüldüm. Bilgisayar başındaydı, tınmadı, tuhaf bir bakış fırlattı, "Ölü gibisin" deyip ağzına cips tepiştirdi. Yere çöktüm, başımı dizine yasladım. "Bak abacığım Cudi'nin hikâyesini biliyorsun değil mi?" dediğimde, elleriyle kulaklarını kapatıp, "Biliyorum, biliyorum!" diye inledi. Ben ona bak dedikçe, o da sen bana bak dedi. Gerisin geriye odama döndüğümde, Berfin pencerenin önünde mesajlaşıyordu. Ninem yarı uykulu sesiyle, "Cinlerin kıçını mı dişledi" dedi.

Babamın öksürüğünde yabancılık vardı, iş ararken ki sevgi dolu gözlerini, anneme yürekten seslenişini, cezaevinin çevresini turlarken görülmüştür mektuplarını okurkenki değer duygumuzu ve umudumuzu özlüyorum... Berfin erkence işe gitmişti, babam lacivert takımlarının içinde kasabalı belediye başkanı gibi koltuğa kaykılmış haberleri izliyordu; bu benim babam mı diyordum içimden. Yüzük taşımayan boğumlu eli cüzdanına gidiyor, usulca masaya para bırakırken, bakışlarını kaçırıyor, "Dayından ne haber? Kaç kez aradım yanımda çalış diye, adam akraba akreptir" diye düşünüyor dedi. Annem elinde toz bezi, ortalıkta dolanıp duruyor, "Kahvaltı!" diye sesleniyor. Babamın gözleri kırpışıyor, çay bardağını kırarcasına karıştırıyor, işaretparmağıyla kaşığı sıkıca bastırıyor, höpürdeterek içiyor, ağzındaki lokmayı yutmadan konuşuyor, "Her köşeden beslenen savaş mafyası kolayca temizlenmez!" diyor. Annem kapı aralığından solgun yüzüyle ona bakıyor. "Yürekteki mafyalar" diye mırıldandığında babamın yüzü buruşuyor, fiyakalı çantasını alıp seğirtiyor. Roger uykulu gözlerle sırnaşıyor, "Derslerin ne âlemde?" derken avcuna para sıkıştırıyor. Annem toz bezini fırlatıp, kuru bir gülme krizine tutuluyor "Para para para..." diye söyleniyor. Ninem bastonunu yere vuruyor, "Oğlumun başına bir şey gelirse, karışmam! Arkasından söylenip durma!" derken buruşuk ağzı titredi, bastonuyla bacağımı dürttü, "Oğlum olmazsa görürüm götünüzü!" dedi. Sonra burnunu eteğine sildi. Annem, "Bak önünde peçete var" dediğinde ninem çatlak sesiyle bağırdı, "Taşla kıçını sildiğin günleri ne çabuk unuttun, babanın evinde peçete mi vardı?" Annemin nevri döndü, "Bak kocakarı otur oturduğun yerde, çek ağzının fermuarını!" dedi. Anne diye seslendim, duymuyordu, makineli tüfek gibi konuşuyordu. Sararmış yüzüne, titreyen dudaklarına baktım, kendinde değildi. Onu ilk kez böy-

le görüyordum. Kendine güvenen, o şakacı hali, bu kentin kuduruk, sinsi rüzgârına yenilmişti. Ninem susmuyordu. "İmansızlar, benim aslan gibi iki oğlum ölüme giderken sizin aile kaçakçılık yapıyordu işte sonunda böyle kara kilimlere muhtaç olursunuz. Kardeşin inşaatlarda çimento yiyip çimento sıçıyor!" dediğinde annem de "Evliyken başkasına kaçan kadın, bak açtırma kutuyu söyletme kötüyü" dedi. Ninemin ağzı köpürdü, bastonuyla karnımı dürttü, "Boşu boşuna okuyan kız, bak anan ne diyor!" dedi. Sesler birbirine çarparken, ilk kez duyduklarımla şaşırıp kaldım. Ninem mutfakta amcalarıma ağıt yakarken, annem de yatağına gömüldü. Evin içinde sersem tavuklar gibi dönenip durdum. Ninem burnunu eteğine silip, "Çay, çay" diye ünledi. Aptes suyu çayına bolca şeker katıp, çatalı elinin tersiyle itti, "Şu mızrağı bir daha önüme bırakma!" dedi. Buruşuk eli, zeytine uzanırken, "Bu koca karınlı kente geleceğime, bağımdaki ufak kulübemde olsaydım, ölürsem buralarda komayın, şehitler tepesine gömün beni!" "Ninem" dedim, tereyağı yumağı ıslak gözlerinden öptüğümde, "Benim akıllı kızım, yaşlılık çok zor! Ele ayağa düşmeden... Sabaha karşı hep aynı rüyayı görüyorum: Savaşın bittiğini söylüyorlar, iki oğlum dağlardan süzülenler arasında, analara mendil sallıyorum, bir şenlik başlıyor, kırk gün kırk gece sürüyor ve biz memleketimize dönüyoruz" dedi.

Dışarıya çıktığımda derin bir oh çektim. Hava güzeldi, durduk yerde kalbim çarpıyor, kentin gürültüsü kafamda yankılanıyordu. Olağanüstü bir durum yaşanıyordu, herkes kabuğuna çekilmiş, adreslerini, telefonlarını değiştirmişti. Nereye gidecektim? Hayatta kalmanın ve cezaevine girmemenin yolu, hiç kimseyle görüşmemekti... Çolak Salih, dükkânın önünde oturmuş hesap makinesiyle uğraşırken, cüce de köpeğine kemik yediyor, bir yandan da burnunu karıştırıp, gevrekçe gü-

lüyordu, "Abla, abla nereye böyle?" diye seslendiğinde, ne diyeceğimi bilemedim ilkin, birisinin bu cüce boş değil dediği aklıma geldi, sonra birden "Köpeğinin adı ne?" dedim. Sümüğünü elinin tersiyle silip, gözlerinden yaş gelesiye güldü, dilini damağında şaklatıp, tak tak diye ses çıkardığında güldüm. "Adı yok mu?" diye yineledim. Dudağını tavuğun kıçı gibi büzdü, gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi oldu, ulurcasına "Kurt" dedi. "Haa" dediğimde, omuzları sarsılırcasına yeniden gülme krizine tutuldu, kekelercesine, 'U'nun noktaları yok ha!" dediğinde, Çolak Salih ile bakışlarımız birleşti, Çolak Salih kırık bir gülümsemeyle omuz çekti, "Ne diyeceksin sen şimdi buna?" dedi. Cücenin gözleri fıldır fıldır döndü, köpeğine, "Hadi aslanım, Nestin Dede, Ceddin Baba" diye tempo tutarak yürürken, arkasına baktı, "füüüfyyt!" diye bağırıp, "Kuyruğuna trafik lambaları renklerinden kurdeleler takacağım" dedi. Kulaklarım uğuldadı, bana fazlaymış gelen uzuvlarım mezar ayaklı askerlere dönüşüp çevremi sarıyor, nereye gideceğimi bilemiyorum. Ayaklarım ve kollarım bir yük gibi üstüme abanırken kentin gürültüsü, kara bir tren gibi bilincimin ovasında ilerliyordu. Bir iki adım attım, durdum; çantamdan bir şeyler aranıyormuş gibi yaptığımda, Berber Remzi'nin dükkânının önündeydim. Her zamanki gibi beni görür görmez, havlusunu çırparken, "Yar kokusu yar kokusu" diye mırıldandığında başım döndü, olduğum yere yığılmışım. Gözümü açtığımda, Remzi'nin dükkânındaydım. Titrek bir sesle, "Abla doktor çağırıyordum ki, Salih Ağabey burnuna kolonya bastırdı, ayıldın!" dedi. Termostan çay doldurdu, "Öğlen namazı ya, müşteri gelmez, rahat olun" dedi. "Avrupa'da kadın erkek ayrımı yokmuş! Plajlarda kadın erkek ayrımı yok da burada var işte!" dedi. Heyecanla "Babanız, geçen tıraşa geldi" derken, fısıldarcasına, "Sanki keyfimizden mi buralara geldik abla! Ölü-

rüm de korucu olmam dedi babam!" Sarımsı gözleri safça kırpıştı, elini boynundaki kolyeye attı, jöleli saçlarını sıvazladı, "Bunlar beni kurtarıyor, hele bazen 'Bir başkadır benim memleketim' şarkısını çalıyorum müşterisine göre, ekmek parası işte! Bizim oradan gelenleri beş metre öteden tanıyorum, ablamın yanında içim dışım bir, her kuşun ötüşünü bilmek iyi bu zamanda, dedim ya ekmek parası!" Terli yüzünü sildi, "Ablam bir çay daha" derken gülümsedi, "Kardeşleri de görüyorum bazen" dedi. Derdi Jorin'di. Remzi yere bakarak gülümsedi, "Ablama eve kadar eşlik edebilirim". "Yok, iyiyim" dedim, dışarıya çıktığımda ayaklarım beni Havva'nın dükkânına götürdü. Hişyar kasada, Havva da elindeki kürekle baharat çuvallarını karıştırıyordu. Havva, camın gerisinden beni görünce, elindeki kürekle "Gel!" işareti yaptı, içeri girdiğimde, Hişyar'ın yüzü buruştu, sıkıntı sinekleri onu ısırdı, mahcupça gülümsedi, "Merhaba!" dedi. Havva küreğini karabiber torbasına sapladı, dilini dişinin ayrığına değdirdi, "Gel dükkânın arkasına geçelim" Camlı bölmeye geçerken, Havva iki akide şekeriyle avurtlarını şişirdi, şekerden bana da verdi. "Annen, ninen ne yapıyor?" Evde yaşananları biliyormuş sanısına kapılıp, ne diyeceğimi şaşırdım, bir yerlerime çivi batıyormuş gibi yerimden kalktım, oturduğum yeri yokladım, "Bu sabah ninem ağaçkakan, annem de Hint horozuydu!" dedim. "Benim kayınvalideyi anlatsam annen, ninenin ayağını öper! O zır deli kadının elinden neler çektim, kışın ortasında çeşmeden su taşıdığımız yetmiyormuş gibi bir de inekler için taşıyorduk, kocam anasının korkusundan yüzüme bakmazdı, gusül aptesi aldığım gün tertemiz çamaşırları önüme yığardı, akşama kadar çamaşır yıkamaktan ellerim ezilirdi, acıyacağına bir de alay ederdi, "Anan seni pamuklara sararak mı büyüttü, kedi derisi gibi ellerin var" diye kıs kıs gülerdi. Dağ çamaşır korkusuyla gusül aptesi al-

maktan vazgeçtiğimde, bu kez aptes maptes almıyorsun, o haram ellerin diye söylenip dururdu." Havva gülme krizine tutulurken, dili dişinin ayrığında pırpır etti, "Cehennem de geberesice!" dedi, sonra ağzındaki akide şekerlerini kütürdetti, gözlerinin ıslaklığını sildi. "Bazen delleniyorum işte!" derken, ellerini önlüğünün cebine koydu, gülen yüzü donuklaştı, gözleri bir noktaya dikti, bana anlamını çözemediğim bir bakış fırlattı. Bir ses duymuşçasına baharat torbasına doğru yürüdü, baharat torbasını karıştırıp, çuvala yumuldu. Kendinden geçercesine, derince solurken, Hişyar, "Çıkıyorum!" diye seslendi.

Havva baharat torbalarının arasında gezinirken, ağzımda akide şekerinin tadı, çocukluğumun zeytin, turşu, helva ve pekmez dolu bakkalları... Pamuk şekeri, leblebi tozu... Gelincik tarlasında koştururken, leblebi tozundan sonra ıslık çalan liderimiz olurdu, her seferinde Cudi'ydi bunu başaran, sonra bir ağaç kovuğunda öğretti nasıl başardığını: Dilini katlayıp, parmağını dilinin orta çizgisine bastırıp, kuş gibi öterken, kuşlar nasıl da üşüşürdü... Akide şekerimi kütürdetirken, dükkânın kapısı aralandı, içeriye giren yeşil tulumlu adamdı ve başında kirli bir yün şapka vardı, bir iki adım attı, kulağının arkasındaki sigarayı aldı ağzına sıkıştırdı; adamın gözleri ince bir çizgi gibiydi, patates iriliğinde siyah noktacıklı burnu vardı. Cebinde bir şeyler aranır gibi yaptı, elindeki kara torbayı yere bıraktı, kapının "Açık" etiketini ters çevirdi, avurtlarını şişirip, parmaklarının üzerinde yükseldi, eldivenlerini montunun cebinden çıkarıp taktı, bir iki adım atıp bana doğru geldiğinde, boğazım kurudu, raflar ve baharat torbaları çevremde döndü, "Havva, Havva Abla!" diye seslendiğimde, Havva'nın "Ambardayım!" diyen boğuk sesini duydum. Yeşil tulumlu, patates burunlu adam, gözlerini kısarak bana baktığında bakışlarımı kaçırdım,

adam eldivenlerini çıkardı, kirli tulumunun cebine yarımca tıkıştırdı, eldiven eşek kulağı gibi sarktı, "Deli mi ne!" dedim içimden. Sırtımı dönüp çay paketlerini düzeltmeye başladım, sonra arkama bakmadan, "Buyurun, bir şey mi istediniz?" dedim. Adam üç kez öksürdü, "Naftalin!" dedi. Bedenim uyuştu, çay paketleri önüme yığıldığında, adam yeniden "Naftalin!" diye ünledi. Havva'ya seslendiğimde adam yarımca dönüp baktı, cebindeki eldivenin tekiyle, poşetten sızan ıslaklığı siliyordu. Ambara inmenin sırası mıydı Havva diye mırıldandım. Adam poşeti bacaklarının arasına aldı, eldiveni nereye bırakacağını bilemedi, tulumunun göğüs cebine bıraktı, siyah ağır torbayı ayağıyla iterken, saatine baktı, "Mesir macunu!" dedi. Gözüm ayaklarıyla ittirdiği torbadaydı, bir paket naftalin çıkardığımda fısıldarcasına "Beş kilo olsun!" dedi, sonra bir elini burun deliğine, bir elini cebine bıraktı, burnunun kılını koparıp üfledi, tezgâhın arkasındaki naftalin torbasını gördü, "İşim var, ne öyle baston korkuluğu gibi" diye mırıldandığında, torbasından sızan pıhtılaşmış kanı gördüm, o an Cudi'nin ciğerini görür gibi oldum, nasıl olduğunu bilemediğim bir güçle kuş gibi fırladım, kasadaki makası aldım, adamın boğazına sapladım, kanı patlayan şampanya gibi üstüme sıçradı. "Yeşil tulumlu katil!" dedim. Adam kesikçe mırıldandı, siyah ağır torbaya sarıldı, olduğum yere mıhlandım, adım atamıyordum. Adam torbasına yumulmuş, hırıldarken, Havva geldi, "Kapı arkasında namaz kılmanın sırası mı?" dedi. Elimdeki makasa sonra yerdeki kana baktı, "İyi yaptın, sen yapmasaydın ben yapardım" dedi. Torbaya yumulmuş yüzünü kaldırdı, "Ayak takımından, kocamın ruh ikizi!" dedi. Sonra baharat torbasını koklayarak kapının önüne çıkıp bir sigara yaktı. Gözüm siyah poşette yumulan yeşil tulumludaydı, kaskatıydım, güçlükle bir iki adım attım, duyulur duyulmaz bir sesle, "Ne yapacağız

bu yeşil tulumluyu?" dedim. Havva sigara dumanını ağzında ezerek üfledi, "Ne tulumlusu?" dedi. "O iri patates burunlu, poşetinden kan damlayan adam" dediğimde, Havva kıs kıs güldü, "İzlediğin filimden mi?" dedi. Kolumu çimdikledim, "Demin kocamın benzeri dedin ya!" dediğimde dolgun yanakları gerildi, izmariti ayağıyla ezdi, "Sen bu gece iyi uyumamışsın herhalde!" dediğinde kafam iğneciklendi, boğazım kurudu, kapının arkasına baktım, bir çuval siyah yaprak çay vardı.

Dükkândan çıktığımda, Havva baharat torbasını burnuna bastırıp, "Yardımcı lazım, gel çalış diyeceğim de, okumuş kızsın, canın istediğinde gel, dükkân senin!" dedi, sonra dili dişinin aralığında yaprak gibi titredi, "Yeşil tulumluların canı cehenneme!" dedi. Kırıkça güldüm, "Yeşil tulumluların düşmanıyım!" dedim. Havva gevrekçe güldüğünde yüreğimi kartopu gibi sıkıştırıyordu birileri... Sanki kutuplardaydım; sonsuz beyazlıkta bir başınayım, kara kukuletalı adamlar hep bir ağızdan gülerken çığ kopuyor, dev bir kartopu yuvarlanıyor ve ben kaçıyorum, köreşeli beyazlık, ayaklarımı ve ellerimi kanatıyor. Her yanım kartopu! Sonsuz beyazlık gözümü alıyor, var gücümle bağırınca renkli kuşum, başucumda süzülüyor, rengârenk dev kanatları kartopunu dağıtıyor, kukuletalı adamları yel gibi savuruyor, Güneş yükselince kukuletalılar titremeye başlıyor, kara noktacıklara dönüşüp, pisliklerini karla örtüyorlar. "Hey tarlada mı yürüyorsun?" sesiyle irkildiğimde, caddenin ortasındayım; hangi yöne gideceğimi şaşırdım, minibüs şoförü başını pencereden çıkarıp, "Sudan çıkmış balık gibisin be yavrum!" dediğinde, "Senin o bıyığın ulan!" dedim. Karşı kaldırıma geçtiğimde, cüce, köpeğinin tasmasını şakırdatarak gülümsüyordu, bana doğru geldi, "Abla köpeğime trafik lambalarını öğretiyorum" derken kuru bir gülme krizine tutuldu. Nereye gidiyorsam bu cüce karşıma çı-

kıyor... Karşısında durdum, düğme ağzını büzerek, ıslık çalmaya başladı, sırtını döndü, omuzları titriyordu. "Ne o birinin kıçı mı açıkta?" dedim. Islak gözlerini silerek, "Bilmem ki gülüyorum işte!" dedi, sonra ciddileşti. "Sizin kentiniz birinci lige yükseldi" dedi. Başım ve kulaklarım arı kovanıydı. Eve gitmek istemiyordum. Yeni bir dernek açılmadan arkadaşlarla bir araya gelmemiz mümkün değildi. Otobüse atladım, arka koltuğa sıvıştım, hiçlik duygusu içimde seksek oynuyordu. Başımı cama dayadım, kıpık gözlerle gelenlere baktım, el ele tutuşan sevgililer gördüğümde yüreğim dağlanıyor, bakışlarımı kaçırıyor, Cuma diye inliyordum, öyle inledim ki, yanımda duran çember sakallı adam bana ters ters baktı. Dişlerim gıcırdadı, "Benim Cuma'm başka!" diye mırıldandım. Adam kırçıl sakalını sıvazladı, dudakları kıpırdadı, "Sen aklımızı fikrimiz koru yarabbi!" dedi. Gençler şakalaşıyor, ritmik bir şekilde başlarını sallarken, orta yaşlılar boş gözlerle uzaklara bakıyordu. Ağız dolusu gülenleri garipsiyor, hatta ağızlarına elimin tersiyle vurmak, dudaklarını dikmek istiyordum. İşte böyle! Canımı sıkan yüzler ve sesler bana çuvaldız gibi battığında, "Haahaa haahaa güleceğinize, gözünüzü dört açın, dört açın! Uyku tasmasından kurtulun kurtulun! diyordum. Acının labirentinde dolaşıp dururken, bir yanım Ağrı Dağı oluyor, öte yanım Fırat ve Dicle... Acının üstesinden gelip, onu satranç oyununa çevirirsen, Ağrı Dağı'na ulaşabilir, sonra "Verimli Hilal'e" ulaşabilirsin dedi içimdeki ses. Asıl mesele oraya ulaşabilmek işte, dedim.

Cuma ile en son buluştuğumuz ıssız sahile gittim. Deniz kâğıt gibiydi; balıkçılar puslu güneşin ötesinde usta bir ressamın tuvalinde kımıldarcasına yaylanıyor, gözlerim maviliği doyasıya içmek istiyordu. Bir gemi sonsuz mavilikte ilerliyor, albatroslarla yarışıyor, sonsuzluk... Gemiye bindiğime pişman oluyorum. Dönersen ölürsün

diyor içimdeki ses! Güneş tepemizde, köpek balıkları bir görünüp bir kayboluyor, yunuslar suları yararak ilerliyor, ıslanıyorum, tenimdeki su damlacıkları ışıyor, su damlacığında benimi görüyorum; damlacıklar düşüyor, ince bir yol oluyor ve ben nereye gideceğimi bilmezken, fırtına kopuyor yer gök yarılıp birleşiyor. Bir düşten uyanmışçasına okyanusun ortasında ilerliyorum, koyu derinlik ürkütüyor, yüzmekten vazgeçiyorum. Kukuletalı adamlar beni koyu derinliğe çekiyorlar, teslim olmak istediğimde Ağrı Dağı dikiliyor karşıma, eteklerinde kardelenler, sarı, kırmızı, yeşil laleler... Tam tepemdeki güneşin sıcaklığıyla kavruluyorum, uçan balık fırtınası, büyük balıklar gümüş yay gibi güneşe doğru sıçrıyorlar... Yüzmeyi bırakırsam köpek balıklarına yem olacağım, batıp çıkıyorum, koyu derinlik ürkütüyor, renkli balık sürüsü çevremi sarınca diriliyorum. Yüzmeye devam edersem karaya ulaşabilir, Ağrı Dağı'na çıkabilirim. Bunu biliyorum. Denizin tuzu, karaya çarpan büyük balıklar ve güneş...

Sahildeki ayak izlerini takip ediyorum, koca ayak izi yeşil tulumlu adamı anımsatıyor, gereğinden büyük her şey yok edicidir diye düşünüp, koca ayak izini darmadağın ediyorum. Sonra hemen yanı başında ne büyük ne de küçük ayak izini ayağımla kıyaslıyorum. Cinsiyetsiz ayak izinin çukurluğuna, denizin gelgitleriyle su doluyor, topuk kısmında minik balıklar çırpınıyor, "İnsan, insan!" diye mırıldanırken, balıkçılar sesleniyor, ekmek arası balık yiyorlar, "Gel, ablam" diyorlar. O an açlığımı hissediyor, yutkunuyorum. Denizle ve dağla sevişenler özgürlüğün gerçek guruları... Cuma'yı sormuyorlar, biliyorlar. "Hayat be ablam, insan istediği gibi yaşamalı! Deniz olmazsa ölürüz, ruhumuz balık bizim! Hiçbir balık birbirine benzemez, çok yüce bir kâinat!" diyor Yahya. Dursun ıslık çalıyor, "Denizin kokusu içime işlemezse, gözlerim yaka-

mozların pırıltına doymazsa ölürüm!" diyor. Yarım somunu bir çırpıda yerken, Yahya gülümsüyor, "Bir daha ister misin yiğenim?" diyor. Zekeriya bir türkü tutturuyor, "Yârim İstanbul'u mesken mi tuttun, gördün güzelleri beni unuttun..." Yahya, elime çay tutuşturuyor, "Bak bu maviliğe, bir gün gelecek yeter ki yaşasın, o günler geldiğinde hep birlikte halay çekeriz horonda teperiz" diyor. Çayın sıcaklığı ve Yahya'nın sözleri içimi ısıtıyor, ip kürsüsünü alıp karşıma oturuyor, çayını büyük yudumlarla höpürdetiyor, Yahya'nın siyah çizmeli ayaklarına bakıyorum, üzüm salkımı küçük balıklar... Yahya'ya "Gitmek kolay mı?" dediğinde, "Kuş uçurtmuyorlar, dün gelseydin karaya vuran cesetler..." diye yutkundu. Martı çığlıkları yüreğimin acısını daha çok kanattı. "Ah Cuma!" diye inledim. Balıkçılarla vedalaşıp "Başka bir güne!" dedim. Gözlerimi kapadım, sahilde yürürken dalgaların ritmik sesi yüreğimin acısına bir bıçak gibi değip geçerken, irin toplamış yüreğimi gördüm, o an elimi yüreğime bastırıp olduğum yere çöktüm, sonra kafeste keklik oldum, kafesin dışına asılı irinli yüreği gagalamak için çırpındım; ben çırpındıkça yüreğim uzaklaşıyor, irini çoğalıyordu. Ah tutsaklığım, hiçliğim, sevdam... Dalgaların üstündeydim ve ben gebeyim, sancı çekiyorum, sonsuz mavilik sarıp sarmalıyor beni, sabrın stranını söylerken avutuyor. Yüreğimin acısı hafiflediğinde yedi renkli aydınlığı görüyorum. Kıyıdaki yaralı yüreğim halelenirken keklik kafesi açmayı başarıyor, ani bir hamleyle irinli yüreğime dalış yapıyor, irin çeşme gibi akıyor, o an rahatlıyorum. Keklik devleşiyor, kırmızı gagası daha çok büyüyor, kaleme dönüşüyor, "Benim mürekkebim deniz!" diyor, denizin üstünden bana doğru süzülüyor. Kafamı gagaladığında kanatlanıyor hafifliyorum. Ben bu hafiflik içinde iyot kokusunu içime çekerken martı çığlıklarını düşsel bir tülün ardında şiirin dizelerine nakşetmeye çalışırken,

kuru bir gülme krizi ile irkiliveriyorum. Arkamı dönmeden sesi tanıdım; cücenin sesiydi, yanılmamıştım. Bir sanrı mı dedim ilkin, denizin suyunu avuçladım, yüzümü yıkar gibi yaptım. Cüce köpeğine komutlar veriyor, öte yandan, gözlerinden yaş gelesiye gülüyordu. Çizgi filmlerden fırlayan arsız bir büyücü gibiydi. Boğulurcasına gülüyor, zıplayan köpeğinin başını okşuyor, "Dünya ne kadar küçük değil mi abla?" derken, eliyle minnacık diye yineliyordu.

Denizin ritmik homurtusu kulaklarımı doldururken, boşlukta gibiydim. Cüce, düğme dudaklarını büzdü, topaç gibi fırdöndü, pabucunun ucuyla su dolu ayak izlerinin çevresini çevreliyor, topuk çukurluğundaki minik balıkları işaret ediyor, "Büyük balıklar, küçük balıkları yer mi sence?" derken, yüzüne sıçrayan damlacıkları siliyor. Islanan omuzlarım ve iyot kokusu Cuma'nın yokluğunu anımsatıyor. Burnumun direği sızlıyor, yutkunuyorum, öfkemi cüceden almak istiyorum bir an, onu yere atıp göğsüne çökmek, gözleri yuvalarından fırlayana dek boğazını sıkma isteğiyle doluyorum. Çevreme bakınıyorum, sahildeki kahvede balıkçılar görünmüyor. Cüce elindeki frizbiyi fırlatıp gülme krizi içinde köpeğine, "Hadi yakala, koş, kan kırmızı al bayrağı!" diye komut verdiğinde, köpek bir panter gibi fırlıyor, işte tam o anda içimdeki ses cücenin üstüne atlıyor, cücenin küçücük bedenine çöküyorum hırıltılar içinde, "Ben iyi saatte olsunlardanım" derken, sarımsak kokulu soluğu yüzümü yalıyor. Boynunu sıkıyorum, sıkarken Cudi'nin ciğerini düşünüyorum. Gözleri yuvalarından fırlıyor, "Yalancı sahtekâr, iyi saatte iyi saatte" sözcükleri ağzımda çürüyor. Göğsünden kalkıp, "Ah cüce, işte böyle!" diye söylenip var gücümle kayalıklara doğru koşmaya başladım. Tepeye geldiğimde soluklandım, dönüp baktığımda köpek, cücenin başında uluyordu.

Hangi yöne gideceğimi bilemedim, yere çakılı demir kazık gibiydim. Deniz gelin havasını çoktan unutmuştu ya, köpüklü dalgalarıyla beni işaret edercesine homurdanıyor, martılar tepemde dönenip duruyordu. Boğazım kurudu, her yanımı ateş bastı, kafam boşaldı. Ağır bir yük gemisi beliriyor, gökyüzünü kaplayan koca bir el gemideki yükü bir çırpıda sırtıma yüklüyor ve ben bir noktacığa dönüşüyorum ama yok olmuyorum. Kıvıl kıvıl karıncaların içinde debelenirken karanlık balonunu şişirdi ve ben seke seke evimizin sokağına ulaştığımda mezar ayaklılar etten bir şerit oluşturmuştu, kerpeten bacaklı şeflerinin haydarı, katırın şeyi gibi sallanıyordu. "Kerpeten bacaklı katiller eşeğe kurban ederim sizi" dedim içimden. Büfeciden bir şişe su aldım, bir solukta tepeme diktim, "Ne olursa olsun anasını satayım!" dedim. Plastik şişeden hırsımı almaya çalışıyordum ki Jorin "Abacığım!" dedi. Gözlerindeki korku kıvılcımı yüreğime işledi. Nefes nefeseydi. "Gel yürüyelim" dedim, kalabalığa daldığımızda, kekeme bir kuşa dönüşmüştü. Berfin'in bir haltlar işlediğini, dayımların evinin basıldığını, dayımı gözaltına aldıklarını, sonra evimizin de basıldığını söylediğinde aklıma cüce geldi, ürperdim. Jorin leblebi tozu yutmuş gibi konuşuyordu, "Abacığım babam bir mektup verdi, bir de para" dedi. "Gel şu pastaneye girelim" dedim. Jorin tüyleri diken diken olmuş çizgi film kahramanı gibiydi. Kırıkça gülümsemeye çalıştı, çatlak dudakları gerildi, "Korkmuyorum" diye inledi. Bize sırıtan garsondan şüphelendim. Yüzüne bakıp, "Öyle dik dik bakma, cürmün kadar yer yakarsın" diye söylendim, sonra "Öhöö öhöö" dedim, kibarca "Kaymaklı ayva tatlısı efendim!" dediğimde, Jorin kikirdedi. Babamın mektubunu okuyup parayı aldıktan sonra, Jorin'e sıkıca sarıldım, "Sakın kendini unutma, unutursan ölürsün" dedim. Bir iki adım atıp Jorin'e baktığımda montunun kolunu ağızıyla sündürüyor,

zayıf bedeni hıçkırıkla sarsılıyordu. Osmanlı'nın kazığı yüreğimden göğe yükseldi. Sesimi bastırdıkça acım sessiz bombalara dönüşüyordu. Her şeyimizi kuruttu, yuttu bizi bizden alanlar... Ve ben boşlukta bir sarkaç gibiydim. Ezberimdeki adresleri düşündüm; gidemezdim ki... Herkes birbirinden şüphelenirken sağ kalmanın yolu bir köşeye çekilmek ya da dağlara koşmaktı... İçimde tik tak eden ses, "Peeh peeh! Köşeye çekilmekle sağ kalınacağını mı sanıyorsun?" dediğinde, "Öyle bir yook yoook!" dedim ki herkes dönüp baktı, kaçışıp gülüştü, "Tırlatmış bu!" dediklerinde bu kez gülme krizine tutuldum. Kentin gürültüsü kahkahalarımı yutuyor muydu bilemiyorum, akşam karanlığında yanımdan kayıp geçenlerden, bir iki kişi "Biraz da bize versene, gülüşünü sevsinler" dediklerinde, "Yuh yuuh! Her şeyimize göz koyuyorsunuz!" dedim, sonra ıssız yolda kendime geldiğimde, tazı gibi koştuğumu anladım. Otobüs acentasının nerede olduğunu bildiğim halde, bir değil tam üç kişiye sordum, bilmiyormuşum sanısını söküp atamıyorum işte! Acenteye geldiğimde çiroz bir delikanlı burnunu karıştırıyor, diğer eli bilgisayar faresinde geziniyordu. Beni görünce "Evet, bayan" dedi. Burnunu karıştırdığı eline takılıp kaldım, "Pis sümüklü!" dedim. "Ne dedin bayan?" diye yineleyince, "Giresun'a bilet var mı?" dedim. Yine burnunu karıştırarak "Var, var" dedi. "Bak beyefendi" dedim, "Eğer burnunuzu karıştırmaya devam ederseniz, bilet milet almam" dedim. Çiroz genç kızardı, "Haklısınız bayan, patron geliyor, onun yanında bir şey demeyin" dedi. Yampiri yampiri yürüyen patron fiyat biçici gözlerle bana baktığında, katır şeflerle bağlantısı mı var diye ürktüm. Patronun kaşları oynadı, "İki saat sonra arka koltukta var" dedi. Biletimi aldım, patron "Cık cık" yapıp esnerken, ağzı kuyu gibi açıldı, paslı dişleri göründü, "Tansiyon hep esnetiyor" derken, "Daha iki saat var, çıkıp gezebilirsiniz"

diye mırıldandı. "Sana ne!" dedim içimden, sonra güldüm, "Ben hep vantrolog gibi konuşuyorum da" dedim. İyi ki patron duymadı, bazen istediğim sözcükler bilincimin o karanlık odasından fırlayıp dilimin kaydırağından çöplüğe bazen de güzel bahçeye fırlıyor. Salonun en içerlek köşesine çekildim, sırtımı patrona çevirdim, şimdi kıçıma bakar bu şiş göbek diye düşünürken, gözümü karanlığa diktim; karanlığın ötesinden göz kırpan ışıklar korku çubuklarına dönüştü, dans eden çubuklar üstüme üstüme gelirken derin bir boşluğa düştüm; Cudi'nin sesi kulaklarımda yankılandı, akbabalar üşüştü, demir kanatlı kartallar camı gagalarken patronun kesik gülüşlerini duyuyordum. Akbabalar içeriye girdiğinde patron bir avuç et parçası savurdu, yanımdan geçerken koca göbeği oynadı, "Yalnız yiyenin gözü oyulur, aklı olanlar bölüşerek büyür" dedi. Akbabalar alanı terk ederken patron, "Çay ister misiniz?" diye seslendiğinde arkada kalan topal akbabanın nasıl uçacağını düşünüyordum. Demir kanatlı kartallar bir çırpıda eti bölüşüverdiler. Kesik gülüşlerini uzunca esneyişler bölerken uykudan uyanmışçasına dikeldim, kolumu çimdikledim, topal akbabayı görür gibi oldum. Sonra camın ötesinden cüceyi gördüm, "Ulan cüceoğlu cüce sen daha ölmedin mi?" dedim. Kalktım, "Lavabo" diye mırıldandım. Patron "Rahatsız mısınız bayan?" dedi. "Yok, yok" Sizi gidi akbabalar diye mırıldandım. Tuvalete gittiğimde pancar yüzlü bir kadın alacalı yazmasıyla burnunu kapatmış "Abooov bu nasıl İstanbul'muş!" dediğinde kusmaya başladım. Salona geçtiğimizde oturacak yer yoktu neredeyse, peştemallı kadın kocasına "Neydi öyle abooov İstanbul'muş!" diye kıkırdıyordu. Çiroz muavin "Yolcular kalmasın!" diye ünlediğinde yazgıma başkaldıran ruhumun, bedenimin uyumsuz ve vahşi tarlasından ayrık otlarını topladığını, güneşin içimi ısıttığını düşünüyordum.

Başımı otobüsün camına dayadığımda yanımda oturan yaşlı teyzenin gözlerini kapayarak tespih çekişine sevindim. Gülyağı kokuyordu. Çantamı karıştırıp, yeniden babamın mektubuna göz attığımda teyze lambama baktı, iyi ki ikimiz tombalak değiliz diye mırıldandı. Babam mektupta Giresun'da sürgünde olan Cemşid Bozkıroğlu'na telefon açmadan verilen adrese gitmemi tembihlemişti.

Otobüs yolculukları beni benden alır, inceden inceye sızlar yüreğim. Karanlığın ötesinde boynunda kefiyeleriyle silahlı atlıları görüyorum, atları şaha kalkıyor, ay ışığında namluları ışıldıyor, Cuma'yı arıyor gözlerim, atlılar bir görünüp bir kayboluyorlar. Sonra kadın atlılar geliyor, zılgıtları yeri göğü inletiyor, toz bulutunda kayboluyor, nereye gideceğimi bilemiyorum. Turnayı gözünden vuran, kadın savaşçıların arkasından koşunca, ılık bir dağ yeliyle birlikte, şafak söküyor, kadın savaşçılar Afrodit gibi gülümsüyor, meyankökü şerbetiyle

"Noş!"* diye haykırırken, dev bir tahterevalli ritmik bir şekilde sallanıyor, tahterevallinin ortasındaki platformda Mem û Zin destanı okunuyordu. Başım otobüsün camında tempo tutarken, teyzenin çok şükürlü la ilahe illallah mırıltısı kulağımı ısırıyor. Neskafe kokusuyla okul kantinine ve derneğe gidiyorum, kolonya kokusuyla da tuvalete ve bayramlara... Şafak yükselirken teyzenin takma dişi takırdıyor, hım hımlı bir sesle çikolata yerken, kasten öksürüyor, beni uyardığını biliyorum. Gözlerimi araladığımda Karadeniz koyu lacivertliğiyle uslu bir dev gibiydi. Çikolata kokusuyla babaannem dikiliyor karşıma, "Tüüh tüüh içkili meretten zıkkımlanıyorsunuz" diye sopa sallıyor. Teyze çikolatadan uzatıyor, "Hasta mısın yiğenim? Cuma, Cuma diye inledin" diyor. Sonra kıs kıs güldü bir de cüceniz mi var sizin? dediğinde ödüm ağzıma geldi,

* Kürtçede şerefe demek.

cin gibi oldum. "Rüyalar işte!" deyip, çikolatan alıp ağzıma tepiştirdim. Teyze plastik suyun jelatinini açamayınca "Tövbe tövbe" diyerek bana yöneldi. Eskiden yolculuklar çabuk biterdi, şimdi insanların ağzı zamklı, karınlarından mı konuşuyorlar ne dediğinde, "Öyle, öyle!" deyip, suyunu eline tutuşturdum. "Kiihh kiihh" diye güldü, "Bu dünyayı anlamadım, öte dünyada bir yerimiz olur inşallah!" dedi. Çarşamba Ovası'nı geçerken ilkin bir hafiflik ve özgürlük duygusu bir süre sonra memleketime ulaşacağım sanısıyla her yanım iğnecikleniyor, gözlerim aynılığı arıyor, avludaki traktörler, pulluklar, mavi beyaz badanalı evler, istiflenmiş omçalar, yüklü eşekler, tek katlı çatısız evler, aidiyet duygumu anımsatıyor. Lüks bakımlı evlerle birlikte koyu bir mürekkep gibi kımıldayan Karadeniz'in kıyıyı yalayan dalgaları beyaz bir tül gibi çırpınıyordu. Cuma ile en son görüştüğümüz sahil akıyor, yüreğim çarpıyor, sızlıyor... Sanki otobüsten inip sahilde koşarsam, Cuma'ya kavuşacağım hissine kapılıyorum. Cuma, sahilde doru bir atın üstünde, dalgalarla yarışıyor. At şaha kalkıyor, Cuma'nın kefiyesi uçuyor, su damlacıklarıyla kaplı kızarık yüzü ışıyor, stranı dalgaların sesini bastırıyor. Çıplak ayaklarımla kumsalda koşuyorum, rüzgâr sesimi yutuyor. Islak kefiyesini kokluyorum, "Kurban olurum ne olur beni de al!" diye bağırıyorum. Sesim martı çığlıklarında boğuluyor, Cuma'nın sesi yankılanıyor, beni atın Sterkisine atıyor, beline sıkıca sarılıyorum, ıslak sırtına başımı dayarken sonsuz maviliğin içinde erirken, Cuma'nın dudakları bedenimde... Teyze mırmır edip dururken, kahve kokusu genzime doluyor. Kaptanınız konuşuyor diyor metalik bir ses "On beş dakika sonra yeşil Giresun'dayız" diyor. Meydanda indiğimde, teyze muzipçe gülüyor, "Rabbim Cuma'na kavuştursun" dediğinde teyzenin pembe yanaklarına öpücük kondurdum. Parke taşlı meydanda denizi işaret ediyordu, annesinin adı Zübeyde, babasının adı Ali

Rıza olan ve de kargaları kovalayan kahraman! Meydan ıssızdı, uzaktan bando sesleri geliyordu. Hiçbir şey hissetmedim bir an, ne kaygı, ne korku, ne geçmiş ne de gelecek... Gözüm sürüklenen yaz yapraklarına takıldı, küçük adımlarla denizi gösteren Mustafa'nın çevresini dolandım, "Ah Kemal kargaları kovalayan Kemal, ne diyeyim sana Kemal?" diye mırıldanırken, lokanta yazılı silik bir tabela gördüm. Camekânın gerisinde karnı dizinde adam hamsi tava yapıyordu; merakla baktığımı görünce tavayı ustalıkla çevirip, "Hamsi koydum ta ta ta tavaya başladı oynamaya..." temposuyla daire şeklindeki hamsileri dönderip, "Karadeniz'in incisi bunlar" diye ünledi, küçük tabureye oturur oturmaz hamsi, lahana turşusu ve mısır ekmeği getirdiler. Çevreme bakınırken, karnı dizindeki adam, "Hooop hooop" deyip tavayı ters çevirdi. "Hamsi elle yenir ablam" dedi. Lezzetli hamsiyi yerken meydan bando sesine gömüldü, sonra bir ileri bir geri marş başladı. Yanı başımdaki tabureye ilişen bir adam dikkatlice bakınca pirelendim, son iki hamsiyi yedikten sonra çantamdan bir şeyler aranır gibi yaptım. Adam tuttuğu kaya balıklarından söz ediyor, bir yandan da dışarıya göz atıp, "Marş marş, arş arş!" diye tempo tutuyordu. Bu adam da nerden çıktı şimdi? Ben de kendimi bir şey sanıyorum dedim içimden, kim ne yapsındı beni! İçimdeki ses, sanki bilmiyorsun üç renkli fulardan, bir strandan içerde çürüyenleri dedi. Adam hamsisine limon sıkarken, "Marş marş arş arş!" diyordu. İyi de neden bozuk bir plak gibi buna takılıp kalmıştı. Havva'nın kocası geliverdi aklıma, bilincime üşüşen sahnelerden kurtulmak istercesine, "Çay, çay!" dediğimde, karnı dizindeki adam, "Ver bir tavşankanı!" dedi. İnce belli bardak minicikti, bardağı avuçladım, meydandaki ahali karşılama oynuyordu. Sonra su doku bulmacası çözerken, duvardaki fotoğraflara ve resimlere bakıp, çaktırmadan, "Arş arş, marş marş" diyen adama göz

atıyordum. Kollarının üstünden bakan şuh bakışlı yarı aralık ağızlı dansözün yanında, şampiyon futbol takımı, Sümene Manastırı, peşin ile veresiyenin soluk kareleri ve karınca duası sıralıydı. Bulmacada ve resimlerde gezinirken üçüncü çayı istediğimde marş marşçı adam gitmiş, meydan boşalmıştı. Babamın verdiği adrese baktım, "Topal Osman Mah." İyi de Cemşid Amca, bu mahallede oturmak zorunda mıydın? dedim içimden, adresi karnı burnundaki adama gösterdim. Ihlayarak kalktı, "Hem hava alırım" dedi. Dışarıya çıktığımızda elleriyle karnını tutuyordu, "Bak ablam, yokuş yukarı çık, sora sora git" dedi, sonra karnını yumrukladı, "Askerlik hatırası" derken, "El şakakta, saati gösteren pozlar, silahla nişan alma, eller belde pozları hiç değil! Hatıramız eksik olarak dönmek biliyor musun" dedi. Biliyorum "Önce vatan! Ne mutlu Türk'üm diyene!" yazılı dağların eteğinde, kellerle poz vermektir yiğitlik!" dedim içimden. "Askerlik hatırası, askerlik hatırası" diye mırıldanarak yokuşu çıkarken dantel yumaklarından söz eden kadınlar, ambarlarda bekletilen çay ve fındık konuşmaları kulağımı yalarken kırık Türkçe'leriyle kemençeye eşlik eden tez canlı bir ses, martıların çığlıklarını bastırıyordu. Gittikçe yükselen martı çığlıklarına öfkelendim, istihbarat aşılı martılar mı bunlar diye düşünürken, içimdeki benim "Heehh heeeh heeeh! yediğimiz ekmek, içtiğimiz su istihbarat, muhabarat, cahş!" dediğinde burun buruna geldiğim bir balıkçıdan Topal Osman Mahallesi'ni sordum. Balıkçı takkesini çıkarıp, kafasını kaşıdı, "Bizim dümenci Osman Aga" dedi. Sonra "Yabancısın galiba?" diye mırıldandı. Sol sokağı işaret ederken, "İstavrit, mezgit, kalkan, hamsi" diye bağırıyordu. Parke taşlı sokaktan geçerken sıkı sıkıya kenetlenmiş, yoksul, yaşlı evler bir giz gibiydi... Birinci katların çoğunda yaz çiçeklerinin gerisinden bakan yaşlılar ilgi görmek istercesine gülümserken, ıslak kapı eşiğinde bastonuyla

dikelmiş, çember sakallı bir dede, "Sen bizim Türkan'ın kocaya kaçan kızı değil misin?" diye bağırınca, karşı pencereden bir baş uzandı. Boynunda mezura, elinde kumaş vardı, fiyat biçici gözlerle bana baktı, sonra bir kahkaha attı, "Sanki dede kız kaçırmadı, üç kadın eskittin be!" dediğinde, soluklandım, kapı numarasının 41 olduğunu bildiğim halde, yine babamın mektubuna baktım, kırk bir derken kekeledim. Terzi kadın, "Haa şunlar!" Demir kapı derken, "Ben terziyim, hani lazım olursa" diye ünledi. İki katlı evin kapısı kapalıydı, C.Bozkıroğlı yazılı zile dokundum, epeyce bekledim. İkinci denememde orta yaşlı bir kadın pencereden, "Buyurun kimi aramıştınız?" diye seslendi, "Cemşid Bozkıroğlu ile görüşmek istiyorum" dedim. Kadın duraklayıp geri çekildi, sonra kapı açıldı. Merdiven boşluğu fındıkkabuklarıyla istiflenmiş, çuvallarla doluydu. İnce uzun, kır saçlı adam, merdiven başında beni karşıladı. "Sen bizim Welat'ın kızısın, vay sen hoş geldin!" dedi. Sıcak karşılama bana güç verdi. Odaya geçer geçmez bir düzen manyağı dedim içimden, oda temizlik kokuyordu. Cemşid Bozkıroğlu "Bizim hanım Aso, kayınvalide Hanife" derken, bir kız bir erkek çocuğunun okulda olduğunu söyledi. Hanife Nine örgü yapıyordu, elini öpmeye yeltendiğimde yün yumağını sarıp "Yok, yok Allah seni bağışlasın" dedi. Aso Hanım'ın elleri havada asılı kaldı, "Ben de incir reçeli yapıyorum, buranın ipek incirleri çok meşhur!" dedi. Cemşid Bozkıroğlu, "Bizim dağ incirlerimizin tadı bir başka". Aso Hanım eleştirel bir bakış fırlattı, "Sen de her şeye bizim oranın bir başka olur dersin". Cemşid Bozkıroğlu kırıkça güldü, "Suç mu yani hanım?" diye mırıldandı, sonra minicik teneke sobayı işaret etti, "Bu ördek sobada fındıkkabuklarını yakıyoruz" dedi. Hanife Nine acıyla gülümsedi, "Sanki koca çini sobalarımız yoktu!" Aso Hanım, "Öyle ya her şey yalan oldu" dedi. Cemşid Bozkıroğlu "Misafirimizin içini karartmayın, dur ben bir

çay demleyeyim" diye seğirtti. Hanife Nine boş gözlerle gelinine baktı, "Yok, oğlum ben demlerim" diye yekindi. Hanife Nine'ye sokuldum, "Ninem gibi kokuyorsun" dedim. "Öyle mi kızım? Ne olacak bizim halimiz? Yazın ortasında bile bu sis, bu yağmur beni boğuyor, güneşi ne çok özlüyorum bir bilsen" dedi. Yaşını aşan bir çeviklikle kalktı, odanın içerlek köşesine gidip, gel diye işaret etti. Ceylan gözlü bir kız gülümsüyordu; gümüş çerçeveli fotoğrafı incitmekten çekindi, sesi alçaldı, "Benim kızım şehit oldu, çok akıllıydı, çok da iyi koşardı, artık gözümden yaş akmıyor" dedi. Cemşid Bozkıroğlu çayımızı doldururken, Aso Hanım da fındıkları çıt çıt kırarken, Hanife Nine'nin örgü şişleri incecik takırdıyor, kendi kendine mırıldanıyor, "Yabancılık ateşten gömlektir" dediğinde, Cemşid Bozkıroğlu, "Anam her gece memlekette bir film çevirir, sabah da anlatır" dedi. Aso Hanım "Kızımız yaşasaydı herkesin filmini yapardı" diye iç çektiğinde, Cemşid Bozkıroğlu sobaya fındıkkabuklarını doldururken, "Şöminemiz!" acıyla gülümsüyor, "İşte bu sobalara kaldık", "Fazla söze gerek yok, sen antrenmanlısın; soranlara Cemşid'in yeğeniyim dersin. Bir süre burada kalacaksın, sonra seni bir köye götüreceğim, orası daha emniyetli, burada göze batarsın" dedi.

Akşam çocukları geldiğinde, Roger ile Jorin'in geleceği sanısına kapıldım. Zerya halasına benziyor dediğimde, Aso Hanım, "Kaderi güzel olsaydı" dedi. Hanife Nine kulağıma, "Oğlanın sonu hayr olsun, ders mers ile alakası yok, bir de cixare* içiyor" dedi. Açık balkon kapısından ıslak havanın taşıdığı kokular uçuşuyordu. Kesif yeşillik, nem ve yanmış odun kokusunu, Cemşid Bozkıroğlu'nun közlediği balık kokusu bastırıyordu. Zerya ile birlikte masayı hazırlarken Aso Hanım yap-

* Sigara.

tıklarımıza müdahale ediyor, yeşillikleri sirkeli suda beklettiğini hatta bir damla çamaşır suyu kattığını söylediğinde Bozkıroğlu "Azar azar bizi zehirliyor" dedi. Hanife Nine, "Sanki eskiden bu meretler mi vardı?" Zerya kıkırdadı, "Nineler her yerde aynı, seninki, benimkinin yanında melek" dedim. Hanife Nine, sandalyeye kuş gibi tünedi, "Ne bu masalar böyle, insan yerde yayılarak yemedi mi ne tadı olur bu yemeğin?" dedi. Karnı dizindeki adamın hamsilerinden söz ettim, Bozkıroğlu, "Haa şu askerlik hatırası" diye gülümsedi. Serwan gösteri sırasında şemame stranıyla birlikte halay çekenleri izlediğinde nine beni dürttü, "Bak bu da o yolun yolcusu" derken örgü işlemeye koyuldu. Çep rast rast çep, du rast du çep...

Sabah yağmurun ritmik sesiyle uyandığımda, herkes uykudaydı. Mutfağa geçtim, Aso Hanım'ın çıldırtan düzeni insanı salyangoza çeviriyordu. Parmak ucumda yürürken, öksürüğümü kolumda boğdum. Elimi uzatsam daracık parke sokaktaki evleri tutacaktım neredeyse. Sabah aydınlığının lekelediği pencerelerden mavi sarı ışık gölgesi titriyor, erkenci martıların çığlığı göğe ağıyordu. Terzi kadının penceresi açıldı, camın buğusunu sildi, beni görünce el salladı, fısıldarcasına "Günaydın!" dedi. Cevap vermedim, el salladım. Kedisini kucağına alıp işaret ettiğinde, mideme kramp girdi, içeriye girdim. Nine kalkmış, yatağında yaylanıyordu, beni görünce kasten öksürüp, esnemeye başladı. Kızının fotoğrafına baktığını görünce canlandı, "Her gece dua ederim Melek-ê Tawus onları korusun! Kız oğlan kızdı benim kızım, öyle yazılmıştı raporda" dediğinde, gururla sırtını yastığa dayadı, örgü örmeye koyuldu, "Boş duranın ruhu kararır, kötülük musallat olur" dedi. Sonra, "Pencereye çıkan o terzi kadın var ya o da kız oğlan kız, yatalak anasına baktı, evlenmedi, hayırlı evlat işte!" dedi.

Öğleden sonra kaleye gittik; Bozkıroğlu ile ikimiz önde, nine ile Aso arkadaydı. "Bak yiğen!" yarın seni Kevê ile Taha'nın köyüne göndereceğim, bizim ev uygun değil, fındık zamanı göze batmazsın" dediğinde nefes nefeseydi. "Bak yiğen yaşlanmışız, özgürlük günlerini göremeyeceğiz bu gidişle" derken, "Kaleler esareti bilir, cesareti de, değil mi? Bu manzarada bir küfe şarap içilir" diye gülümsedi. "Bu manzara bir değil, beş küfe içirir, vallahi de billahi!" diye söylendi yanımızdan geçenler. "Koyu lacivert deniz, boğuk yeşilin tonlarına eşlik eden duru mavi gök! İşte Cennet bu!" dedi Bozkıroğlu. Uzaklara daldığında yüzüne baktım; hüzün ve yalnızlık sarkıyordu. Ilık rüzgâra Topal Osman, Atatürk, çeteler sözcüklerine fotoğraf çekiminin telaşı karışıyordu. "Nine!" dediğimde Bozkıroğlu, "Onlar dinlenerek, kavga ederek gelirler" derken bir sigara yaktı, "Gençlik umuttur, gelecektir, bir gün bizim de yüreğimiz birleşir, sabahları güven içinde uyanır, stranlarımızı söyleriz. Biz bu doğanın bir parçasıyız değil mi yeğen?" dedi. İnsanlar gökyüzüne Tanrı çizenlere baktıkça, yeryüzü kana bulanıyor" dediğimde Aso ile ninenin yanında böyle konuşma diye mırıldandığında nine ile Aso, Ağrı Dağı mübarek diye ıhlıyarak yanı başımıza dikeldiler. Aso anlamını çözemediğim bir bakışla kocasının yakasındaki hayali tozcukları fiskeledi. Ninenin bakışları donuklaştı, "Hey dünya hey dünya, sen ne güzelsin dünya! Kızım, şehidim beni duyuyor mu ki?" Nine kızına inceden inceye ağıt yakarken, Aso da Dede kızı olduğunu, babasının Nurhak Dağı'nda çatışan gençleri evinde sakladığını anlatıyor, "Övünmek gibi olmasın, Dede kızları iyi yetişir" dediğinde Cemşidoğlu güldü, "Ya o büyük kilerlerini melekler mi dolduruyor?" dedi. Aso öfkelendi, "Ne demek istiyorsun, Allah'ın zekâtı" dedi. Nine "He ya zekât derken" oğluna baktı, "Zekât borcum var oğul" Bozkıroğlu, "Günahın benim boynuma ana"

derken, kaledeki sesler çarpışırken, nine şehit kızım, Aso Dede babam diye tutturdu.

Ertesi gün nine ile Aso'nun çekişmelerini geride bırakıp sokağa çıktığımızda, bastonlu dede kapı aralığında duruyor, terzi kadın boynundaki mezurayla ona çıkışıyordu yine. Bozkıroğlu mahallenin saati bunlar dedi. Meydana indiğimizde parlak bir güneş fink atıyor, karnı dizinde adam başını havaya dikmiş güneşe karşı esniyordu. Bozkıroğlu, "Öhoo Öhoo nasıl gidiyor?" dedi. Adam "Kara hatıralar peşimi bırakmıyor" dediğinde Bozkıroğlu, "Bu uyku olduktan sonra balıklar kurtarsın seni!" dedi. Adam göbeğini kaşıdı, "Offf offf!" dedi. Köy minibüsünü beklerken çay evine gittik, minik bardaklarda art arda üç çay içtik. Bozkıroğlu "Fındık zamanı kimin eli kimin cebinde belli değil, keklikler çoktur dikkatli ol! En iyisi konuşmamak" dedi. Sağ eli dizinde trampet çalıyor, iki de bir arkasına bakıyor, "Her yerde büyük kulaklar var yiğenim" diyor. Bozkıroğlu'nun kazayağı kırışıklıklarını dört yol kavşağına benzetiyorum. Gümüşsü saçı memleketimin pirinç tarlalarına dönüşüyor, çocukluğumun çeltik kümesinin çevresinde toplanan ahalinin kımıldayan gölgesi büyüyor, ayışığında dağ kokulu sesler bir yükseliyor, bir alçalıyor, bir giz gibi konuşuyorlar... Hayvan ve tarla kavgası yok! Kadınların başı dikleşiyor, erkeklerin artık yemeklerini yemiyor, sofrada birlikte soğan yumrukluyor, lades kemiği kırıyorlar. Kadınlar şikâyetlerini dağ tahtasına yazıyor, dağların rüzgârıyla dertleşiyorlar, seslerini buldukça, kurban bayramlarında hayvan kesmiyorlar artık, Âdem'in kaburgasından Kaf Dağı'na anıt yapacaklarının filmini anlatıyorlar. Bozkıroğlu baban ile beş ay aynı hücrede kaldık derken garson "Öhöö Öhööö çay, her gün gelirseniz zengin oluruz" diyor. Bozkıroğlu yerinden kalkıp gerinir gibi yapıyor, çevreyi kolaçan ediyor. "Yeğen, yerin emniyetli, Taha'nın ağzı var dili yok, Kevê de mem-

leketli" dediğinde, kır saçlarını pirinç tarlasına benzettiğimi bilse ne der diye düşünüyorum, sonra "Çarşamba Ovası'nda pirinç ekiliyordu değil mi?" diye soruyorum. Bozkıroğlu beni duymuyor, "Minibüs geldi" diyor. Kıvrak bir kemençe gibi konuşan sarışın gök gözlü erkeğin ağzına takılıp kaldığımda, bilge gibi gülümsüyor, "Yaa yaa bak nasıl makineli gibi konuşuyor" diyor. Hızla kayan sözcükleri kovalamaya çalışıyorum. "Yerinde sayan sözcükler ölür, yürüyen sözcükler doğurur!" diyor. Minibüse bindiğimde, Bozkıroğlu arkasına bakıp duruyor, yakasını fiskeliyor, karnı dizindeki adam, "Mevsim balığı burada yenir" diye bağırıyor, garson çay tepsisine parende attırıyor. Bozkıroğlu pencerenin önüne geliyor, "Kakubuu kakubuulara* dikkat!" dediğinde, minibüs hareket ediyor, bilincim dalgalanıyor, meydan bir anda kırımızı gagalı kekliklere dönüşüyor, sonra martılar dalış yapıyor...

Kıyı, ip gibi uzadıkça minibüsün tavanına çarpan sözcükler kafamda top oynamaya başlıyor. Ben sözcükleri kovalarken, önde oturan adam, tütün sarısı bıyığını sıvazlıyor, bacaklarının arasındaki sepetten incir çıkarıyor, incirin ucundan damlayan sütü emiyor, sonra ağzına tepiştiriyor, yapışık bir sesle bu yıl "İncir bol" diyor. Yutkunuyorum, buğulu yeşillik ülkemin sarı tarlalarına dönüşüyor. Sabah erkenden olgunlaşmamış incirlerin sütü cebimi lekelerken, anızlarda koşuyorum. Cudi ile yaşlı incir ağacının altında soluklanıyoruz, incir ağacının gölgesi kıpırdıyor yüzünde, "Ben de dayım gibi atımı dağlara süreceğim" diyor. Sonra "Ya sen?" diyor. "Ben de" diyorum, sonra en olgun incirleri seçiyoruz birbirimize. Ağaç tırtılını yürütüyor esmer kolunda, ben de uğur böceğine "Kezê bazde esker hat!"** diyorum. İncir yiyen adam

* Keklik ötüşü/Kekliklere.

** Uğur böceğini yürütmek için söylenen tekerleme "Koş böcek asker geldi!"

boğuk sesle, "Yabancısın herhalde?" diyor. M bıyıklı şoför bana bakıyor, "Taha'nın misafiri, fındık toplamaya mı?" diyor. Sorular namluya dönüşüyor, kaygılanıyorum, incir yiyen adam hım hım sesiyle, iki incir uzatıyor, "Al, ye!" diyor. Kadife yeşillikte yılan gibi kıvrılan minibüste ne var ne de yokum! Karadeniz'in homurtusunda kaybolmak istercesine iki inciri art arda ağzıma atıyorum, incirin kokusu farklıydı tadı da...

Ağaçların dalları minibüsün camını süpürüyor, nemli sıcaklık reçine kokusu taşıyor, yeşilliklerin arasında küçük masalsı evler, fındık tarlalarında kımıldayan insanlar, ormanın uğultusu, traktörün sesini yutuyor. İncir yiyen adam tütün sarıyor, sigarayı kulağının arkasına bırakıyor, yüzünü bize dönüyor, çenesinde tütün kıyıntıları, mavi gözlerinde sanki destansı firarlar geziniyor. "Hikâye saklayan yüz" diyorum içimden. Minibüs takırdıyor, denizin buğusu hareleniyor. Gözü pek kayalıklarda yağmurun izi, su birikintileri parlıyor, minibüs yavaşlıyor, bir köpek suda titreyen aksine bakıp havlıyor. Keskin virajlardan gerçekler sarkıyor, radyo parazit yapıyor, "Vatan bölünmez bir bütündür" diyen ses gidip geliyor. Sincaplar daldan dala atlıyor. Yabancılık ağır bir yük gemisi gibi omzuma çöktüğünde zaman çivileniyor, çarmıha geriliyor. İçimdeki ses beni suskuya davet ediyor. Bakır çalığı evlerden duman yükseliyor, duman savrulmuşluğuma dokunup geçiyor. Yol ağzında bıçkın köy delikanlıları el sallıyor, ötelerde deniz uğulduyor, Karadeniz Karadeniz... Uyan deniz, coş deniz... Denizin ufukla birleştiği yere odaklanıyorum. Yükselip alçalan sesler ağaçların tepesine çarpıyor, sözcükler yutuşurken, "Taşak yiyen hava boğucu!" diye mırıldanıyorum.

Minibüs durduğunda ne yapacağımı bilemedim, çantamı karıştırıyor, inersem ansızın birilerinin ensemden tutup götüreceği sanısıyla gerilirken, evler karakollara,

fındık ağaçları kol kola girmiş aynasızlara dönüşüyordu. Kuş seslerine karışan fındık işçilerinin sesleri kulaklarımı doldururken, reçine kokusunu içime çektim, kafamdaki kaygı tarlasını bir lokmada yutuverdi. "Taha-Kevê" diyecektim ki, kıvırcık saçlı sarışın adam, "Ben, Taha. Hoş geldiniz!" dedi, sonra Kevê gülümsedi, sıkıca sarıldı. Yıllar öce tanıyormuş duygusu, kaygımın bahçesinden fırlayan avuntumdu.

Akşamın kızıllığı Kevê'nin yüzünde titrerken, Taha, fındık torbalarını istifledi. Kevê, "Bu delinin peşine düşüp buralara geldim işte" dediğinde Taha'nın gamzeli yanakları titredi, ağzı yay gibi gerildi, kaçamak bir bakış fırlatıp, ağaçların tepesine baktı. "Bu sözü beş vakit namaz gibi!" dedi. Kevê evin terasındaki tahta sedire alacalı kilim serip, "Gel, dinlen" dedi. Kevê'nin yeri sarsan adımları gülümsetiyor, sonra rap rap sesleri bilincimin barajına yöneliyor, ansızın yerimden kalkıp, "Fındıklar, fındıklar!" dediğimde, Taha "Fındık zamanı her yer silme işçi" diyor. Tarlalara doğru ilerliyoruz, okullarını terk etmiş çocuklar fındık toplarken, karınlarından konuşuyorlar. Tarla sahibi yel gibi gelip denetliyor, "Kamera gözetimi altındasınız, yavaş çalışanın günlüğünden keseceğim" diyor. Taha, "Tarla sahibi Temel" diye fısıldıyor. Adamın deri ceketi gıcırdarken, "Bu işçi yeni mi?" diyor, çakır gözlerini memelerime dikiyor, o an ciğerini sökercesine gözünün içine baktım, "Senden mi korkacağım fındıkçı!" diye diş gıcırdattım. Onun deri ceketi gıcırdadı, benim de dişim. Temel palamut ağacının sokrasına tutunuyor, "Fındık yemek serbesttir" derken, işçiler gülümsüyor, "Yiyebilseydik" diye mırıldanıyorlar. Taha, "Kevê'nin yeğeni" dediğinde, Temel, "Toprağınız kırmızı, sıcağınız şeytan örümceği, bilirim kuşları gözlerinden vururlar, köy meydanına getirilen ölüler için 'Görmemişem, duymamişam' diye kafa sallıyorlardı eskiden" diyor, sırtını palamut ağa-

cına dayıyor. Yüzünü havaya dikiyor, sigarasının dumanını ezerek üflüyor, dumanı neden ezerek üfürdüğünün anlamını düşünüyorum. "Ezmek ve ağız, ağız ve ezmek" diye mırıldanırken, etli butlu akça pakça bir kız, elindeki maşayı takırdatarak, "Çay elinden öteye gidelim yali yali yali, sırtındaki sepetin ben olayım hamali ben olayım hamali ben olayım ha!" diye şarkı söylüyor. Temel'in kızı Gonca beni gördüğünde duraklıyor, "Hoş geldin!" dedikten sonra, şarkısına devam ediyor, tahta kovadaki fındıkları el çevikliğiyle kırıyor, tek gözünü kısıp gülümsüyor. Bal rengi gözleri batan güneşte kehribar gibi parlıyor. Kıkırdayarak, "Nazlanma hadi ye!" diyor. Maşayı dizinde takırdatırken, "Beyinlerin maşası ağızlar, ağızların maşası beyinler" diyor içimdeki ses. Sonra fındıklar hışırdıyor, işçiler yorgun adımlarla çadırlara doğru gidiyor, güneş kararmış enselerinde soluyor. Daldan dala atlayan sincaplar çocuk işçilerin yorgunluğunu yutuyor... Gece ay tam tepede parlarken, çadırlardan fısıltılar yükseliyor, ajanslardan cımbızlananlar, kulaklarda kartopu gibi yuvarlanıyor...

Köy evleri boğuk yeşillikte inliyor gibi, yaz sonunun renk cümbüşü göz kamaştırıyor... Vadide iki askeri aracın durduğu fısıltısı uzayınca ağıtlar kesiliyor, gökyüzü ıslığa kesiyor... Ansızın çıkan yaz rüzgârı ceketleri gömlekleri şişiriyor, peştamallar uçuşuyor. Kevê ılık süt ve kahve getiriyor, bol yıldızlı gece ipek şal gibi odaya ağıyor. Kevê derin bir iç geçiriyor, gözleri yazgısına isyan eden bir çift namlu gibi parlıyor, pencerenin dibindeki mindere çöküyor, sütünden bir yudum alıp kırdığı taze fındıklardan veriyor. Gözüm karanlığa kayıyor, uzaklık ve belirsizliğin zehirli sarmaşığı her yanıma sarmalıyor. Gece böcekleri Kevê'nin sesine çarpıyor, Kevê ile kendimi heykellere benzetiyorum bir an, "Ne memlekette ne de burada mutluyum" diye inliyor Kevê, sonra "Taha iyi biri, bizi bizden

daha çok seviyor" diyor. Üstdudağındaki süt çizgisini emiştirse diye sabırsızlanıyorum. Beni anlamış gibi gülümsüyor, dudağını emiştiriyor, "İstediğin kadar kal, ev senindir" diyor.

Kapı gıcırtısı ve Taha'nın kalın öksürüğü yabancılığımı anımsatırken, açık pencere takırdıyor. Kendimi garipseyerek, pencereyi kapatıyorum. Çadırların ötesinde iki gölge kımıldıyor, Cuma geliyor aklıma, fındık ağaçlarının gölgesinde bekliyor Cuma, dal gibi bedenine sarılıyor, terli yüzünü avuçluyorum, boynundaki kefiye yere düşüyor, âdemelmasını emiyorum...

Yalnızlık güvesi yüreğimi kemiriyor, ay ışığının halesi gittikçe genişliyor... Ay da yalnız, dağlar, taşlar, ağaçlar da... Ya orman? Orman da bir arada ve yalnız... Gece böcekleri çarpıyor duvara. Cuma gülümsüyor, nasırlı elleri yüzümde geziniyor, "Aydınlığı keşfeden yalnızlaşır" diyor. Sonra çocukluğumun kuşu renkli kanatlarını açarak, gümüşsü geceye dalış yapıyor, Cuma ile aramızda bir penguen gibi duruyor, bir kanadı Cuma'nın elinde, bir kanadı benim elimde. Soluğumuzu tutuyoruz. Kuşum kanatlarını açarak bir iki adım atıyor, kanatları film şeridi, kanatları titredikçe, sahneler birbirine karışıyor. Anızlarda ve gelincik tarlasında koşuyor çocuklar... Mermi yağmuru... Yangınlar, böğürerek kaçışan hayvanlar... Dersimli dedenin ağzı gökyüzünü kaplıyor. Harman yerinde ölü yığınlar... En tepede iki büklüm bir çocuk, çocuğun sarı saçlarını rüzgâr bir o yana bir bu yana tarıyor... Kurtlar uluyor, sonra çakallar geliyor, öyle bir hırıltı, öyle bir dövüş ki, toprak kana bulanıyor, dağ taş susuyor.

Uzaklaşıp yakınlaşan seslerle uyandığımda güneş penceremi çevreleyen diri asmalara uzanıyor. Başa alınan bir film sahnesi gibi hep aynı saatlerde bir iki eşek arısı vızıldayarak geçiyor, kelebekler küpe çiçeklerine dadanıyor fındık ve bulgur takası yapan sesler çocukluğumun çer-

çilerini anımsatırken ıslıklarda büyüyen stranlarımıza Lazca sözcüklerle sevişiyordu. Yanakları gül pembesi kadınlar, karınca gibi çalışıyor, genzime dolan bol oksijenli hava göğsümü acıtıyor, çoğu kez kalın sisten bir metre ötemi göremiyorum. O an kendimi kar ülkesinde sanıyorum ve hep bir yerlere gitme isteğim depreşiyor. Kalın sisi bıçakla yararsam, Cuma'ya kavuşacağım hissine kapılıyorum. Maraşlı Mustafa fındık toplarken ıslık çalıyor, marşları ağaçları titretiyor. "Ağzın yorulmuyor mu?" dediğimde, "Susarsam isyan ederim de ondan" diyor. Yorgunluk bedenlere çöreklendiğinde, "Xwedê baran baran!"* diye ünlüyor işçiler. Her taraf pusa kesip, tilki siki yağmur yağdığında, sevinç dalgasına kargalar eşlik ediyor, sincaplar çatılara tırmanıyor, ispinozlar, sığırcıklar kümeleniyor, peştemallı kadınların telaşına kuşdili karışıyor. Gonca, annesine "Hey koca götlü, söyle babamı nasıl tavladın, bu işin sırrı ne?" diyor. Hacer, kızına bakıp gülümsüyor, "Bazı kadınlar doğuştan ballıdır" diyor. Gonca'nın gülmekten omuzları sarsılıyor. "Hey anam ballı anam, vatan diye diye erkek kalmıyor, erkek sineğin vızıltısını özler olduk!" derken haşlanmış mısırı dişliyor. Kösnülü gidip geliyor. "Bunu yiyenlerin memeleri diri kalır, sütü bol olur" diyor, sonra tek ayağını kaldırıp işeyen köpeği tekmeliyor, "Şuna bak, şeyini gösteriyor!" diye kıkırdıyor. Annesi "Ne istiyorsun hayvandan?" diye çıkışıyor.

Yağmur sonrası sır dolu Karadeniz homurdanıyor, fındık ağaçlarına sinen hüznü dağıtıyor fıkralar... Annelerinin dilini unutan çocuklar camdan bakarak taze fındık yiyor, küçük gölcüklerde kâğıttan kayıklar yüzdürüyorlar. Kayıkları izliyorum, Fırat ve Dicle'ye doğru yol alıyor diye düşünüp rahatlıyorum. Güneş yüksel-

* Allahım yağmur yağmur!

diğinde fındık dalları çatırdıyor... Fındık kümeleri çevrelenirken, düğünler konuşuluyor, hesaplar yapılıyor, "Fındığın ve ayvanın bol olduğu yıl analar oğlan doğurur" diyor Kiraz Ana. Bahçedeki tandırda mısır ekmeği pişiyor, hep birlikte pancar diblesini kaşıklıyoruz. Kevê kabak tatlısı getiriyor. Temel, deri ceketini ağacın sokrasına sıkıştırıp, yüzünü gökyüzüne dikiyor, karşı köyden gelen ıslığa yanıt veriyor. Kiraz Ana'nın kırışık alnında güneş kırılıyor, uzaklara bakıp mırıldanıyor. Kışın sessizliğini yağmurun sesi dayanılır kılıyormuş, asker cenazeleri gelmeden köpekler Güneydoğu'ya doğru ürürken, Karadeniz dellenir, baykuşlar saçakta cirit atarmış. Böyle günler sessizce dualar okunur, kurban kesilirken, memeleri fındık kokan kadınların inleyişleri geceyi bölermiş.

İşçi çadırlarını dolaşmak istediğimde Kevê'nin yüzü geriliyor, "Aman kurban olurum, dikkat et! Etraf cehennem bekçiliği yapan yavşaklarla dolu! Evlendiğimizde Taha kırk gün sorgulandı, sonra işte böyle dut yemiş bülbüle dönüştü! Bak o yavşaklardan biri geliyor" diye ünledi. Gelen söz ettiği kasabanın şairiydi. Gözüm çadırlara kayıyor, ıslak ot kokusu, kımıldayan gölgeler... Taha ateş yakıyor, Temel benzin döküyor, ateşin yalımları yüzlerde titreşiyor. Temel, "Benim en sağlam ortağım Taha" diyor, Kevê "He ya, başına vur ekmeğini al, ağzı var dili yok ya!" diye mırıldanıyor. Hacer gözleme yapıyor, Gonca pişiriyor, Kevê yağlıyor. Şair, "Öhöö öhöö akşamınız bereketli ve hayırlı olsun!" diyor, sonra bana bakıyor, "Kim bu misafir?" diyor. Kevê, "Yeğenim" diyor. Şair, kafasını kaşıyıp gözaltından beni süzüyor, bir yerlerim açıktaymış sanısıyla kollarımı kavuşturuyorum. Taha, "Yeni bir şeyler yumurtlamadın mı?" diyor. Şair ateşi karıştırıyor, "Bazen ilham gelmiyor" derken, "Sizin oraları bilirim askerlikten" diyor. O sırada, Gonca şuh kahkahalar atıyor, "Şu askerlik maceraları da hiç bitmez" dediğinde, Şair

bozuluyor. "Çay yok mu çay?" diyor. Tahta sekiye sofra kuruluyor, harlanan ateşten uçkunlar fırlıyor, Gonca terli kızarık yüzüyle bana bakıyor. Temel Şair'in sırtını sıvazlıyor, "Eee kaymakam ne dedi? Hasat sonrası felekten bir gece çalarız" diyor. Şair çay dolduruyor, kırmızı beyaz melamin çay tabaklarındaki kahverengiye dönüşen eriyiğe bakıyorum. Gözlemeler yenirken Hacer'e övgüler yağıyor, "Kadınlar olmazsa halimiz yaman" diyen Şair, parmaklarını emiştirirken Gonca'yı süzüyor. "Anam, babamı bir çocuk gibi korudu sevdi ama köyün dul kadınına gittiği gece kaplana dönüştü, babamın taşaklarını burdu, aylarca yürüyemedi babam. Hepimiz anamızın arkasına dikildik. İşte benim cephanem bunlar dedi anam" Gonca kıkırdadı, "Anam, sende denersen fena olmaz" dediğinde Temel ağaçların ötesinde elinde telefon hazır ol vaziyette, "Sağ olun kaymakamım, şeref verirsiniz" diye konuşuyordu.

Buraya geldiğimden beri içimdeki ses gittikçe büyüyor. Sessizlik beni yutuyor. Sonsuz boşluk ince bir şerit gibi uzadığında askeri araçların patinaj yapan sesiyle irkiliyorum. Cenaze getiren askeri araç tren rayı boyunca ilerlerken, akşam ajanslarında oğullarının adını duymayanlar, "Bizde şans mı var şehidimizin adını unutmuşlar!" dediklerinde papağan ağızlar, "Öte dünyada bir yeri olsun yeter!" diyordu. Sınırdan dönen askerler suskuya gömülüyor, boşluğa bakıp duruyorlardı. Avluda dört askeri gördüğümde güldüm. Fındıkları parmak aralarında sıkıştırarak kırıyor, "Çak çak çak!" yapıyorlardı. "İşte!" dedi Şef. Kevê merdivenleri sarsarak indi. Bakışları beni taradığında gözüm balkonun demirine asılı rüzgârgülüne takıldı. Şef "Kimliğin?" dedi. "Çantada" dedim. Kıllı sert eli kimliğimi evirip çevirirken, "Okulun yok mu senin?" dedi. "Üniversite kazanmak zor, bunalıma girdim" dedim. Fındık yiyen askerler, "Tebdil hava" diye güldüler. "Ne zamandan

beri buradasın?" dedi şef. O an zaman ayaklarımın altından kaydı, Keve'ye baktım. Kevê burnunu fırt fırt diye çekti, gözlerini havaya dikip, parmaklarını bir bir yumarak, "Ne bileyim fındık zamanından beri işte!" dedi. Şef avludan çıkınca telsizle konuştu, "Yok komutanım masum bir genç kız" dediğinde Kevê "Buranın askerleri böyle, bizim orada fındıkkabuklarına bile bir bir bakarlardı değil mi?" dedi. Fındık çuvalları o anda şangır şungur mermilere dönüştü, sonra kargalar çığlık çığlığa üstüne pisledi. Kevê "Şiiişşt hey aklın nerde?" dedi. "Allah da bizi sevmiyor" dediğinde, fındık çuvalının üstüne oturdum, "Kuşlar, fındıklar, otlar bizi sevsin yeter!" dedim. Kevê "Deli sen de!" diye ünledi. Ayaklarını sertçe yere vurup, kapıyı üç kez kilitleyip, arkasına demir çubuk dayadı.

Yukarıya çıktım. Ötelerde homurdanan Karadeniz'in ve doğanın yüce gizemini düşünürken, Şair köpeklere yiyecek fırlatıyor, Gonca da ayağıyla daireler çize çize gülüyordu. Televizyonu açtığımda "Kahraman askerler!" diyen spikerin sesi her yanımı ısırdı. Bir an evin çepeçevre sarıldığını düşündüm. Führer gibi kükreyen politikacı "Biz Sayın Beyoğlu'nun yarasını biliriz" derken mezar ayaklılardan kurtulan Beyoğlu, "Size müteşekkirim başbakanım!" diyordu. O an Bozkıroğlu aradı, "Ne haber yiğen?" dedi. İçim güçle doldu, ıssızlığımı aldı götürdü. "Her şey yolunda, sizinkiler iyiler, bir hafta sonu ya sen ya biz uğrarız" dedi. Sonra "Gördün mü keklik soyundan gelen gazeteciyi? Benim değil binlerce insanın acısını görün başbakanın diyemedi, işte böyle insanoğlu" dedi.

Kevê'nin, Ayşe Şan'ın "Yadê rebenê"* stranını duyduğumda, her yanım iğneciklendi, burnumun direği sızladı, höyküre höyküre ağlamak istedim. Televizyondaki Führer parmağını sallıyor, Şair hâlâ çevreyi kolaçan ediyordu.

* Kürd dengbêji Ayşe Şan'ın şarkısı.

Şiirleriyle kadınları serseme çeviren göt şairleri dedim. Sonra Kevê seslendi, "Gel çay yaptım" dedi. Aşağıya indiğimde, Meryl Streep'e benzeyen kadın gelmişti. Daha önce bir iki kez fındık küfelerini taşırken görmüştüm; gözleri hüzün yuvasıydı. Kevê, "Dertli Nazife" dediğinde, kadının dudakları kıpırdadı, yutkundu. "Şeey" dedi. Bohçasını açtı, özenle katlanmış, asker giysisini okşadı, "Kocamın askeri giysisi, güve yemesin, düğmelerini sıkıştıracağım da" dedi. Dertli Nazife, ipliği iğneye takmakta zorlandı. "Düğmeleri durduk yerde gevşer mi?" diye inledi. Kevê, "Gevşemez de sen öyle sanıyorsun" dediğinde Nazife, "Cinler mi gevşetiyor" diye söylendi. Nazife'nin elinde iğne yel gibiydi, kaşları oynuyor, dudakları kıpırdıyor, "Bilmem gelir mi ki?" diyordu. Kevê beni dürttü, "Her gece kocasının botlarını boyuyor, gocuğuyla yatıyor" dedi. Nazife'nin mum parmakların baktım, "Ah Nazife, asit kuyularını, köstebeklerin asker tabutlarında neler taşıdığını bir bilsen!" diyemedim. Gerdek gecesini anlatırken, bölük pörçük konuşuyor, alnı terliyordu. Sesi hüznünden daha yorgundu. Parlak düğmeleri öptü, gözünün karası çekildi, "Sence gelir mi ki?" dedi. Yutkundum. "Bu ülkede gidenler dönmüyor" dedim. Yüzü gerildi, bohçasını özenle katladı, gözünü gözüme dikti, "Gelecek, gelecek" diye bastırdı. Çay höpürtülerimiz birbirine karıştı, çay bardağının içindeki ince uzun telveyi kaşığının üstüne aldı, gözleri sevinçten ışıdı, "Bak ince uzun biri gelecek, bu benim kocam!" dedi. Dertli Nazife ince uzun telveyi avcunda tutuyordu, "Güneş batmadan önce dua etmeli, kocama seslenmeliyim" dedi.

Buraya geldiğimden beri bir tembellik çöktü; bazı sabahlar uyandığımda, çan seslerine inek böğürtüleri karışıyor, dağlardan vadiye doğru saçaklı sis iniyor. Islak koyu yeşillik Bayzar'ın İsviçre'deki kızının fotoğraflarını anımsatıyor, konsolun üstündeki fotoğrafta "Jura Resto-

rant" yazıyordu; kayak giysisiyle kızı Su gülümsüyor, sevgilisi ona kartopu uzatıyordu. Bayzar, orada evlilikler çok az, kızlığını koruyanlara hasta gözüyle bakılıyor diyordu. O fotoğrafı gördüğümde, kırmızı kuşaklı gelinleri, kapı önünde sabırsızca kanlı çarşaf bekleyenleri, "Aslan damat!" diye silah sıkanlar gelirdi aklıma.

Dik yamaçlı vadilerin tepesinde uyarı levhaları: "Ayı, yaban domuzu ve heyelan tehlikesi" fındık ağaçlarının içerlek yerlerinde rakı ve şarap şişeleri... Cenazeleri getiren askerler sakin, sınır boyu askerlerine benzemiyor. Fındık ağaçları ve ay... Sanki fındık ağaçları kaygıyla hışırdarken ay gerçeği bilircesine gülümsüyordu... Her akşam aynı saatte başlıyordu hışırtı, erkeklerin küfürleri ağır yük treni gibi gümüşsü ay ışığında eriyip gidiyor, çok yüzlü gecenin gizemli gölgeleri kımıldarken, genç kızlar ve kadınlar, yastığa sarılıp uyuyor, gelmeyecek oğullarını bekleyen anneler, her gün aynı saatte, çalı çırpı toplamaya gidiyor, duaları tek ses olup boşlukta uzuyordu. Anılar yaz gülüşünü kaybetmiş. Bayram izinlerinde hamile kalan kadınlar, kocalarının dönmeyeceğini düşündükçe, dağlara karşı höyküre höyküre ağlıyorlar, kocalarının adını televizyondan duyan hamileler gizlice çocuklarını düşürüp, ceninlerini köpeklere yediriyor ya da fındık ağaçlarının köküne gömüyorlar.

Uzak evi çepeçevre sarmış askerler... Kara noktacıklar gibi büyüyen kalabalığın uğultusu dalga dalga yayılıyor. Lazca ağıtlara bir yerlerden kesik bir kemence eşlik ediyor. Peştemallı kadınlar sır dolu dağ gibi susuyor, acıları bedenlerine vuruyor, bir o yana bir bu yana salınıyorlar... Yeşilliklerin arasında ay yıldızlı bayrağa sarılı üç tabut birbirini izliyor, askerlerin yeşili ile ağaçlar bir bütünlük oluştururken kırmızı tabutlar kendi kendine yürüyormuş gibi görünüyor.

Mezarlıktaki insanlar ölü yapraklar gibiydi, "Hazır ol, kıt a dur!" Metalik bir ses. Ağzı şarap kokuyor dedi. Biri, "Kokmasın da ne olsun! Acıyı alıyor işte!", "İçtiği duyulursa anasını bellerler", "Bellemişler belleyecekleri kadar" dedi sert bir ses. Dağların eteğinde tren yolu uzanıyordu ve hâlâ ellerinde değneklerle trene bakıyordu insanlar. Raylarda yorgun bir tren, askeri araba treni geçerken irkiliveriyordum."Biz kara trendik" öyle derdi ninem. İçimdeki ses, "Kara tren, kara tren!" diye tutturup peşimi bırakmayınca, "Hay Ninem, bahar şimşeği seni dağlara savursun emi" dedim.

Gonca, ay ışıklı odada aynanın karşısında çıplak bedenini inceliyor, saçları koyu bir şurup gibi omuzlarına dökülüyor. Sessizliğimi korumak için nefes almaktan çekiniyorum, başını çevirse beni görecek adım atsam da... Olduğum yere çöktüm, sırtımı fındık ağacına dayadım, gecenin kokusunu içime çektim, gözlerimi kapadım, memleketimdeydim. Sapsarı ıssız ovada şeytanörümceği hava yaylanıyor, çekirgeler kavruluyor, yılan gömleklerini gagalıyor sorguçlu kuşlar... Ninem elimden tutmuş, anızların ortasındaki patika yolda yürüyoruz. Ninemim mavi lastik ayakkabısının içindeki ayak bileklerine bakıyor, "Bacakların hindinin bacaklarına benziyor" dediğimde, "Vay eşeğin kızı, ananınki sülüne mi benziyor?" diyor. Güneş kızgın bir sac gibi başımı yakıyor, ninemin burnundan ter damlarken, ağıt yakıyor, yoruldum diyemiyorum. Ninemin terli yüzü, hindi ayak bilekleri güç veriyor, koşuyorum, ninem, "Hah işte böyle, iyi koşucu olmalısın" diyor. "Neden?" diye sorduğumda, ilkin yanıt vermiyor, sonra yol ağzındaki kızıl bir taşa oturuyor, "Gel yanıma" diyor. Kucağına gömülüyorum, toz tütsü kokuyor ninem, burnundan akan ter elime damlıyor, elbisesiyle terini siliyor, kızıl taşı okşayarak ağıt yakıyor, "İyi koşucu ol, iyi koşucu ol!" dediğinde, gözüm pembe göm-

lekli çekirgeyi sürükleyen karınca kortejindeydi, nineme çekirgenin gömleği neden pembe diye sorduğumda, "Sana iyi koşucu ol diyorum!" diye kulağını çekti. Ben kulağıma küpe takacağım dediğimde, "Eşeğin kızı, düşman geldiğinde, önce küpeni alır" dedi. "Düşman çekirge mi?" dedim, "Kalk kalk, aklın daha kıçında senin" dedi. Anızların arasında iyi koşucu olmayı öğrenirken, nefes nefese kalıyor, kana bulanan ayaklarımı anızlarla temizliyordum.

Ninem her bayram ağabeyine gittiğinde beni de götürürdü. Çörek bohçasından mis gibi koku yayılırdı, bir torba hindi yumurtasını kaynağın başında soyardık, soyulmamış yumurta saygısızlıktı çünkü. Birkaç yumurtayı aşırır, yola serpiştirirdim kuşlar yesin diye. Ninem harmandaki höllükte yatan ağabeyinin omzunu ovar, çevresine dadanan sinekleri kovarken, ben de dilleri sarkmış köpeklere su verirdim. Her seferinde yer sarsılır, askerler kara lekeler gibi köye dalış yaptıklarında hepimiz taşa dönerdik, gökyüzü üzerimize abanırdı, kaçacak yerimizin olmadığını bilir, korku boncuklarımız namluların ucuna dizilirdi. Ninemin iyi koşucu olmalısın sözünü o zaman anladım. Erkekleri emekletip, kadınları erkeklerin sırtına bindirip, benekli karınlarını hoplata hoplata güldükleri hiç aklımdan çıkmadı; geceleri ninemin kucağına sokuldum, "Nine neden Allah bunları cezalandırmıyor?" dediğimde ninem, "Allah sabrımızı deniyor, fazla konuşma!" dedi. Köy baskınlarından sonra kadınlar yırtık atletlerle, tuf tuf yapıp idare lambalarını temizliyor, erkekler sigara ağacına dadanıyor, göz gözü görmez oluyordu. Geceleri kadınların çığlıkları birbirine karışır, ertesi gün kocalarının dayaklarını konuşurken erkekler duvar diplerinde keyifle değnek yontarak ajans dinlerdi.

Gecenin karanlığında bu düşünceler beni topaca çevirdiğinde nefesimi tutuyor, adım atarsam Gonca'nın beni göreceği kaygısına kapılıyordum. Gonca saçlarını öne

savurduğunda, kıçının gölgesi kalp şeklinde duvara yansıdı, saçlarını ovuştururken kıç kalbin gölgesi de titriyordu. Tam o sırada kalkıp sıvışmak istedim, bir adım attığımda, Gonca deli bir tay gibi sıçrayıp, pencerenin önüne geldi, pencereyi açtığında, gece perisi mi dedim içimden, Gonca yutkunup, "Hiç, hava almak istedim de" dedim. Ayışığı Gonca'nın çıplak ve terli bedeninde ışıyordu, baygın gözleriyle gülümsedi, "Şeyimin buharı kalktı!" dediğinde gece böcekleri uçuştu. Gonca kısık sesle, "Bazen ateş basar böyle!" dedi. Gonca'nın vücudu ay ışıklı o gecede histerik bir nü tabloydu.

Gölgenin abandığı loş avludaki kuyudan su çekiyor Gonca, alçalmış bulutlar yağmura gebe. Tahta kolu çeviriyor Gonca, zincir sesi homurdanan göğün sesinde boğuluyor. Penceremin önünden fırlayan fındık farelerine bakarken, kirloş Şair'in elinde bidonlarla çevresine bakındığını gördüm. Geriye çekildim, perdeyi siper edip bekledim. Şair ilkin gözden kayboldu, sonra bir giz gibi Gonca'nın evine süzüldü, kapı tak diye kapanınca kuşlar havalandı. Bir köpek ürüdü, Şair elindeki bidonla şaşkınca bakınıyor, kuyudan su doldururken, eteğini beline sıkıştırmış Gonca sekerek merdivenden iniyor. Şair bir sigara yakıp dumanını gökyüzüne doğru üflüyor. Gonca merdivenin tırabzanına dayanmış ona bakarken uçuşan saçlarıyla oynuyor. Şair sigarayı yere atıp ayağıyla eziyor, su bidonunu işaret ediyor, Gonca ayağını çapraz atıp gülüyor, sonra keçi çevikliğiyle yukarıya çıkıyor. Şair kapıyı kontrol edip yukarıya çıkıyor. Onları daha iyi görebilmek için diğer odaya geçtim. Gonca'yı gördüm ilkin, sonra kemerini çözen Şair'i. Gonca divana çıkıp, mısır desenli perdeyi çekti, kavuşmayan perdeyi mandallı saç tokasıyla tutturdu, perde kımıldıyor, geriliyor... Toka düşünce Gonca'nın süt beyaz sırtı görünüyor, bacakları usulca inerken, gök gürlüyor, sonra yağmur başladı...

Şair'in arkadaşı İzzet ve eşi Nataşa'nın geldiğinde, bulutların arasındaki güneş yazın bittiğini anımsatırken Şair etleri şişe takıp yeni yazdığı şiiri okuyordu. Gonca yerleri sarsarak gidip geldiğinde eteği biraz daha kısalıyor, süt beyaz bacaklarına dadanan sinekleri kovar gibi yapıyor, iç çekerek Nataşa'ya bakıyordu. Nataşa güzelliğinin farkında gözlerini kapatmış doğayı dinliyordu. Kevê yeşillikleri doğrarken, gülmekten omuzları sarsılıyor, "Haklısın kız Gonca, Nataşalar bir greyder gibi üstümüzden geçiyor" diyordu. Şairin arkadaşı İzzet, "Nataşa'nın romanını yazacağım" diyor. Nataşa baştan çıkarıcı bir gülümsemeyle, "Benim memleketim roman diyarı" diyor. Şair, "Lafa bak!" diyor. İzzet, Nataşa'nın ağzına sonbahar eriği sıkıştırıyor. Gonca dizinde çalı çırpı kırarken, "Hey Kevê senin de ağzına veren yok mu?" diyor. Kevê utangaçça gülümsüyor, "Nişanlıyken ağzıma lokum vermişti" diyor. Nataşa'nın doygun dudakları sevgiden titriyor, "Oh mıs gibi dağ havası!" diyor. Gonca, "Hani çok iyi dil biliyordunuz, "MIS" değil Mis mis" diyor. Nataşa kaykılıyor, başını İzzet'in dizine yaslıyor, rahatlığı bana batıyor, yüreğim acıyor. Gonca fındık getiriyor, o an boş kovan topladığımız tarlalarımız geliyor gözlerimin önüne, küçücük boş kovan tepecikleri oluştururduk, bazen kavga eden köpekler dağıttığında askerler gülerdi, "Hah şöyle toplayın, toplayın" derlerdi. Kovanlar gün ışığında parlar, çakıl taşı niyetine avlularına döktürenler caka satardı.

Delice yürüyüşlerle evleri, tepeleri, ıssız koyakları tanıyor, karalahana tarlalarının arasında kuşdilinin ritmine de alışıyordum. Tarlaların arasından geçerken ıslık sesi daha çok yükseliyor, ses yükseldikçe daha çok hızlanıyordum. Nefes nefese kalırken, bazen babam telefon açıyordu bilinmeyen numaralardan. "Biz iyiyiz merak etme, haberini alıyorum" diyen babam çoğu kez ulaşamıyor.

Cuma hep ensemde soluyor, yatmadan önce, sabah uyanır uyanmaz, yemek yerken, su içerken, karşıma dikiliyor, o derin, delici bakışları beni benden alırken, ona olan özlemimi kitap sayfalarına akıtıyordum, öyle ki bazen sayfaların sarardığını, titrediğini görüyordum. Kaç gün, kaç ay oldu buraya geleli diye soruyordum kendi kendime, sanki hep aynı günleri, aynı mevsimi yaşıyormuşum sanısı ne garip!

Ben oynak kadınları ve erkekleri iyi tanırım diyordu Gonca; gözleri bilye gibidir, yüzleri hercai menekşe, sonra yüzleri hep kederlidir, kahkahalarla gülseler de kederleri silinmez, silinmez işte diyordu. Sünnetçiden daha çok gören kadınlar ile kıç kapağı olan erkeklerin temeli bozuk, kim ne derse desin bozuk işte, diyordu. Kendilerini beş dakikalık zevke kurban etmek derken delice kıkırdıyor, "Bu ben bile olsam demek ki bozuğum öyle değil mi?" derken, gözlerini ayırarak bana bakıyor, sonra da, "Sen rahibe misin be kardeşim?" derken bir kahkaha patlatıyor, "Haa şu kızlık meselesi, iyi de kardeşim kız kalmış mı artık, keyiflerine bakıp şip şak diktiriyorlar, keriz erkekler de kanıyor, oh olsun işte!" diyor. Ah Gonca, ah Gonca biz aşk dörtlüklerini mezar taşlarından ezberliyoruz diyemedim, desem de anlamayacaktı, biliyordum. Telsiz sesleri gecelerini bölmüyor, beyaz Renault taksiler fren yapmıyor. İşte bu sahneler bilincime demir atıp gitmediğinde, o an koca karınlı kentin müzikli gecelerini düşünüp, unutmak istiyorum, camların gerisinde beyaz horozlar gibi dikelen garsonları, vamp kadınları, sarhoş erkekleri, göz akları sarı yanakları greyfurta benzeyen klarnetçileri düşünürüm.

Uzun yürüyüşlerde toprağın sesini duyarım, meşe ağacına sarılıp gözlerimi yumuyor, ağaçlarla bütünleşiyorum. Fındık ve çay bahçelerinin içerlek tepelerinde çatılarına bayrak asılı olan evlerin damıtık acılarını sa-

vuran rüzgâr umut taşıyor. Bedenleri bir o yana bir bu yana salınan kadınları sadece rüzgâr anlıyor...

Bir keresinde göğe kafa tutup ilendiğimde, yolumu şaşırdım kurda kuşa yem olacağım diye ödüm ağzıma geldi, uzaklardan yükselip alçalan yanık bir ses duydum. "Na na Dido, na na Dido!" Bahçe çitinin önüne geldiğimde köpek havladı, inek böğürdü, kapıyı gaga burunlu, külâhlı bir adam açtı, üzerinde el işi dar bir süveter vardı, pantolonunu çorabına sıkıştırmıştı. Çizgi gibi ağzı gerildi, sözcükleri sabırsız atlılar gibi birbirini kovalarken gülümsedi, "Şanslısın iyi ki sis yutmamış seni" dedi. İçeriye geçtiğimde örgülü saçlı bir genç kız pencere kenarında kanaviçe işliyordu. Beni karşılayan adam elinin tersiyle burnunu sildi, "Ben Osman, yani Gaga Osman, belli olmuyor mu?" diye gülümsedi, "Bu bizim kız" dediğinde, kızın ağzı aralandı, belli belirsiz gülümsedi, yanı başındaki örnek motife baktı, boynundaki renkli ip çilesinden iki tel çekti, "En zor yerindeyim" dedi. Ona "Kolay gelsin" dedim. Elindeki süt güğümüyle içeri giren kadın, "Kolaysa başına gelsin" diye kikirdedi. Gaga Osman, "Bu da bizim kocakarı" dedi. Kadın süt güğümünü sobanın üstüne bıraktı, su taneleri cıva gibi yuvarlandı. "İyi ki yolunu kaybettin Tanrı misafiri, yalnızlık ciğerimize işledi, kal bu gece" dedi. Gaga Osman bahçeye çıktı, bir elini kulağına verip, diğer eliyle ıslık çaldı. Kadın, "Sen bilir misin kuşdilini?" dedi. Kuşların, börtü böceğin dili var da, ya ben? Kendi dilimin göçebesiyim diye düşündüm. Kadın hiii hiii diye gülüyor, bana tercüme ediyordu. Gaga Osman, çorabına sıkıştırdığı pantolonu, başındaki külahıyla sisin içinde kanatlarını açmış leyleğe benziyordu. Kadın sobadaki fındık közünü şişledi, "Artık susmaz ki bizimki, çivçiv çiv çuv çiva çivaçuv" dedi. Bu gece kalamam, başka zamana dedim. Kadın, "Kalsaydın sevap işler, cennete giderdin!" dedi. Bir bardak fındıklı süt ge-

tirdi, biraz daha kalmam için "Ağır ağır iç, acele etme, bizim adam seni kıl köprülerden bile geçirir" diyordu. Gaga Osman el fenerini aldı, "Karanlık basmadan gidelim" dedi. Çukura kaçmış iri gözleriyle çizgi film kahramanlarına benziyordu. Yolda Gaga'nın av hikâyelerini dinledim. Fenerin yuvarlak ışığı kalın sis perdesinde kocaman sarı bir göze dönüşürken Gaga belindeki hançeri yokluyor, "Korkma hepsinin üstesinden gelirim alimallah!" derken arada sırada sulu ağzıyla ıslık çalıyor. Kutuplarda ilerleyen penguenlere benziyoruz diye düşünüp durdum.

Gün uzayıp can sıkıntısı bir topaç gibi beni çevirdiğinde bitkin düşüyor, ayaklarıma kızıyordum, "Ne sanıyorsun kendini? Kafamın içindeki olmadan, sen bir hiçsin, otur oturduğun yerde ilkel iki değnek!" diyordum. Cuma'ya olan özlemim içimi kavurduğunda ayaklarıma daha çok isyan ediyordum. Gaga Mustafa'nın kuş sesi ile Kevê'nin sesi birbirine karışıyor. Kevê, "Dayê ez Xeribim"* stranını söylüyor, stran uzun bir yol oluyor, yollara barikatlar döşeniyor, unuttuğumu sandığım toplu iğne başlı anılar, düşünceler ayaklandığında o an pencereyi açıp dağ kokusunu içime çekerken ılık bir yağmur bastırıyordu.

Kevê'nin üstünde kanaviçe desenli gömlek vardı, göğsünün üstünde İsis ile Osiris birbirine zeytin dalı uzatıyordu. Kevê kırıkça güldü, parlak saçlarını geriye attı, elini göğsüne bastırdı, "Bu ağacın düşmanı çoktur" dedi. O an kendimi kökünden koparılmış bir ağaç gibi hissettim. Havada uçanın beynini ayrık otları kaplar, içi çürür, oruspulaşır, pezevenkleşir, ruhu hiçleşir, yaralı ruhlar her türlü kötülüğe açık olur diye düşündüm. Kevê, kolumu dürttüğünde irkildim. "Suskunluğun özlemin şarkısını söylüyor" dedi. Bakışlarımı kaçırıp gülümsemeye çalıştım, içimdeki hüzün kovanları acı damıtıyordu, biliyordum.

* Ana ben garibim, yabancıyım/Kürd dengbêjî Ayşe Şan'ın şarkısı.

Sonra Kevê'nin kaşının arasındaki beni ilk kez fark ettiğimi söyledim, Kevê, boşluğa bakıp omuz çekti, "Şu beş parmak gibi ayrı olsak da aynı kaynaktan su içiyoruz hepimiz" dedi. Yapraklar uçuşurken susuyorduk. Karadeniz'e dalış yapan martılar belgesel filme hazırlanırcasına artistik dönence içindeydiler. Şair koltuğunun altındaki defteriyle yanımızdan geçerken bizi selamladı. Kevê, "Ne o usta, yine şiir mi yazdın havandan geçilmiyor senin" dedi. Şairin ağzı yamuldu, "Allah'ın lütfu işte!" dediğinde bana baktı, "Bak sen de yazabilirsin, gözlerin şiir yüklü senin" dediğinde, "Ne me lazım şiir" dedim. Kevê güldü, "iyi de usta düğüne mi, ne bu böyle takım elbise?" dedi. Şair göğsünü şişirdi, "Kaymakamın davetlisiyim de" dedi. Kevê, "Ne diyor bu deli! Kralların bilmem neyi" dedi. Martılar göğü deliyor dediğimde, Gonca'nın perde aralığından inip kalkan bacakları geldi aklıma. Kevê "Fındık zamanını dört gözle bekliyorum, işçiler gittiğinde fındık ağaçlarıyla konuşur, dertleşirim" dedi. "Memleket mi çocuk özlemimi?" dediğimde, Kevê durdu, kollarını açıp yüzünü gökyüzüne kaldırdı, topuğunun üstünde yaylanarak, fındık ağacına tutundu, "Bak ağaçlar bile dalsız değil, insanın tutunacak bir dalı olmalı" dedi. "Dalları olup öyle tutunamayanlar, öyle köksüzler var ki" dedim. "Neden çocuğunuz olmuyor mu?" dedim. Keve'nin gözlerinin karası çekildi, "Nasıl olacak ki bizimkinin taşaklarını burmuşlar" dedi.

Çıplak dallarda rüzgârın ıslığı... Gonca çevresine bakınırken, rüzgâr eteğini şişiriyor, koynundan anahtarı çıkarıp, şairin kapısını açıyor, avludaki hortuma basıyor, deli bir tay gibi merdiveni çıkıyor. Şair koltuğunun altında kitapla onu karşılıyor. Gonca, elini beline dayıyor, Şair göğüslerini mıncıklıyor, içeriye geçiyorlar. Gözlerim kamera, pencere sinema. Gonca ayakta duruyor, Şair sigarasını yakıp Gonca'nın yüzüne üflüyor. Gonca kollarını

kavuşturmuş, odanın bir başından bir başına gidip geliyor. Duvardaki saatin sarkacı parlıyor, avluda kuru yapraklar uçuşuyor. Şair, Gonca'yı kendine doğru çekince yüzüne tokat indirip, hızla merdivenlerden iniyor. Şair arkasından koşuyor, ayağı hortuma takılıp sendeliyor. Gonca patika yola saparken, evin köpeği arkasından koşuyor, köpekler çoğalıyor, Gonca patika yolda bir noktaya dönüşüyor.

Kuşdili sonbaharın bakırsı yapraklarında kırılıyor, sessiz sedasız bir cenaze arabası ilerliyor, bayraksız, törensiz gömülüyor. Gonca uçuruma doğru gelince dalgalara bakıyor, sonra ilerleyen tabuta... Şair geliyor, yüzünü göğe dikerek ona şiirler okuyor. Gonca "Sahtekâr evlen benimle!" diyor. Şair, "Evlilik salyangoza çevirir beni" Gonca, "Sen zaten salyangozsun!"

Cenazeler geldikçe suskunluk her yeri kaplıyor, meşe ağaçları çatırdıyor, fındık ağaçları kırılıyor, kayalar yarılıyor. İnsanlar art arda dizilip boşluğa bakıyor. Karalahana diker gibi toprağı kazıyorlar. Gözevleri kurumuş ırmak... İç çekişleriyle köpekler inliyor, ruhlarda kara delikler oluşuyor. Analar oğullarının atletlerini kokluyor, babalar kasketleriyle uyuyor. Cenaze ile gelen subayların yüzlerinde yorgunluk, onlar da uzaklara bakıp susuyor, şapkalarını cenaze arabasına fırlatıyorlar. O an şu pırpırlar ve şapkalar konuşsa diye düşünüyorum. Çürümüş yeşilliğe hapsedilen kafaların birbirini yediğini görüyorum. Cenaze arabası tren rayı boyunca aşağıya indiğinde, kuşlar serenada başlıyor, sanki siyah bir tül yırtılıyor, ufuk çizgisi beliriyor, denizi aşmak öte tarafa geçmek duygusu içimi kavuruyor. Gözlerimi kapıyor, Cuma'yı düşünüyorum. İlkin amcalarım geliyor, sonra buğulu maviliği yararcasına Cuma... Bir an gevşer gibi olunca kendime geliyor, bilincimin tatlı oyununa gülümsüyorum.

Askeri aracın bıraktığı derin izden yürürken, her şeyi anlamsız buluyor, bilincimin labirentinde sekmeyi iyi

öğrendiğimi düşünüyorum. Rüzgâr kulaklarımı dolduruyor, dönüp baktığımda mezarlıktaki insanlar karaya vurmuş balıklar gibi çırpınıyor... İlk kez susmanın anasına, babasına ve de atasına ağız dolusu küfür etmek istiyorum.

Kevê ile Taha kente giderken sen de gel dedi. Kırıkça gülümsedim. Gözünün bebeğinde kendimi gördüm; acının derin vadisi, kederin çöl fırtınası... İçimde saatli bombanın takırdadığını söyleyemedim. Kevê önde Taha arkada giderken, Temel arabasıyla 'U' dönüşü yapıyor. Hacer'in peştemalı uçuşuyor. Arabanın kapısı ile şairin penceresi aynı anda ses çıkarıyor. Bu kez Gonca'nın etekleri zil çalıyor, "Yine yeşerdi fındık dalları/Acep ne olacak yârin halları?" türküsünü söylerken, tulumbanın kolunu çekiyor. Bana sesleniyor, "Susan kız, sırlı kız, gel yürüyelim" diyor. "Bu erkekler birbirinin ağzına tükürmüş" diyor Gonca. Sesi martı çığlıklarında boğuluyor. Deniz köpürüyor, gümbürdüyor. Kayalıkların üstüne tünüyor, kıvırcık saçları uçuşuyor, meşhur tokasını açıp kapıyor, parmaklarını tokaya kıstırıyor, sonra saçlarını topluyor. Tokayı sertçe açıp kapatarak, "Erkekler işte bizi böyle kıstırıyor" diyor. "Kıstırılmaya izin verdiğimiz için" diyorum. Boynundaki çürük izine takılıyor gözüm, kısık bakışlarıyla, "Ne işin var senin bu ıssız yerde, sevgilin yok mu senin?" diyor. Hiç düşünmeden, olmaz olur mu, diyorum. Sorgularcasına bakıp yekiniyor, kollarını açıp derince soluk alıp veriyor, "İyi de nasıl dayanıyorsun onsuzluğa" dediğinde, dalgaların kayalıklara çarpan sesi beni benden alıyor. Duyulur duyulmaz bir sesle, "Askerde" dedim. "Sınırda değildir inşallah!" dedi. "Ne fark eder, askerlik askerliktir" dedim.

Gonca kayalıklara doğru yürüyor, eflatun elbisesi uçuşuyor, bacaklarının perde aralığında göründüğünden daha kalın olduğunu düşünüyorum. Tuz ve iyot kokusu gen-

zimi dolduruyor, omzunun üstünden bana bakıyor, gözlerine çözemediğim bir kırıklık çöküyor, bağdaş kurup ellerini başının arasına alıyor, yanına iliştiğimde, dudaklarını kanatırcasına ısırıyor. Gözlerini gözlerime dikiyor, "Sen sır saklamayı bilirsin, hamileyim!" derken kuru bir gülme krizine tutuluyor, sonra gözleri nemleniyor, "Hükümetin şairinden" diyor. Kaya balıkları dalgaların içinden fırlarken, "Hükümetin şairi uğraşamam aldır dedi!" diye inliyor. Uzaklara dalıyor bir an, sonra "Ne susuyorsun, sen olsan ne yapardın?" diyor. "Zor iş!" demekle yetiniyorum, alaysı gülümsüyor, "Bir çocuğum olsun isterdim, hatta ikiz, birini Kevê'ye verirdim". Eslerle dolu sesi dalgalara yenilirken, repliğini anımsayan oyuncu gibi dikeliyor, "Köyde genç kalmadı, vatan borcuna giden dönmüyor! Sınır boyuna çocuğumu göndereceğime, balıklara yem olmasını isterim!" o an yay gibi fırlayan balıkların konuşulanları anladıklarını düşünüyorum. Gonca'nın eli karnında eve dönüyoruz. Uzaklardan tulum sesi duyuluyor, ses yaklaşıyor, bir adam burnunu çeke çeke üflerken, Gonca ayaklarını çapraz atıyor, kollarını kavuşturup, gözümün içine bakıyor, "Başımın çaresine bakmazsam, karnım bu tuluk gibi şişer!" diyor. Elinde defteriyle Şair'i görünce hızlanıyor. "Hey Rembetiko!" diyor, ona el sallıyor. Ben geride kalıyorum. Tuluk çalan adamın kaplumbağa derisi ellerinin ahşap deliklerle dans edişine bakıyorum, tuluğu üflerken göz torbaları sabun köpüğü gibi şişiyor, sonra uzaklara bakıp mırmır ediyor, sulu ağzına mahcup bir gülümseme yayılıyor. "Buraları sevdin gitmeye niyetin yok galiba" diyor. İlk kez gördüğüm birinin, beni tanımasını garipsediğimi anlıyor, kırçıl kaşları titriyor, "Biz birbirimizin böcek izini biliriz" diyor. Tuluğunu yere bırakırken, sönmüş tuluk Gonca'nın sözünü anımsatıyor. Eprimiş askeri paltosunun cebinden bir avuç kavrulmuş mısır çıkarıyor, bir iki tutam ağzına

atıyor, "Adım Rembetiko" derken burnunu koluna siliyor, avcundaki mısırı uzatıyor, "Al, ye!" diyor. Neşeleniyor, ayaklarını yere vura vura çevresinde dönüyor. "Ah dünya, yalan dünya bir zamanlar Marika Ninou vardı" derken, sesi titriyor, yeniden tulumuna sarılıyor, göz torbacıklarını patlatırcasına üflüyor, "Bir gece Miseri'de onu gördüm/Gülbaxar'ın büyüleyici güzelliğini/Bir çiçektir Gülbahaxar/Arap havası yavaş yavaş" diyor. Sonra soluklanıyor, "Dağ bayır gezerim, sıcak havalarda dünyanın kralıyım, çalar söylerim, dağlar, taşlar ve balıklar iyi tanır beni" diyor. Yine çalmaya başlıyor, "Arap havası yavaş yavaş...", "Söyle sen de!" diyor, gözlerim doluyor, boğazım düğümleniyor, ağzımda mısırın kavruk tadı, kafam boşalıyor, Rembetiko keyifleniyor, "yoksa sen de aşka mı düştün!" diyor. Gülümsemeye çalışıyorum, birlikte yürüyoruz, yakışıklılığı geçmişte kalan Rembetiko'nun ezgileriyle gevşiyorum. Uzak bir noktayı işaret ediyor, "Deeh kulübem orda, uğra bazen, ben çalarken sen de söylersin, acımızı unutmak için..." diyor.

Baharın sesi uzaklardan duyulduğunda, güneş Karadeniz'in dik yamaçlarında cirit atarken, kente indim. 'M' bıyıklı şoför dikiz aynasından beni süzdüğünde bakışlarımı kaçırmadım, Gorgo gibi baktım, sonra ver elini Medusa dedim, saçlarımın yılanlarıyla oynayarak göğsümü şişirdim, fazla ileriyle gidersen, bıyığını kökünden keserim dedim, ben böyle düşünürken, şoför mahallinde oturan kavun memeli kız 'M' bıyıklının ağzına girercesine yaylanıyor, kösnülü iç geçiriyordu. Sonra bana baktı, "Hangi köydensin arkadaş?" dedi. Şoför dikiz aynasından gülümsedi, "Taha'nın akrabası" dedi. Kavun memeli ağzına çiklet atıp "Hııh hııh" diye inledi, "Bilgisayar kursuna gideceğim" dedi. 'M' bıyıklı, "Bilgisayar bilmemek, okuma yazma bilmemek gibi bir şey" deyip, "Öyle değil mi hanım abla?" dedi. "Öyle öyle" diye kafa salladım. 'M'

bıyıklı, "Bence siz bilgisayardan iyi anlıyorsunuz" dedi. "Alnımda mı yazıyor?" dedim. 'M' bıyıklı "Bazı gözler bilgisayardır" dediğinde, arka sıradan pepe bir ses, "Her türlü pezevenklik, bu alet üzerinden yapılıyormuş, bir de bilmem ne odaları varmış! Yumakla oynayan kediler, şimdi bu aletlerle oynuyor" diye ünledi.

Meydanda indiğimde 'M' bıyıklı arkamdan seslendi, "Bugün dönecek misiniz?" dedi. Acelem varmış gibi uzaklaşıp yanıt vermedim. Kavun memeli kız sakızını balon yapıp, bana donukça baktı. "Git memelerini 'M' bıyıklıya ver, ben ne yapacam onu?" dedim. Sesimi duymuş gibi eliyle memelerini destekledi, kırıtarak önümden geçerken, "Altıntoplarımız da para etmiyor, şu bilgisayar bizi kurtarır inşallah!" dedi. Karnı dizinde adamı camın ötesinde görünce hiç düşünmeden içeriye girdim. Adam gevrekçe güldü, "Buyur ablam, bugün balık köftem ve karalahana çorbam var" derken, "Heykelden ses çıkıyor, senden çıkmıyor be ablam" dedi. Zoraki gülümsedim, "Yaradılış işte!" dedim. "Yemek çok lezzetli" dediğimde, "Eee yaratana şükret ablam!" dedi. Köftelerimi yerken, duvardaki fotoğraflara ve resimlere göz atıp, meydana dikkatlice baktığımda karnı dizindeki adam "Bando ve marş cuma günleri" dedi, sonra hiç sormadan çay ve iki dilim kabak tatlısı getirdi, "Bunlar şirketten" diye gülümsedi. Karnını tutarak kapının önüne dikeldi, bir sigara yaktı, tezgâhtaki kumandaya uzandı, televizyon kanallarını taradı, haberler diyen spikerin sesini duyduğumda, yüreğim ağzıma geldi, kulağım seste, bakışlarım dışardaydı. Adamın yüzündeki tiki çoğaldı, gözleri fal taşı gibi açıldı, "Raga Paşa'nın orada ne işi var?" diye söyledi. Kıç yalayan gazeteciler şıp şak yapıyor, Raga Paşa burnunu havaya dikmiş güneş gözlüklerinin ardından "Önce vatan tan tan tan" diyordu. Karnı dizindeki adam sigarasını yere atıp ayağıyla ezdi, yumruklarını sıktı, "Ateş ateş ateş!" diye

bağırdı. Yere kapaklanmıştı, ne yapacağımı şaşırdım, sırası mıydı şimdi, ya aynasızlar gelirse diye ikirciklendim. "Heey kimse yok mu?" diye seslendiğimde kirli peştemalli çırak geldi, "Korkma abla, bu onun beş vakit namazıdır" dedi.

Dışarıya çıktığımda gri sessizliği büyüten martı çığlıkları kulaklarımı doldurdu. Kara adamlar içimdeki umut ağacını buduyordu. İyot ve tuz kokusu Cuma'nın nefesini içime taşıyor, elimi uzatsam boynuna sarılacağım neredeyse, boynunun o esrikleştiren kokusu, güven veren dirilten... Sahil boyunca yürümek için hızlanıyorum, trafik lambaları, tanıdık gözler gibi bakıyor, beni anladıklarını düşünüyorum, lambalar çocuk yüzlerine dönüşüyor, sarı kırmızı yeşil hep ölüm diyorum... Cebimi yokluyorum, Cemşidoğlu'na telefon açmak istediğimde o uyduruk telefonu yanıma almadığımı anımsıyorum, sahildeki telefon kulübesine yürüyorum. Güneş lacivert denizle sevişiyor, martılar ustaca dalış yapıyor, birkaç sporcu koşuyor, âşıklar denize taş sektirip, fotoğraf çektiriyor. Kulübeden Bozkıroğlu'nu arıyorum. "Ohoo nerdesin yeğen?" diyor. "Biraz işim var, gelirim" diyorum, "Gecikme!" diye sesleniyor Aso. Evi aramak istemiyorum, Cuma yanı başımda soluyor. Ninem, annem, babam, Roger ve Jorin'in yüzleri gittikçe uzaklaşsın istiyorum. İkilem içinde kalıyorum, iki kez elim telefona gidiyor, vazgeçiyorum. Kabinden çıktığımda güneş gözlüklü adamın bakışları kaygılandırıyor, sonra portakal çiçeği kokan kadınla kucaklaşıyor. Adam gözlüğünü çıkarıp fiyat biçici bakışlarla yeniden süzdüğünde kente ilk geldiğim gün, restorandaki "Marş marş!" diyen adam olduğunu ayrımsayınca bir yerlerim açıktaymış sanısıyla kendimi yokluyorum. Kadın, "Orta yaşta aşk başkadır" diye kıkırdarken, deniz sesini yutuyor. Ansızın koşma isteği duyuyorum, koşarsam kaygılarımın kanatlanıp sonsuz boşluğa gide-

ceği duygusu rahatlatıyor. Arı kovanını andıran sirkin önünden geçiyorum, sonra kıyıya vuran mülteci cesetlerinden söz eden balıkçıların sesiyle irkiliyorum. Deniz, derinlik ve yok oluş diye mırıldanıyorum. Koşma isteğimi martılar gagalıyor. Denizin maviliği, Tiranların, Vandalların, Zemzem tacirlerinin ve de büyük ağabeylerin olmadığı bir ülkeyi anımsatıyor, zihnimin boş bir levhaya dönüşmesini istiyorum, başaramıyorum. Rambo kılıklı yeşilbaşlı kara adamlar dikiliyor karşıma, Hitler gibi gülümsüyor, petrol ve uyuşturucu kokuyorlar. "Sizi gidi karanlık, kan emici soytarılar sizi!" dediğimde, kükrüyor, bin parçaya bölünüp, aydınlık dağları yerle bir ediyorlar. İşte böyle anlarda acımı haykırmak için, çırılçıplak deliler gibi koşmak, ortalığı darmadağın etmek istiyorum. Boğulur gibi oluyorum, istem dışı iskeleye doğru koşup, "Cuma, Cuma sana geleceğim, sana geleceğim!" diye bağırıyorum. Orta yaşlı âşıklar şaşkınca bana bakıyor, marş marş diyen adam "Kim bilir ne halt işlemiştir" diye ünledi. "Haltoğlu halt, ne idüğü belirsiz şey" dedim. Adam, "Ne diyor bu!" diye güldü. Kadın, "Ah gençlik işte!" dedi. Yanlarından geçerken, adamı hedef aldım, yüzüne bel bel baktım, bir şey dese de, şu kara gözlüklerinden tutup kırsam, duvara çaksam, sonra yakasında uluyan rozeti kanalizasyona atmayı ne çok istedim. İçimdeki öfkenin ağırlığından ürktüm. Dünyayı sizler kirletiyorsunuz diye kafa salladığımda sadece martıların ve dalgaların beni duyduğunu biliyordum. Hızla sahilden uzaklaştım, ara sokaklara daldım, buğulu camların gerisinde kasketli, kırçıl sakallı adamlar kâğıt ve okey oynuyorlar, ağız dolusu gülüyorlar... Kırık öğlen güneşi parke taşlarında titriyor, kimileri kafayı çekiyor, "Askerlik anılarımızı unutmak için içtikçe içiyoruz" diyordu karnı dizindeki adam. Kadınlar mırmır ederek ilerliyor, her yerde, uzayda bile erkekler önde yürüyordur. Ateşkes müjdesi için ajanslar

başladığında her şey susuyor, gözevlerinde korkulu bekleyişler eridiğinde, baharı güzel karşılayacaklarına ant içiyorlar. Hükümetin şairi bile "Nevruz hepimizin Nevruz'u olmalı" diyor. Şairin ağzındaki tek 'V'yi 'W' yapıverdim, ağzımı doldurarak, Newroz dediğimde şair Gonca'nın memelerine bakıp güldü.

Kestane, ıhlamur ve çiğ balık kokan sokakları dolanırken kafamın sünger gibi ağırlaştığını duyumsuyorum, bacaklarım hafifliyor. Taşları çok iyi tanıyan ellerime isyan ediyor, "Bir işe yaramıyorsun, sık şu süngerini!" diyorum. Takma dişli zücaciyeci, "Süngeri pazarda bulursun, hem de hakiki deniz süngerini" diye ünleyince irkiliyorum. "Evet, evet deniz süngeri" diye gülümsemeye çalışıyorum. Bacaklarım ve kafam benim değil sanki! Kendimi Hamsi Çay Evi'ne atıp, kuytu köşedeki tabureye ilişiyorum. Gözyaşlarıma engel olamıyorum, çantamdan bir şeyler aranırken biraz gevşiyorum, yanı başımda dikelen garson kızın yüzüne bakmadan, "Çay" derken masadaki gazeteyi karıştırıyorum. İtirafçı Tayhan Farkın, daha dün annemizin şarkısını söyler gibi asit kuyularını ve infaz ettikleri insanları anlatmış da adam elini kolunu sallayarak geziyor, tabutlar art arda diziliyor, yas evleri Osmanlı İmparatorluğu gibi büyüyor... Kahve işleten kadın topuklarını vura vura yanımdan geçerken civcivlerini tanıyan tavuk gibi baktığında kendimi bir tuhaf hissettim. Kasten öksürdüm, çayımı bir an önce bitirmek istedim, yeniden "Çay" dedim. Yabancı yerde herkesi birilerine benzetmekteki ısrarımın, çaresizlik ve kaygı olduğunu bilmeme karşın sokak girişlerini, direkleri, tabelaları ait olduğum yere benzeterek, mahallemdeymiş sanısıyla rahatlamaya çalışıyorum. Sonra bu duyguya ihtiyaç duyduğum için kendime kızıyorum. Gazetedeki itirafçı adamın sır dolu gözleri namluya, yayvan ve rahat ağzı karanlık bir kuyuya dönüşüyor. Duraktaki kalın enseli adamın "Pat!" diye

düşüşü, şapkasına konup kalkan kuşlar, sonra Cudi ve Zülküf Hoca geliyor aklıma... Garson kız çayı masaya bırakırken düşüncelerimi okuyacakmış sanısıyla yerimden kımıldıyor, tuvaleti soruyorum; kız, gelen müşterilere yönelip sağ tarafı işaret ediyor. Ayaklarımı sürüyerek tuvalete giderken, kahve sahibi kadın gözlüklerinin üstünden bana bakıp, gülümsüyor, ben de gülümsüyorum. Klozetin kapağı renkli balık deseniyle kaplıydı, her yer balık diye mırıldandığımda, balıklar canlanır gibi oldu, en büyük balık koca ağzını açtı, ağzından mermileri boşaltıp, "Sizin orada da mermiler değil mi?" dedi. Boğulur gibi oldum, lekeli aynaya baktım. İçimdeki gücün ayrımındaydım fakat her nesne canlanıyor, konuşuyor, gereksiz şeyleri bilincimin gönderine çekiyordu. Kararlı bir ifadeyle gözbebeklerimin taa içine baktım, "Kabuk değiştiriyor, yenileniyorsun, özlüyorsun, karar veriyorsun, içindeki satranç taşları yerini bulacak biliyorum" diye kafa sallıyorum görüntüme. Bir damla çiş yapma isteğim yoktu, klozetin kapağına baktığımda, Gonca'nın "Sınır boyuna çocuğumu göndereceğime, balıklara yem olmasını isterim" sözü kulaklarımı doldururken, köpüklü dalgaların arasından fırlayan balıklar bile isyan ediyordu diye düşünüyorum. Kapıyı tıklatıp "Bir şeye ihtiyacınız var mı?" diye soran garson kızın sesiyle irkildiğimde kendimi dışarıya atıyorum. Çayım soğumuştu, iş olsun diye karıştırdım, kaşık kaşık itirafçının yüzüne döktüğümde çay ince bir şerit oldu, şerit namlu gözlere, kuyu gibi karanlık ağızlara dönüştü. Gazete sayfasını buruşturup, küçücük bir top yaptım, kötülüğü yok etmek kolay değil diye inledim. Sonra tarçın ve karanfil kokusuyla Havva dikildi karşıma, bir an kendimi baharat dükkânında sandım, arkamı dönersem yeşil tulumluyla burun buruna geleceğim duygusuyla ürperdim. Birden her yanım ağırlaştı, kalkmak istediğimde Havva sır dolu gözlerini gözlerime dikti, dili ayrık dişinde

pır pır etti, "Sessizliğin gözleri büyük şimdi, vakti geldiğinde" dedi. "Bizi Eyyüb'ün kurtçuklarıyla susturuyorlar!" dediğimde, "Sakin ol, gerçekler zamanı altüst eder" diye üsteledi. Ansızın dönüp yeşil tulumluyla burun buruna gelmek, onu bir top gibi yakalayıp meydanda teşhir edip sorgulama duygusuyla öleyazdım. Bir yoksulun piyango kazanma düşü gibi rahatlatıcı olsa da, bilincimi bu salvodan kurtarmak için yekindim, garson kıza para verip, "Üstü kalsın!" dediğimde, "Ama ayrıca aldığın şu hayat/fena değildir... Üstü kalsın..." şiiri patinaj yapan arabaya dönüştü. Soluk gün ışığını içime çekmek istedim. Baharın dişleri büyüyordu. "Şu hayat, fena değildir, üstü kalsın" diye diye Bozkıroğulları'na gitmek için yel yeperek seğirttim. Kendi halesi içinde sırlarını içine akıtan bu kente ne çok şey anlatmak isterdim. Ah susan, pısan ve uyuyan kentler... "Görünmez Kentler" diyordu bir yazar. Görünen kentlerin hali buysa, görünmez kentlere yolculuk başlamalı. Görünmez kentler, dağların kokusunu sever mutlaka... İçimdeki sesle birlikte duruverdim, "Sever mi ki?" diye sordum kendi kendime. Bu düşünceler içinde yokuşa vururken, ıslak parke taşları bir yığın göz olup çaresizce gülümsedi. Sürekliliğini koruyan bu tuhaf yanılsamaların girdabından çıkmalıydım...

Somon renkli yağmur kuşları adres sorduğum balıkçının çevresinden döneniyordu. Balıkçı mavi tablasını temizlerken tanıdık bir gözle beni selamlayıp, ağzındaki sigarayla "Taze balık" diye bağırdı. Karaya vuran mülteci cesetleriyle tablada kıpırdayan balıklar bilincimde alabora olurken balık tablasını alıp denize boşaltma isteği içimi kemirdi. Adam, "Gel gel, bizim balık baştan kokmaz!" diye bağırırken ağzındaki sigara düşüyor. Kokanlar, kokutanlar ölü balık gibi baktırıyor diye söyleniyorum. Adam gülümsüyor, "Ne o öyle abla pek dertlisin" dediğinde. "Dert yakamıza yapışıyor ne yapalım" diyorum.

Adam, işaret parmağı ile başparmağını ustalıkla kullanıp, burnunu temizliyor, peştamalıyla ellerini kuruluyor.

Bozkıroğulları'nın sokağına girdiğimde, "Nereye kadar, böyle kendinle becelleşmek nereye kadar? Kafeste keklik olmak!" derken, kendimden geçerek, mırmır ederek, saçma sapan şeyler düşünerek allak bullak olmak, sonra yeniden dirilmek istiyorsun dedi içimdeki ses. Ne garip! Aynı filmin sahnelerini ikinci kez görüyorum. Gözlerimin ve bilincimin oyunu mu diyorum. Değildi. İşte bastonlu ihtiyar kapı aralığında bekliyordu ve bana seslenerek, "Sen Türkan'ın kızı değil misin?" derken terzi kadın boynundaki mezurasıyla pencereden sarkıyor, "Seni bir yerlerden gözüm ısırıyor" diyor. Bozkıroğulları'nı işaret ediyor, ona el sallıyorum. Terzi kadın pür dikkat bana bakarken, mezurasından yaşanmamışlığın isyanı sarkıyordu. Zile dokunurken, dikiş çarşafını çırpıyor, "Ah dedem, vah dedem, derdini bilirim ben!" diye kıkırdıyor, dede bastonunu yere vurup, "Açtırma ağzımı söyletme kutuyu!" diyor. Terzi Kadın'ın sesi zil takıyor, "Açtırırsam ne olurmuş?" diyor. Bu atışmanın uzun sürmesini isterken, Bozkıroğlu kapıyı açıyor, "Ooo yeğen, geciktin kaygılandık" diyor. Evime dönmüş duygusu ilkin sevindiriyor, sonra hızla bu duygumdan kurtulmak için, sonsuz maviliği ve dağları düşünüyorum...

Aso annem, Hanife Nine'ne de ninemdi işte! Ne çok benziyorduk birbirimize... Gelin ve kaynana atışıyordu yine. Aso yel gibi içli köfte açarken Hanife Nine'de rahvan bir atlı gibi örgü işliyordu. Aso, "Benim babam, dedelerin dedesi" derken, Nine de, "Kırk dede gelse, şehit kızımın bir örüğü etmez" diyordu. Bozkıroğlu "Bak yeğen bu ağaçkakanlara" diye gülümsedi. Elimi yıkadım, Aso'ya yardım ettim. Nine güldü, gümüş yüzüğünü uzattı, "Al köftenin içine bırak, kim şanslıymış görelim" dedi. Aso köfte açarken, babasının, hükümet yanlısı çetelere karşı

nasıl savaştığını Nurhak Dağı'na katırlarla erzak gönderdiğinden söz ediyor, konağımız fakir ve fukaranın yeri yurduydu dediğinde, Nine, gözleri seğiriyor, "La havle ela" çekiyordu. Aso ile köfte açarken, bir yandan da aklını köftelere sıkıştıran kadınlara kızıyordum. Aso köftelerimi görünce, eli daha çok hızlandı, Bozkıroğlu güldü, "Gel yeğen, seninle bir şey konuşacağım" dediğinde, Aso'nun gözünün karası çekildi, bana da iş olsun diye gülümsedi. Mutfağa geçtiğimizde Bozkıroğlu önce pencereden baktı, sesi alçaldı, "Sizinkilere telefon açtın mı?" dedi. Boğazım kurudu, "Yok, bir şey mi oldu?" dedim. "Telaşlanma, bir çay demleyeyim de" dedi. "Ben..." diye yekindiğimde, "İyi dinle: iyi ki evi aramamışsın, kuş uçurtmuyorlarmış, tüm aileniz abluka altında, yaşla kuru bir arada yanıyor bu dönemde biliyorsun. Dayının kızı zor durumda" dedi. "Berfin mi?" dedim, "Elbette o, kim olacak?" dedi. Berfin'in sevdalandığı adam istihbaratçı çıkmış, onu elde ettikten sonra bize çalışacaksın demişler, itiraz edince, çıplak pozlarınla seni rezil ederim demiş, tüm aileyi gözaltına almışlar, baban yüklüce para verince salıverilmişler. Çay zehre dönüştü, donup kaldım öylece. Bozkıroğlu'nun şakakları titriyor, "Ya işte böyle, işimiz zor bizim, yaşamımız bıçağın ucunda" dediğinde sesini uzaktan algılıyordum. Ağlamak istedim ağlayamadım. Ay ışığında mesajlaştığı gece nasıl da heyecanlıydı... Ah Berfin! Kafataslarından lamba, çocuk kemikleriyle dama oynayıp, kesik kulakları anahtarlık yapanlara mı sevdalandın? Bozkıroğlu çay doldururken, her şey haki renkli korkuya dönüştü, sözcükler boğazıma dizildi. "Yeğen, bu süreç böyle" dedi. "Berfin ile konuşmalıyım" dediğimde, Aso köfte tepsisiyle geldi "Sırlarınızı yutuyor musunuz, dağıtıyor musunuz?" diye ünledi. Bozkıroğlu bana bakarken, kaşları yukarı kalktı, "Yok bir şey, yeğene iş bulacağım da" dediğinde Aso gerildi, "Burası Avrupa mı, ne

iş var ki?" dedi. Gülümsedim, "Benim işim var" dedim. Bozkıroğlu sırtımı sıvazladı, "Yeğenimizin işi var" dedi. Aso ilkin şaşkınca baktı, sonra "Haa, o mesele" dedi. Bir boşluktaydım, sabırsızlık gergin bir kravat gibi boğazımı sıktıkça sıkıyordu. Aso'nun kaynayan tencereye attığı köfteler birer bombaya, buhar bulutlara, Nine'nin takırdayan şişi iki füzeye dönüşürken, Bozkıroğlu'nun bembeyaz saçları karlı dağlara dönüşüyor. Karlı dağların eteğinde meşaleler... Sesler çoğalıyor, karkuşları, geyikler de eşlik ediyor, yollar gittikçe büyüyor, allanıp budaklanıyor. İçimdeki acıyı hafifletmek için kuytu bir köşeye çekilmek istediğimde, evin gençleri boynuma sarılıyor, gürlek sesleri yüzüme çarpıyor, onlara gereken yakınlığı gösteremiyorum. Zerya şaşkınca yüzüme bakıyor, "Hasta mısın?" diyor. Gözlerim doluyor, kendimi zor tutuyor, gülümsemeye çalışıyorum. Serwan köfte aşırıyor, Aso, eline vurup, "nefsiz ayakta yeme!" diyor. Nine,"Hee hee, sen Dede kızısın ya sultan sofralarında büyüdün ya, gümüş çatallarınız da var mıydı?" dediğinde Aso bu kez gülüyor, "Hee, gümüş bıçaklarımız da vardı, zeytini çatalla yerdik biz" Hanife Nine'nin kırmızı dili sarktı, "Deeh deeh!" dedi. Bozkıroğlu kuru bir gülme krizine tutuldu, "Sizin bu kavgalarınız da olmasa, gün hiç geçmeyecek!" dedi. Yemekten sonra ördek sobası çıtırdarken Aso omuzlarım Nine'de bacaklarım diye inledi. Bozkıroğlu ile pür dikkat haberlere bakarken, suçluluklarını en güzel giysilerle örtmeye çalışan ibiş politikacılar kirli yüzleriyle nutuk atıyor, ruhlarını satmış sazendeler de ağustos böceği gibi ötüyorlardı. İpek yolundaki kenevir tarlalarında cirit atıyor hepsi diye mırıldandı Bozkıroğlu. Haşhaş ile zemzem suyu arasında bir fark yok, dedim. Bozkıroğlu, "Sen çok yaşa yiğen!" dedi.

Gece bakışlarım tavanda kilitlenirken, yağmur sesine karışan ninenin horultusu evimdeymişim sanısına sü-

rüklüyordu. Gece lambasının loş, şerbet rengi ışığında yatağımda sağa sola dönüp duruyor, lambayla söyleşmek ister gibi, elimi hareket ettiriyor, nemli duvarın küflenmiş şekillerine anlamlar yüklüyordum. Jorin ve Roger'i düşündüm. Jorin'in berber Remzi'nin dükkânının önünden geçerken ki kıkırdayışı, kol ağzını sündüre sündüre arkamdan ağlayışının orta yerine atlıyor. Roger, Michael Jackson gibi dans edip, şapkasını eğiyor. Annem, ninem ve babam çevremi sarınca, gözlerimi yumdum, onları bilincimden kovmak için, küflü duvarda beliren nehirde yolculuğa çıkmak istedim, göz oylumumca uzayan mavi derinliğe koşmak istiyor, dağların eteğindeki nehre ulaşmak istiyordum. Uykum Ağrı Dağı'na tırmanmıştı. Çocukluğumun renkli kanatlı kuşunu özlüyordum, artık kanatlarını açarak imdadıma koşmuyor, ara sıra bir görünüp bir kayboluyordu.

Sonbahara kesmiş bir yer, alacalı yapraklar arasında bata çıka yürüyorum. Kara köpek sürüsü... Ağızları kanlı, kesik kol, bacak ve başlarla karanlığa doğru koşuyorlar... Gök gürlüyor, gürleme değil ağıt yakıyor... Sonra kıpkırmızı bir yağmur yağıyor, her yer güvezi bir hal alıyor. Düşüncelerim bir çarkın arasında birbirine geçip duruyor... Kalkıp evi terk etmek istiyorum bir an... Çocukluğumdaki sabaha uzanıyorum. Daracık parke taşlı sokaklar, geniş avlulu evler, tulumba sesleri... Dilşa Teyzelere gidiyoruz. Dilşa'nın burnundaki hızına parlıyor, alnı domur domur terlemiş, ağlamıyor, gözleri bir noktaya kilitlenmiş, kaşbastılı kadınlar mırıl mırıl dua okuyor... Ninemin haki renkli kadife elbisesi korkutuyor, eteğine saklanmak isterken, bombalar doluşuyor, ninem yürüyemiyor... Sonra bir peri elindeki değnekle onları güvercine çeviriyor. Rahatlıyor, sevinçten ninemin boynuna sarılıyorum. Ninem "Eşeğin kızı, ne oldu sana?" diye beni öpücüklere boğuyor. O gece hiç bitmiyor, yaslar

birbirini kovalıyor... Ağıtlarla dolu gecelerde gün ışırken hıçkırarak uyanıyorum. Dilşa Teyze uyanıyor, annemi ve ninemi soruyorum ölgün bir sesle, "Başka yasa gittiler" dediğinde, acıktım diyorum; oysa acıkmamıştım, kalkıp bahçeden kayısı toplayıp oynamaktı niyetim. Ekmek dolapta al diyor Dilşa. Dolaba uzanıyorum, ekmek kuru diye mızırdanırken, ezan sesi yükseliyor. O an Dilşa "Suuus suss günah! Kuru ekmeği bulamayanlar da var" diyor. Dilşa'nın ıslattığı ekmek ağzımda büyürken, bir gün babamı kaybedeceğim korkusuyla yorganın altına gömülüp ıslak ekmeği ısıra ısıra ağlıyorum, ezan okuyan hocaya sinirlenip, babalarımızı neden korumadıklarını düşünüyordum.

Sabaha karşı kalktığımda sisli bir aydınlık usulca çözülüyordu. Ağzımda badem acısı tat. Bedenim kaskatıydı, benim değildi; nesneleri garipsiyorum, kokular, sesler, birbirine karışıyor, anılar, en küçük ayrıntılar rayından çıkmış bir hücre gibi çoğalıyor. Parmaklarımın ucuna basarak mutfağa geçtim, herkes uykudaydı. Pencerenin buğusunu dairesel hareketlerle sildim. Sis! Kayboluş! Aydınlık! Gelecek! Uzak mı yakın mı, bilemiyorum. Avucumdaki hiçlik orman yangınına dönüşüyor... Özgürlüğün yağmuruyla ıslanmasam, yıkanmasam, boğulacağım. Vakit geldi! Her şey anlamsız. Gitmeliyim, anlama kavuşmak için... Ruhumun acısı bedenimi sarıyor. Acımı doyurmalıyım, sağaltmalıyım. İnsan bir giz işte! Sis çözülüyor, kent uyanıyor. Parlak ışık lekeleri pencereye dokunup geçiyor... Karışık bir denklemin çelişkisinden kurtuluyorum, kurtulacağım... Durmak, koca karınlı kentlerin karnında inlemek yok oluş değil de nedir? Sabahın taze ve mahmur sesleri birbirini izliyor. Ev halkı uyanmadan gitmeliyim diye düşünüyorum. Kuralları altüst etmek için, küçük bir başlangıç, evet başlangıç, küçük bir kıvılcım, "Kararlılık... Kararlı olmak..." diyor

içimdeki ses. Vakit tamam. Gerçekliğin nehrinde yıkanmak istiyorum.

Ekmek dolabının üstünde tabakta kalan iki köfteye streç geçirmişti Aso, güldüm. Ne mükemmeliyetçi kadın böyle! Suçüstü yakalanacakmışım gibi köfteyi çarçabuk yedim. Ninenin yüzüğü dişimde "Kırp!" dedi. Ah Nine diye öfkelendim. Yüzüğü yıkadım, sonra bir not yazdım. "Sizlere haber vermeden evden çıktığım için darılmayın, bir arkadaşla görüştükten sonra köye döneceğim. Kısa bir süre sonra yine görüşürüz. Şanslıymışım Ninem" diye yazdım, yüzüğü notun üstüne bıraktım. Odadan çantamı alırken, nefesim içimde top oynuyordu. Usulca kapıyı açtım, kedi sessizliğiyle merdivenleri inip sokağa çıktım. Sabahın taze kokusunda yakın bir bahar vardı. Parke taşlar gecenin yağmuruyla ıpıslaktı. İki kedi hırlaşarak birbirini kovaladı. Terzi kadın yine penceredeydi, bu nasıl dikiş dikmeydi? İçimdeki sesi duymuşçasına dilsiz oyunu oynar gibi, ağzını yayarak "Günaydın!" dedi. Ben de "Günaydın, yerine Rojbaş!" dedim. Neden hava boşluğuna düşer gibi ürperdiğimi, sonra neden ansızın "Rojbaş!" dediğime anlam veremedim ilkin, sonra bilincimin küçücük karanlık odasındaki isyancılar diye söylenirken, orta yaşlı bir kadın yanı başımda ıhladı, peştamalına sarınmış, iri baykuş gözleriyle, "Sabah şerifler hayırlı olsun!" dedi. "Senin de" dedim. Kadının elindeki yükü ağırdı, konuşurken nefesi tıkandı, "Kuzum kızıma gidiyorum doğum yapacak da, bu daracık sokaklara araba falan da gelmiyor, sevabın olsun, gideceğin yere kadar yardım ediver" dedi. Hiç düşünmeden, kadının elindeki koca çantayı aldım. Kadın keklik gibi sekerek öne geçti, "Evlat işte! Eksik etek ne de olsa" dedi. Kadın sözcükleri yutarak konuşuyordu, tanımadığım akrabalarından, kızının kocasından, görümcesinden söz ediyordu. Görümcesinin nasıl azılı bir bunak olduğunu, muskalar yaptırdığını, yatağına ve o evin kapı-

sına domuz yağı sürdüğünü anlatıyordu. Onu dinleyip dinlemediğim umurunda değildi, bazen arkaya bakıp soluklanırken, kadının yüzü yuvasının çevresinde kanat çırpıp öten kuşa dönüşüyordu. O an annem, ninem ve de tanıdık yüzler yuvalarının çevresinde kanat çırpan kuş olurken, haki renkli kartallar, demir yumurtalarıyla yuvaları darmadağın ediyordu. Kuş kadınlar, kadın kuşlar... Haki renkli kartallar, yuvalara sarkarlar, yuvalar kalkar, bir kalkar, bin kalkar... Sonra kadınlar şahin olur dağların doruklarında birbirlerinin kınalı saçlarını örerken, ah deli Penelope, ah deli Penelope diye halay çekerler. Ben bu düşünceler içinde yüzerken, ne kadar gittiğimi bile bilemezken, kadının "Hay Allah razı olsun, sevdiğine kavuştursun!" ünleyişiyle kendime geldiğimde kolumun taş gibi olduğunu, uyuştuğunu fark ettim. "Sevdiğine kavuş" demesi yetti. Kolumu ovaraktan bilmediğim sokaklarda dolandım, aynı yerden bir iki kez geçtim. Not yazıp, evden çıkmanın rahatlığı içindeydim. Evler, evler... İnsanı fareye çeviren evler diye inledim. Küf tutmuş ahşap evler, kol kola girmiş kırışık yüzleriyle bana bakıyor gibiydi. "Ne bakıyorsunuz! Öyle değil mi?" dediğimde balıkçının mavi tablasını gördüm. Burnunu çekerekten balık kasalarını istifliyordu. Beni gördüğünde, "Sabah siftahımız olsun, gel balık verelim ablası!" dedi. "Eve dönerken!" diye ünlediğimde, güldüm.

Bir hafiflik vardı içimde, hatta garip bir sevinç... Bir çırpıda yokuşu inip sahile ulaştığımda martı çığlıkları kulaklarımı doldurdu, kanat çırpan martılar ve sahilde koşanlar bir yarış içinde gibiydiler. Soğuk hava ısırıcıydı. Duru parlak gök, koyu lacivert deniz, köpüklü dalgalar, pike yapan martılar, varlığımın ve özgürlüğün önemini daha çok duyumsattılar. Ezberimdeki telefonları yokladım, şimdi sırası değil diye vazgeçtim. Berfin'e nasıl ulaşmalıyım diye düşündüm. "Ah Berfin, ah Berfin! Bir

kefiyeye âşık olan kız" dedim. Sahil boyunca Cuma'yla kitapları yerleştirirken içimin nasıl titrediğini, merdiven boşluğunda kendimizden geçişimizi düşündüm. İskeleye yakın kayalıklara oturduğumda gözlerimi kapattım, bedenim ve düşüncelerimle bir bütündüm. Serin havayı solurken her yanım iğneciklendi. Tatlı bir huzurla gevşeyince, birden irkildim. Huzurun zemzem suyu diye gülümsedim. Huzur durgun bir göl, dinginlik ise akak bir nehir, nehir benim diyordu bir yazar. Yok, yok göl neme lazım, doğanın dinginliği dedim. Gözlerim güneşin ışınlarıyla tatlı bir oyun içindeydi. Güneşin kırık ışığı içime işlerken, sarı bir atmosferle kuşatılıyorum.

Ninemle kente gidiyoruz; tren kompartımanı ekşi yoğurt ve peynir kokuyor, kovalar birbirine çarpıyor. Kaç kova yoğurt ve kaç kilo peynirle bir altın diş hesabı yapılırken gazete okuyan genç, altın diş yapacağınıza demir kapı yaptırın diyor. Tuluk yanaklı adamın kırçıl kaşları oynuyor, "Bir top patiska aldım, bizim her şeyimiz hazır, ölümün ıslığını duyuyoruz her gece" diyor. Ninem salavat getirip, "Kullarına eceliyle ölümü nasip et ya Rabbi'm!" diyor. Genç biri gazetenin arkasında kıkırdıyor, "Allah yok, peygamber de izine çıktı" diyor. Tuluk yanaklı adamla ninem "Tövbe tövbe!" derken genç, "Ben demiyorum, gardiyanlar öyle diyor, sopalarında öyle yazıyor" diye muzipliğine devam ediyor. Genç bulmaca çözerken, ayak ayaküstüne atıyor, ona özenip bende atıyorum, Ninem dizlerime vuruyor, "İndir ayağını, sen kızsın!" diyor. Gence bakıp utanıyorum. Genç kalemini kemirerek gazete okumasına devam ediyor. Tuluk yanaklı adam, "Ne var yok aslanım, güvercin uçurup halay çekecek miyiz?" diyor. Genç "Hee hee!" diyor. Adam, "Cık cık" diyerek başını sallıyor, "Şimdiki gençler bir âlem!" diyor. Ninem, beni dürtüyor, "Doğru otur kız!" diyor. İstasyonda indiğimizde, genç bir çanta dolusu gazeteyle hızla uzaklaşıyor.

Ninem elinde iki kova yoğurtla, tuluk yanaklı adam da iki hindisiyle öylece bakakalıyor. Başları sarkık hindilerin, başlarını nasıl kaldırdıklarına bakarken, Ninem, yumurta sepetini sıkıca tutmamı tembihliyor. Adam gülüyor, "Bayramdan bayrama hindi yiyoruz!" diyor. Ninem böbürleniyor, "Biz pek satmayız, istasyon şefi akrabama gidiyorum" diyor. Adam uzaklaşırken, hindiler adamın bacağını gagalıyor, Ninem, keh keh gülüp "Ulan tavuk hırsızları, kim bilir kimin hindileri" diyor. Sarı badanalı istasyon lojmanına gidiyoruz. Söğüt ağacı ve çeşmesi var kapının önünde. Küçük pencerelerin önü sinek bulutu. Ninem kovalarını bırakıp çeşmeye yöneliyor, yüzünü yıkıyor, "Gel sen de yıka kirloş!" diyor. Yumurta sepetini yere bırakırken bir kertenkele fırlıyor. Ninem sepeti birkaç kez sallıyor, "Bunlar çift gezer geberesiceler!" Ninem kapıyı tıklatırken, "Senin ananın sülalesinde istasyon şefi var mı?" diyor. Kapıyı portakal rengi sabahlık giymiş bir kadın açıyor, kısık sesle konuşuyor, "Hoş geldiniz çocuk uyuyor". Ninem yoğurdu ve yumurtayı buzdolabına konması gerektiğini tekrarlayıp duruyor. Kadın bana bakıp, "Akıllı kız!" diyor. Ninem, "Şeytanlığı anasına çekmiş" diye gülümsüyor. Kadın bir tabak şeftali ve çilek getirince, ninem, beni dürtüyor, "Kalk ablana yardım et!" Tekerlekli sehpayı sürüklerken, kadın "Ortalık yine çok karıştı!" diye mırıldanıyor. Ninem, kafa sallıyor, "Kara kaderimiz!" diyor. Çilekleri art arda yerken ninem tek gözünü kısarak bana bakıyor, o an fazla yememem gerektiğini anlıyor, pencereye yöneliyorum. Sarı ovanın ötesinde sıra dağlar... Sınırda askeri kulübeler... Dikenli tellere takılı konserve kutuları parlıyor... Koca bir köpek sınır boyunca koşuyor, sonra bir el silah sesiyle birlikte köpek yere yığılıyor. Sessizlik uzuyor... Eski kompartımana kuşlar dalış yapıyor, bir gürültü duyuluyor, kadın usulca sesleniyor, "Pencerenin önünde durma cici kız!" derken,

"Yine çukur kazıyorlar!" diye söyleniyor. Gri elbiseli istasyon şefi geliyor, ninem yerinden kımıldar gibi oluyor, şef kravatıyla oynayıp gülümsüyor, "Estağfurullah Nine!" Ninemin gözü seğiriyor, bacaklarını ovuyor, "Eee, daha daha ne var?" diyor. Şef, "Çok şükür iyiyiz de! Öyle diyelim öyle olalım" Uyanan çocuğunu getiriyor kadın, meme veriyor, şef çocuğuna bakarken, "Allah'ın verdiği canı ancak Allah alır da!" derken, "Sizinkiler dikkat etsinler, kimin eli kimin cebinde belli değil!" Ninem kafa sallıyor, "Bizimkiler ağlamayan çocuğa meme verilmez diyor" dediğinde, şef başımı okşuyor, "Öyle mi kız!" diyor. Ninem, "Bizim oğlana da böyle bir iş olsaydı" dediğinde, şef divana daha çok kaykılıyor, "Öhöö öhöö, beş vakit namaz niyaz iş bulmasına yardımcı olur" dediğinde, ninem "Yaa yaa!" diye beni dürtüyor. Şef, ninemin belindeki kefiyeye para sıkıştırdığında nazlanır gibi yapıyor, "Bir kova yoğurdun ne kıymeti var, bize de müsaade" der demez, soluğu çarşıda alır, çay ve şeker torbalarına yumulurduk.

Güneş usulca yükselirken, aydınlık sessizliği dağıtıyor. Pusarık mavilik boşlukta eriyor. İçimde saklambaç oynayan düşüncelerim... Yekiniyorum. Dalgaların sesi içimde, dev bir gemi yol alıyor, güverteden bana el sallıyor birileri, gözlerim denizin ufkunda... Kent meydanına doğru yürürken yanımdan geçen kadın ve erkekler, babamın sonradan anladığım mavi sakallı bir efsane, annemin yarım kalmış bir Lilith olduğunu anımsatıyor, bunu düşünmenin sırası mı diye kızıyorum kendime. Sanki gemiye binen ve bana el sallayan onlardı. Birden bir sevinç kaplıyor içimi; kaçıncı cemrenin düştüğünü soruyorum kendime. Çok mu önemli diyor içimdeki ses, güvertede bana el sallanmasının hüznünü dağıtmak mı istiyorum? Belki de kafa tutuyorum bu hüzne, ben mi cemre mi kim bilir! Cemreler düşerken, cemreler düşerken, hem yüreğime hem de düşüncelerime...

Meydana geldiğimde güneş iyice yükselmişti, kendimi öylesine hafif hissediyordum ki, kilometrelerce koşabilirdim. Cama yansıyan görüntüme gülümsedim, "Sen zaten iyi koşucusun" diye düşündüğümde karnı dizindeki adam "Oho oho gel güzel işkembe çorbam var" deyip, bir eliyle de karnını sıvazlaması tam komediydi. Askerlik anılarına başlamaması için çantamdan kitabımı çıkardım, "Feylesof mu olacaksın ablam?" dediğinde, "Bak Ksnefon, Milattan dört yüz yıl önce buradan Trabzon'a kadar gitmiş, buraya kiraz ve fındık diyarına gelmiş." Adam durakladı, "Aman ablam, bana Kisfon Misfon'dan söz etme, ne anlarım ben? Bildiğim bir şey var o da askerlik ablam, askere gidin de görün hanyayı Konya'yı!" Aslında adamdan kurtulmak istemiyor, konuşmasını istiyordum galiba, hem de kitabı çıkarıp hava ataraktan. Kitabı karıştırırken, karnı dizindeki adam ıslıkla "Oy yaylalar yaylalar!"ı döktürüyordu. Evren, zaman, oluş, tarih ve varlık diye düşünürken, koca bir karasinek arsızca başımın üstünde vızıldayıp duruyordu.

İşkembe çorbasını kaşıklarken, karnı dizindeki adamı ameliyat masasında düşünüyorum, sır yumakları dökülüyor, her yer karanlığa kesiyor ilkin... Halk meydanındaki serçeler yumaklara saldırdığında, kokuşmuş batak gök oluyor, parlak düğmeler, pırpırlar, unvanlar bataklıktan saçılırken, anlı şanlı isimler batıp batıp çıkıyor... Sonra yedi renkli güvercinler göğü kaplıyor, fırtına gibi dönendiklerinde, sır yumaklarından dökülen isimler gün ışığında çırılçıplak oluyor, bataklık kuruyor, korku cesarete dönüşüyor.

"Hey abla! Allah Allah! Ben askerlik gördüm ya siz, nedir kederiniz?" diyor karnı dizindeki adam. İrkiliyorum. İşkembe parçacıkları dişimin arasında büyüyor. "Gördün de ne oldu, kim biliyor? Kuşlara, otlara bile anlatamıyorsun!" dediğimde, karnına sarılıyor, tutukça gülümsüyor,

"İlahi kuşlar ve otlar haa, kuşlar ve otlar haa" diyor. Dışarı çıktım, köy minibüsüne gitmeden telefon kulübesine gidip, eve telefon açtım, Jorin sesimi duyduğunda kekeledi, "Kendine gel!" dedim. Sesi bulutlandı, öksürdükçe öksürdü. "Kar çiçeği orda mı?" dediğimde, "Hee hee, bir koşu gidip gelirim" dedi. Taşımız toprağımız bizi Komiser Kolombo gibi yaptı mecburen. İçip içip askerlik anılarıyla kendi gölgesinden bile korkan erkekler sevmeyi de unuttu diyordu Bozkıroğlu. İyi de kel alaka neden bu cümle geliverdi aklıma? İstemesem de geliveriyor işte! Bir süre kaldırımda bekleyip yüzümü güneşe döndüm, önümden geçen bir iki erkek ıslık çaldığında tek gözümü kısıp onlara baktım, "Sizden korkacağımı mı sanıyorsunuz?" dediğimde, "Vay be kıza bak!" dedi fasulye sırığına benzeyen. Bir banka oturdum, denizin maviliğine dalarken sesler uzaklaşıp, yakınlaşıyordu. İçimdeki sabırsız ağaçkakan köşe kapmaca oynarken, kaldırımdaki akasya ağaçlarının dallarını saymaya çalışıyordum. Akça pakça iki kadın hararetli bir şekilde konuşarak önümden geçip giderken, yekindim, peşlerine takıldım; sağdaki kadın dönüp baktı. Hafta sonu gidecekleri işten söz ediyorlardı. Temizlikçi kadınların şık giyimlerini garipserken, kendime kızdım, alışılagelmiş kalıpları kıramıyorum hâlâ diye düşündüm. Kentimin temizlikçi kadınları nasıl da suskundular, tozun kokusunu değil, kan kokusunu iyi tanırdı onlar. Soldaki kadın da dönüp bakınca bir yerlerim açıktaymış sanısıyla duruverdim, hızla telefon kulübesine yöneldim. Bir martı kulübenin çevresinde kanatlarını sürüyerek dolanıyordu. Beni takmadı, ayaklarımı sertçe yere vurdum, ötelemedi. Ahizeyi elime alıp para sıkıştırırken martının titreyen gözüne kuşkuyla bakıyordum. Kendimi onaylamak istercesine "Kuşku iyidir, kuşku geliştiricidir" diye mırıldandım. Bir milim öteye gitmeyen martıya "Duydun mu beni, anlıyor musun beni? Özgür-

lüğü iyi tanırsın sen!" dedim. Berfin'in durgun ve donuk sesiyle, her yanımı ateş bastı. Boğazında yumrular varmış gibi konuştu, "Yanına geleceğim" dediğinde, telefon kapandı, martı havalandı. Dışarı çıktım, sevinç ve hüznün gelgitindeydim. Kafam boşaldı, hiçbir şey düşünemiyor, nereye gideceğimi bilemiyordum. Berfin'i burada mı beklemeliydim, köye mi gitmeliydim. Bozkıroğlu'nun mutlaka haberi olmalıydı. Yeniden kulübeye yönelirken, ayaklarımı garipsedim. Bozkıroğlu duyulur duyulmaz bir sesle, "Evet, yeğenim biliyorum, sen merak etme, Berfin üç gün sonra gelecek" dedi. Derin bir nefes aldım. Zaman beyaz kanatlı bir attı, ben de yolcu...

Köy minibüsünün ilk seferi için hızlandım, minibüse yetiştiğimde, M bıyıklı şoför hareket halindeydi, beni görünce bıyıklarını sıvazladı, yine dikiz aynasını düzeltir gibi yaptı, çapkınca gülümsedi. Arzuda her şey eşitleniyordu, en büyük komünist şehvettir. İd: komünist, ego: feodal, superego: kapitalist galiba diye düşündüm. M bıyıklı gaza bastı, "Sevdalıyım sevdalı" türküsüyle bitlikte ağır bir esans kokusu minibüsün içini doldurdu. Genzim gıcıklandı, koku şoförden geliyordu. Jöleli saçlarını geriye taramış, sarkık dudağındaki küstah gülümsemesi dayanılır gibi değildi. Başka bir minibüsle gitme seçeneğim yoktu! Gözlerimin tiki çoğaldı, kaşlarımı fena halde çattığımın farkındaydım. Islıkla türküye katılıyor, ara sıra koç yumurtasına benzeyen pazısını sıvazlıyor dikiz aynasından bana bakıyordu. Yerimden kalkar gibi yaptım, gözlerimi ondan kaçırmadım, o da kaçırmadı. Jigolo kılıklı senden mi korkacağım diye dişlerimi gıcırdattım. İçimdeki ses, "Ne oluyor sana, aklı şeyinde olan vahşi bir öküz işte!" Gülümseyecekken kendime hâkim oluverdim. Gözlerimi kapatıp kendimden geçmek, hiçbir şey düşünmek istemiyordum. Hemen uykuya sığınmak istemedim. Kıyı boyu ilerleyen minibüste varlığımı garipserken garip bir mut-

luluk hazzıyla her yanım iğnecikleniyordu. Deniz ile ufkun birleştiği yere bakıyorum, takaları ve martıları izlemeye çalışıyorum. Cuma'ya olan özlemim kor ateş gibi her yanımı sarıyor. Gök yıldız altında, deniz kıyısında onunla sere serpe sevişmek istiyorum. Bilincimin ormanında yolculuğa çıkıyorum. Zamanın eskil sarmalında ürperiyorum. Deniz kıyısı mahşeri kalabalık! Köle tacirlerinin sesi yutuşuyor. Panayırlarda ateş ağızlı hokkabazlar döneniyor... Ağır, hantal gemiler can pazarı... Saray soytarılarının sesiyle kara bulutlar kümeleniyor. Faytonlardan ince belli Çerkez kızlarının aşk dolu mırıltıları... Şarap fıçılarının çevresinde Dionysos'a kafa tutuyor sirtaki yapan gençler... Kiraz ve incir sepetlerinin içinde gülücüklere boğuluyor çocuklar... Kendilerinden büyük fırçalarıyla bulutları beyaza boyuyor ressamlar... Farklı renklerin, dillerin, seslerin harmonisinde kara bulutlar dağılıyor, gök pürüzsüz maviye kesiyor... Bilincimden bu sahneler akıp geçerken, tüy gibi hafifliyorum, bilincin bu tatlı oyunları da olmasa... Birden kavun memeli kızın sesini duyunca dönüp bakıyorum. Arka koltukta sakız çiğneyerek ahkâm kesiyor. "Ben size demedim mi bu memleket adam olmaz diye! Yok efendim kontenjan dolmuş! Ben ne yapayım şimdi? İş yok güç yok!" derken hımhımlı bir ses, "Erkekler iş bulamıyor kızım!" diyor. Yaşlı amca gülüyor, "Biliyorum koca da yok!" Kavun memeli bana sesleniyor, "Taha Ağabey'in misafiriydin değil mi kardeş?" diyor. Şoför, "Bak sen sanki bilmiyor, dedik ya sana!" Yaşlı amca, "Yine de iyi çocuktur Taha!" dediğinde, yine de sözcüğüne takılıp kalıyorum. Sohbet ortamı tedirgin ediyor, izleniyormuşum sanısına kapılıyorum. İhtiyar tekrarlayıp duruyor, "Yine de iyi çocuktur Taha, iyi çocuktur!" Uzaklığı ve denizin ufkunu bir kurtarıcı gibi görüyorum. "Ah Kevê can, can Kevê!" Yine de iyi adamdır Taha, onlarda bir insan diye mırıldanıyor içimdeki ses.

Yüreğime sığmayan ince bir telaş, bir rahatlık ve de kaygının gelgiti... İnsanın bu duyguları aynı anda yaşaması ne garip! Bozkıroğlu'nun üç gün sonra sözü aklıma geldiğinde, Cuma'yı gördüm ötelerden, atının üstündeydi, minibüse yetişmek için yarışıyordu; elimi uzatsam tutacağım neredeyse... Minibüsün müziği kulağıma çarptığı an, Cuma'nın görüntüsü yitip gidiyor. Birbirinden uzak sır dolu basma perdeli evler, yaralı geyiklerin boynuzlarını andıran kırık antenler, dut ağacında boş bir salıncak, bahçe duvarında unutulmuş bakır ibrik, kuru kabak çanları, tarla korkulukları, şoförün çapkın ıslığı... Kavun memeli benden öce indi. Gülümseyip el salladı. "Buyur gel, beklerim" dedi. Ben de el salladım. Adımlarındaki çaresizlik herkesin çaresizliğiydi. İhtiyardan başka kimse kalmadı minibüste, tedirginliğimi anlamış gibi, "En son ben ineceğim" dedi. Sulu gözlü ihtiyar bir giz gibiydi. İndiğimde, M bıyıklı "Emrinizdeyim!" diye ünledi. "Hiç kimsenin emrinde olma!" dedim. Kös kös baktı, minibüs uzaklaştığında yeşil sessizliğin derinliği içime işledi, nefesimi tuttum, çıt yok gibiydi, yoksa bana mı öyle geliyordu! İçimdeki sessizliğimi kışkırtıyordum kim bilir! Yanıt vermek istercesine adımlarım sertleşiyor, o anda iki karga havalanıyor; sanki gümüş bir kemerle bağlandığım sessizliğin kopmasına içerleniyorum. Taha'nın öksürüğüne karışan radyo sesi... "Hoş geldin!" diyorlar... Kevê sebze tohumlarını ayıklıyor. "Herkes iyi miydi?" diye mırıldanırken, "Hadi bize çay yap!" Taha gülümsüyor, "Ben yine de iyi çocuğum" dediğinde, ben de gülümsüyorum. Ayşe Şan'ın stranını söylüyor Kevê. Taha çay getirirken, suçluluk duyup elindeki tepsiyi alıyorum. Kevê'nin gözleri ıslanıyor. "Her şey rüya oluyor, bazen çocukluğum aklıma geldiğinde yaşayıp yaşamadığıma karar veremiyorum." derken sesi titriyor, burnunu çekiyor, gözleri bir noktaya dikiliyor, elleri istemsizce tohum tor-

basında aranıyor. "Biz yaşadığımızı sanıyoruz, biz hiç yaşamadık ki!" Taha bir anda çoğalan kargaları, kuşları kovalıyor. Kevê'nin yüzü annemin yüzüne dönüşüyor, bütün kadınların yüzü birbirine benziyor. Ona sarılmak istiyorum, Kevê diye inliyorum, dudakları titriyor, "Çay soğumasın!"

Taha'da çay içerken, kaşığı çıkarmıyor, höpürdeterek içiyor. Kevê'nin hüzünlü sesi yok oluyor, "Askerliğini bizim orada yapmasaydı ne işim vardı buralarda!" Taha'nın sesi kırılıyor, "Pişman mısın Kevê can" diyor. Kevê tohum torbasını duvara asarken, "Sanki bir derdim sensin de!" Taha, "Güzel günler gelecek, gelecek Kevê can" diyor. Taha'nın başına kuş pisliyor, ağacın yaprağıyla başını siliyor, radyosunu alıp ikinci kata çıkıyor, çatışma haberleri... Yüreğimi sıkıyor birileri... Taha radyonun sesini kısıyor, "Bak kim geldi!" diyor. Nazife siyah giysisiyle gece perisi gibi süzülüyor, bana kırgın bir bakış fırlatıyor, "Çay!" diyor çekinik bir sesle, bohçasından kocasının üniformasını çıkarıyor, kararmış tırnaklarını hohluyor, "Botlarını boyuyorum da" diyor. Kevê, "Düğmeleri dikip dikip sökmekten yorulmadın mı?" Nazife, "Valla sökmüyorum, kendiliğinden gevşiyor mu ne!" Nazife'nin düğmeleri sıkıştıran boyalı tırnaklarına, kıpırdayan dudaklarına bakıyorum. Nazife çocuksu bir edayla sırtını bana dönüyor, "Küsüm sana, gidenler kolay dönmez dedin" diyor. Kevê sus işareti yapıyor. Nazife, "Al bari iğneye ip tak, gözüm görmüyor!" diyor. İpi takarken, Nazife utangaçça gülümsüyor, "Kayınvalidem sabah akşam iğne kımıldamazsa iplik girmez! deyip duruyor, ne demek bu?" diyor. Kevê ellerini beline dayamış, gökyüzüne bakıyordu. Nazife, "İplik kımıldamazsa, iğne girmez!" diye yineleyince, Kevê göğsünü şişirdi, "Yani dişi köpek kuyruğunu sallamazsa erkek köpek gelmez demek!" Çayımızı tazelerken, Kevê memleket, Nazife asker kocam, ben de Cuma deyip

durdum. Kevê, Cuma'yı biliyordu. Nazife'ye askerdeki sevgilim dediğimde, "Bak o zaman sakın gidenler geri dönmüyor deme!" dedi. Nazife gittikten sonra Kevê, Temel'in Nazife'yi sıkıştırdığını, onda gözü olduğunu söyledi. Üç gün sonra gideceğimi söylediğimde, "Biliyorum!" dedi. Asmaların kökünü temizlerken, içli bir ağıt tutturdu. Ağıttan bana yansıyan derin acı burnumun direğini sızlattı, o an her şey hiçliğe dönüştü. "Bak sana ne vereceğim" dedi Kevê. Yumurta şeklindeki kuvars bir taş verdi, "Al bunu yanından ayırma, negatif enerjiden seni korur!" dedi. "Korur mu?" diye gülümsediğimde, "Cennete inanmasan da kâinatın bin bir sırrı var" dedi. Odama çıktım. İlkin kitaplarımı toplamalıyım diye düşündüm. Pencereyi açtım, baharın sersemletici kokusunu soludum. Pür bir telaş; sevinç kapladı içimi. Kaskatıydım. Gözlerim çevreyi tarıyor. Yeşillik, mavilik, sonsuzluk... Sessizlikte sek sek oynayan deviniler... Kitapların sesini duyar gibi olunca gülümsüyorum. Yalnız olmamanın derinliği, derinliğin başka yalnızlığı... Kevê ile Taha'yı görünce bilincimin filmi kopuyor. Sebze fidelerini yamaca taşıyorlar. "Yardıma geleyim mi?" diye sesleniyorum. Kevê'nin sesi ot kokulu yele karışıyor. "Sen işine bak!" diye ünlüyor. Şair'i görüyorum, koltuğunun altında defteri yampiri yampiri yürüyor. Kevê ile Taha'yı selamlıyor. Taha sigara sarıyor, Kevê fideleri gübreli toprağa bırakıyor. Şair elini sallayarak şiirini okuyor besbelli. Hükümetin, uyduruk şairi olsa da, şiirini merak ediyorum. Dışarı çıkmak için yekindiğimde, avludan gelen ayak sesine kulak kabarttım, sürüklenen sesin Gonca'nın ayak sesi olduğunu anladım. Yanılmamıştım. "Gideceğini duydum!" derken, tavana baktı, yüzünde donuk bir ifade vardı. "Yeter bu tebdil hava!" dedim. "Tebdil havaya hepimizin ihtiyacı var" dedi. Divana çöktü, dudaklarına kırık bir gülümseme yayıldı. "En iyi arkadaşın kitapların

değil mi?" dedi. "Başka çarem yok!" dediğimde boşluğa baktı, "Senden iyi bir dost olur, biliyorum", "Yine de güvenme!" diye gülümseyince kehribar sarısı gözlerini bana dikti, burun kanatları yaprak gibi titredi, kendini koyuverdi. "Bana yardımcı ol!" diye inledi. Yanı başına çöktüm, gözyaşları sicim, göğsü körüktü. Şaşkındım. Elbisesinin kuşağını ağzında çiğniyor, akan burnunu koluna silip, "Hükümetin göt şairi, hükümetin göt şairi" diye hıçkırıyordu. Durulunca ayağı kalktı, kararlı bir sesle "Çocuğu aldıracağım, güveneceğim kimsecikler yok! Beni tefe koyarlar, yaşayamam buralarda!", "Kevê ile Taha" dediğimde, "Güveniyorum da, yüz yüzeyiz her an!" Pencerenin önüne geldi, solukları sıklaştı, "Hükümetin şairi köpek gibi dolanıyor, ne ocaklar söndürdü! Onunla yaşadıkça anladım. Fındık ağaçlarıyla mı sevişseydim? Erkek mi vardı bu dağ başında! Gençtim, yüreğim deli gibi atıyordu, kanıma girdi işte! Evlenirse, çoluk çocuk sahibi olursa şiir yazamazmış! Bir değil birçok kadınla ilişkisi var. Haremindeki kadınlarını anlatıp duruyordu ya sevişme öncesi ya da sevişme sonrası; bütün kadınlar ona âşık olmalı... Evlen benimle, çocuğumu doğurmak istiyorum dediğimde, böyle bir şeye kalkışma yaşatmam seni, diyor. Gonca odanın içinde volta atarken, tahta döşemeler gıcırdıyor, durulmuş sesi alçalıp yükseliyordu. Diz üstü odanın orta yerine çöktü, "Namaz kılmıyorum ha!" diye gülümsedi. Demin ağlayan o muydu diye garipsedim. Gonca'nın dairesel harekete tutulmuş bakışları karşısında ne yapacağımı bilemedim. Kasten öksürüp, "Kitaplarımı toparlayayım, çay içer miydik?" dedim. Gonca beni duymadı, "Sana anlatmasam patlayacağım!" diye iç geçirdi, yüzüne bir çocuğun saf sevinci ilişti, birkaç kez derince nefes aldı, bir engelli çevikliğiyle diz üstü yanıma yaklaştı. "Ben Temel'in kızı değilim, amcazademdir. Babam sizinkilerin siyasi grubundanmış, tutuklanmış, Diyarba-

kır cezaevinde ölüm orucunda vefat etmiş. Hükümetin şairinden duydum! Bana maden kazasında öldü demişlerdi. Bunu öğrendikten sonra sizin oraları merak eder dururum. Gerçeği duyunca babamdan kalan eşyaları karıştırdım bir gün, iki sandık dolusu kitap vardı, biraz merak sardım, sonra vazgeçtim. Korktum öğrenmekten, bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde öğrenip ne yapacaktım. Sonra elini karnına bastırdı, "Bu adamın dölünden kurtulmazsam, kendimi balıklara yem ederim." dedi. Kafam boşaldı. Bir an şüphelendim Gonca'dan; tezgâhlanmış iyi bir oyun diye düşünürken, taa içimdeki ses, Gonca'ya inanıyordu. Bir insanın bu denli tiyatro oyuncusu olması mümkün müydü? Gonca için birkaç kitap ayırdım, "Bunlar senin için" dedim. Gonca'nın dudakları acıyla gerildi, duyulur duyulmaz bir sesle, "Sen nereye gidiyorsan ben de geliyorum, yoksa balıklar bekliyor beni!" dedi. Ne diyeceğimi şaşırdım. Her yanımı ateş bastı. Kitaplarımı toplamama yardım ederken, "Söz gittiğimiz yerde okurum" dedi. Kekeledim. "Yok canım, nereye geliyorsun sen, yerin yurdun burası senin!" Gonca kararlı adımlarla odadan çıkarken, "Kente gidip, kimliğimi yenileyeceğim, bende başımın çaresine bakarım arkadaş!" dedi. Allak bullaktım! Dışarıya çıktım. Taha ile Kevê bahçeyi belemiş, yorgunluklarını haşlanmış mısır yiyerek gideriyorlardı. "Gel sen de ye!" diye seslendiler. "Yürüyeceğim, sonra!" diye el salladım. Gonca'nın söyledikleri kafamı ağırlaştırmıştı. Birden Bozkıroğlu ile birlikte tutuklandığımızı, Şair'in defterini sallayarak "İşte bu, işte bunlar!" deyişi geldi gözlerimin önüne. Her şeyin toplamı karmaşık varlıklarız diye düşünürken, saçma sapan takıntılarıma gülüyorum. Ayaklarımın varlığından rahatsızlık duyuyorum, yürümekten vazgeçiyorum. Nemli toprağa oturuyorum. Patika yolun kıyısına özgürlük diye yazıyorum. Çevresini kazıyorum, kararsızlık ve yarım

kalan her şey insanı çürütür diye düşünüyorum. Güneş fındık ağaçlarının üstünde ipildiyor, yapraklarındaki yansımalar pırlanta damlacıklara dönüşüyor. Her yer mavi ve yeşilin boğukluğunda, derinden derine uğulduyor doğa... Cuma ne yapıyordur şimdi? Tek sıra turnalar gibi dağları mı aşıyorlardır, ekmek mi pişiriyorlardır, ot mu topluyorlardır, yoksa bir sığınakta yiyecek mi bekliyorlardır. Duran çürür, değişime uğramayan yer cehenneme dönüşür. Her gün bir şey öğrenmeli, ne olursa olsun. İnsan öğrendikçe hafifliyor, her ağaca konmak isteyen kuş olmak istiyor, gerçeğin göz pınarından su içmek istiyor. Gaga Mustafa'nın sesini duyunca gökyüzüne bakıyorum. Kuşlar farklı değirmiler çizerek uçuşuyorlar. Oraya kadar gitmeyi göze alamıyorum; evleri yeşilliğin içinde ufak bir nokta gibi bir kangal köpeği havlıyor, Gaga'nın sesi yükselip alçalırken, ağır bir yük treni geçiyor.

Eve dönerken, yerinde sayma ve kararsızlık acıları vahşileştirir diye düşünürken, Temel fiyakalı arabasıyla zınk diye önümde durdu, güneş gözlüğünü çıkarıp, çapkınca gülümsedi, "Bir yel gibi geldin, bir yel gibi gidiyorsun çocuk!" dedi. Ağzım küfürle doldu, yutkundum "Evet, gidiyorum, yine gelirim!" dedim. Küfürlerim Gonca'nın acısı, "Yine gelirim" korkumdu. "Çocuk çocuk!" diye mırıldandım, hükümetin şairi de, "Körpe çocuklar!" diye konuşuyor hep, iyi de "körpe" derken neden dudaklarını emiştiriyordu? Sözcükler yalan söylemez, sesin tınısı da, "Sizi gidi sübyancılar!" diye bağırmak istedim. "Bir istediğin var mı?" deyip gaza bastı. İş olsun işte!

Akşam Kevê çok güzel yemek yapmıştı. Tandırda kuru fasulye, tavuk ve pilav. Taha, "Tandır kuru fasulyesini ben yaptım" derken, Kevê beni yarpuzlu ayranı ve içli köfte ile kandırdı diye gülümsedi. Kevê, "Ne demezsin, sabahlara kadar penceremin altında nöbet tutan bendim sanki'!" Taha, hayranlıkla bakıyor Kevê'ye, sonra "Demek gidici-

sin yeğen!" diyor. "Yerin iyi mi, sırtın boşlukta kalmasın" diye yekiniyor. Sessizlik ağıyor geceye, sanki yenice gelmişim sanısına kapılıyorum, zaman kavramını yitiriyorum bir an, her şeyi garipsiyorum. İnsanı, sesi, sessizliği, konuşmayı, bakır siniyi, parlayan kaşıkları, bahar kokulu geceyi...

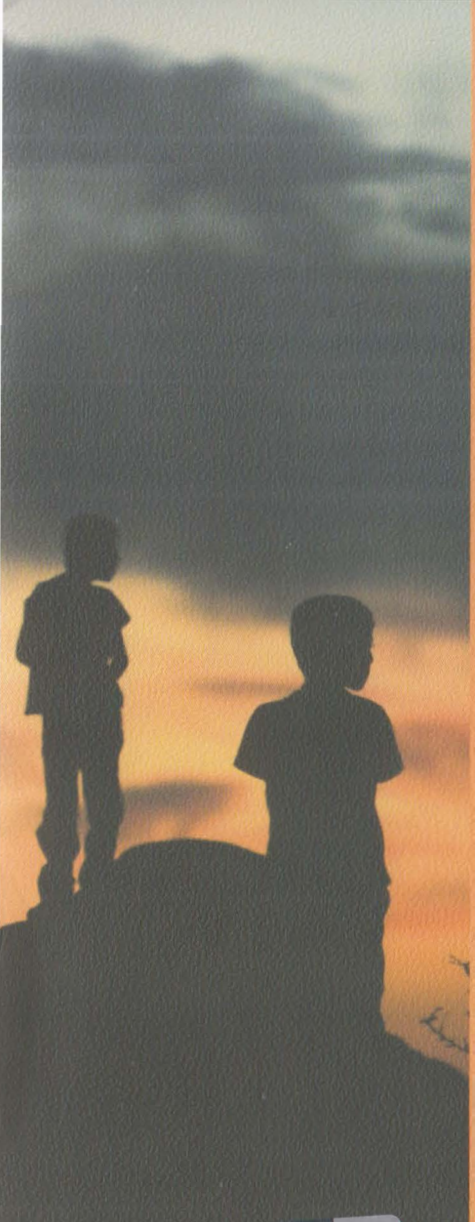
Sabah Rembetiko'nun tulum sesiyle uyandım, Kevê seslendi, "Senin için gelmiş" dedi. Aşağıya indiğimde Rembetiko "Amma da uykucusun haa! Gidiyorsun bir gün uğramadın, insanın insana ihtiyacı var" dedi. Kevê şıpıdık terlikleriyle gidip gelirken, "İyi bir kahvaltıyı hak ediyor amcamız!" diyor. Rembetiko gülümsüyor, gri gözleri ıslanıyor, takma dişini çıkarıp yeniden takıyor. Rembetiko'nun tulum sesiyle birlikte kuşlar havalanıyor, tempo tutar gibi şakıyorlar. Taha elinde radyo, Laz sabırsızlığı okunuyor yüzünden. Minibüsün sesi tüm sesleri kesiyor. "Gitme vakti" diyor Taha, Kevê bir kova su döküyor arkamdan, Rembetiko kapının eşiğinde, tulumuna yumuluyor, sabun köpüğü gibi kabaran göz torbasına takılıp kalıyorum. Şair oturduğu yerden el sallıyor, "Uğurlar olsun şiirce!" diyor. "Şiirin batsın!" diye mırıldanıyorum. Kevê'ye sarılırken, Gonca'yı soruyorum. Kevê sır dolu bakışlarını kaçırıyor, "Kentte!" diye inliyor. Taha radyosuna yumulmuş, el sallıyor. Kevê bir kova su daha dökünce, M bıyıklı şoför gülümsüyor. "Fındık zamanı yaklaşıyor, gidiyorsun ablam!" diyor. Gözlerimi kapıyor, yanıt vermiyorum.

Meydanda iner inmez, karnı dizinde adamı görmemek için sıvışıvermek istedim, ama valizimi bırakmak için en uygun yerdi. Valizi çırağa teslim ettim, sahile yürüdüm, ağaçlara, trafik lambalarına bile şüpheyle bakıyor, düşüncelerimi okuyacaklar sanısına kapılıyordum. Bozkıroğlu'nu aradım, eve gelmeme gerek olmadığını, Berfin ile sahile geleceğini söyledi. Telaş, sevinç ve kaygı üçgenindeydim.

İskeleye yürürken Gonca'nın "Kendimi balıklara yem ederim" sözü aklıma gelince ürperdim. Hiçbir şey düşünmek istemiyordum aslında, aile bireyleri bilincimde uzak noktalara dönmüştü, noktacıklar yakınlaşmaya başladığı an, Cuma sonra Cudi'nin ciğeri geliyordu aklıma... Bir banka oturdum, martıları izlerken sonsuz bir boşlukta gidip geldim, bazen denizin haşin dalgalarıyla irkildim. Güneş sırtımı ısıtırken uyku çöküyordu, tavşan uykusundaydım, Bozkıroğlu'nun sesiyle yekindim. "Berfin!" diye koştum, sarıldığımda kesikçe soludu, bir şeyler söylemek istedi, bakışlarını kaçırdı, yüzüme bakmadı. Bozkıroğlu, "Haberleşiriz" deyip bizi yalnız bıraktı. Berfin ufalmış, avurtları çökmüştü, yüzü sarı armuta benziyordu. "Bir yerlere gidip bir şeyler yiyelim" dediğimde babamın gönderdiği banka kartını verdi. Berfin'e nasıl yaklaşacağımı bilemiyordum, başını eğmiş, bacağını huzursuzca sallayıp duruyordu. Bir süre suskunun bahçesinde tünedik, sonra "Berfin biliyorum" der demez, hıçkırarak boynuma sarıldı. "İnsan ölmek istediğinde ölmüyor, bu konuda cesur değilim!" dediğinde, "Suus, öyle konuşma! Güçlü olmak zorundayız!" dedim. "Güç güç güç!" diye mırıldanırken, sesi titrek bir lambanın ışığı altında ilahi okuyan bir derviş gibiydi. "İnsan insanda tanıyormuş kendini, âşık olduğum, özgürlük adına eğitim çalışmalarına katıldığım, yöremin genci dediğim adam, devlet ajanıymış, ajanlaştırılmış! Geriye dönüş yoktu benim için... Şantaj, şantaj... Anla artık! Baban Japonya'dayken ailecek sorguya çekilip tehdit edildik; geldiğinde yüklüce para verdi de... Yerimiz yurdumuz yok bizim!" dediğinde ona sarıldım, "Her şey geçecek, kuşlar kadar özgür olacağız!" dedim. Berfin düzensizce soluyordu. Bozkıroğlu'nu aradım, "Sahil kafesine gidin, biletlerinizi aldım, saat:15'te yolculuk" dediğinde, Gonca'yı düşündüm, "Karar senin, gelebileceğin yere kadar gelebilirsin, yardıma hazırım."

diye mesaj yazdım. Kafeye gittiğimizde kimseciklerin olmamasına sevindim. Berfin uzak noktalara doğru bakarken, yüz çizgilerinin gevşediğini fark ettim. "Şu denizde günlerce yıkanmak istiyorum" dedi kırık bir sesle. "Dağ havası besler, onarır" dedim. Bozkıroğlu geldiğinde Berfin kuşkuyla yerinden kımıldadı, bir yerleri açıktaymış sanısıyla toparlandı. Bozkıroğlu tedirginliğini yapmacık esnemelerde saklamaya çalışırken, bir yandan da kenetlenmiş elleriyle geriniyordu. Kahvemizi içerken susuyor, ikide bir saate bakıyorduk. Bozkıroğlu, "Diyarbakır girişinde sizi karşılamaya gelecekler, rahat olun!" dedi. Berfin'e zorla bir şeyler yedirdim, kalktık. Gara gittiğimizde yüreğime kuşlar konup kalkıyordu. Bozkıroğlu, "Ben gitsem iyi olacak yeğen, her şey tamam, yolunuz açık olsun!" dedi, üç kez dönüp baktı, uzunca el salladı. Valizimi bagaja teslim ederken, Gonca'nın sesiyle irkildim, her yanımı ateş bastı, "Deli misin sen, inanamıyorum!" dedim. "Ben de bagajımı verdim" derken uzaklara baktı. "Dayımın kızı Berfin, sonra konuşuruz" dedim. Gonca arka koltukta kitap okumaya başladı. Berfin de biraz canlanmıştı. Hava güneşli, gök duruydu. Berfin başını omzuma yasladı, "Memleketimize gidiyoruz değil mi? Nine en sonunda çikolata yemeye alıştı, günde bir paket yiyordu neredeyse" diye gülümsedi. "Ninelerin ninesi, şimdi karşımıza çıksa, sopasıyla bizi kovalardı değil mi" Berfin gözlerini yumdu, ben de yumdum. Dağların ardında gökkuşağı beliriyor, güneş ovayı turuncu bir ışığa boğuyor, turnalar çoğalıyor, dağlara doğru süzülüyorlar. Cuma turuncu ışığın içinde, tozu dumana katarak yel gibi geliyor, sesim sesiyle buluşuyor.

22 Haziran 2012 Diyarbakır
10 Eylül 2015 Cenevre

Siz hiç oyun oynarken arkadaşınızın parçalanan ciğeriyle baş başa kaldınız mı? O parçalanmış bedeni, herhangi bir olay gibi düşünüp yaşamınızı sürdürmeye çalıştınız mı? Anılarınızı, kökeninizi mecburiyetten bırakıp bir bilinmeze gittiniz mi? Dağları, tepeleri, toprağı ev bilirken apartman boşluklarına sıkıştınız mı? Kimliğinizi haykırmak isterken, ölmemek için isyanınızı bastırdınız mı? Türkiye'nin bilinen ama ne kadar yazılsa ne kadar anlatılsa hep eksik kalan hikâyesinin romanı *Koca Karınlı Kent.*

Sis! Kayboluş! Aydınlık! Gelecek! Uzak mı yakın mı, bilemiyorum. Avucumdaki hiçlik orman yangını na dönüşüyor... Özgürlüğün yağmuruyla ıslanmasam, yıkanmasam, boğulacağım. Vakit geldi! Her şey anlamsız. Gitmeliyim, anlama kavuşmak için... Ruhumun acısı bedenimi sarıyor. Acımı doyurmalıyım, sağaltmalıyım. İnsan bir giz işte! Sis çözülüyor, kent uyanıyor. Parlak ışık lekeleri pencereye dokunup geçiyor... Karışık bir denklemin çelişkisinden kurtuluyorum, kurtulacağım... Durmak, koca karınlı kentlerin karnında inlemek yok oluş değil de nedir?

Suzan Samancı, insanın toprağına hasretinin, istihbarat ağının aşka demir atmasının, bir sevdanın yaşam boyu sürülen izinin romanını *Koca Karınlı Kent* ile yazıyor...

AYRINTI • TÜRKÇE EDEBİYAT

ISBN: 978-605-314-124-2

9 786053 141242

12 ₺